

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ BĚHEM KRIZE

PRVNÍ POMOC PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ BĚHEM KRIZE

1. Příručka

*Příprava na krizové situace, koordinovaná reakce
a zabezpečení materiálního i nemateriálního kulturního dědictví*

Aparna Tandon

Vydalo Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturního dědictví (ICCROM), Via di San Michele 13, 00153 Řím, Itálie;

a Fond prince Clause pro kulturu a rozvoj, Herengracht 603, 1017 CE Amsterdam, Nizozemsko;

v rámci spolupráce mezi ICCROM, Fondem prince Clause a Smithsonian Institution, jejímž cílem je rozvoj znalostí pro přípravu a reakci na krizové situace v oblasti kulturního dědictví.

© ICCROM 2018

© Fond prince Clause pro kulturu a rozvoj 2018

ICCROM ISBN 978-92-9077-281-1

Fond prince Clause ISBN 978-90-822913-7-7

AUTORSKÝ TÝM

Hlavní autorka a editorka Aparna Tandon, ICCROM

AUTOŘI JEDNOTLIVÝCH TEXTŮ

Posouzení rizik a škod po události na místě	Rohit Jigyasu, Eugénie Crété, Elke Selter
Zabezpečení a stabilizace	Eugénie Crété, Elke Selter, Xavier Romão, Esmeralda Paupério
Příklady z praxe	María Cecilia Rodríguez Moreno, Eugénie Crété, Ihor Poshyvailo, Kyaw Myo Ko, Elke Selter, Valentina Spano, Layla Salih
Odborní recenzenti	Jessica Doyle, Jonathan Eaton, Sonia Giovinnazzi
Výzkum	Jessica Doyle, Valentina Spano
Informační grafiky	Christopher Malapitan

KOORDINACE

ICCROM	Catherine Antomarchi, Aparna Tandon, Jennifer Copithorne, Isabelle de Brisis & Isabelle Verger
Fond prince Clause	Deborah Stolk

Tisk publikace velkoryse podpořilo Monacké knížectví.

Publikace vychází v režimu Open Access pod licencí Uvedte původ – Neužívejte dílo komerčně – Zachovejte licenci (CC BY-NC-SA 4.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Používáním této publikace uživatelé souhlasí s tím, že jsou vázáni pravidly jakéhokoli budoucího open access repozitáře ICCROM.

Použitá označení a prezentace materiálů v této publikaci žádným způsobem neodráží postoj ICCROM a Fondu prince Clause pro kulturu a rozvoj, pokud jde o právní postavení jakékoli země, území, města či oblasti nebo jejich orgánů, ani pokud jde o vymezení jejich hranic.

Myšlenky a názory vyjádřené v této publikaci jsou myšlenkami a názory autorů; nemusí se nutně shodovat s myšlenkami a názory ICCROM a Fondu prince Clause pro kulturu a rozvoj a tyto organizace k ničemu nezavazují.

Autorem fotografie na obálce je Rohit Jigyasu

OBSAH

Předmluva	5
Slovo úvodem	6
Jak se v příručce orientovat	8

Seznámení s první pomocí pro kulturní dědictví

• Co je první pomoc pro kulturní dědictví?	10
• Jak ji můžeme poskytnout?	11
• Kdo ji může iniciovat?	14
• Proč koordinovat?	18
• Kdy ji poskytovat?	20

Krok jedna: analýza situace

• Co to je analýza situace?	25
• Proč je analýza situace potřebná?	26
• Kdo by se na ní měl podílet?	27
• Jak ji provádět?	28

Krok dva: posouzení škod a rizik po události na místě

• Co je posouzení škod a rizik po události na místě?	43
• K čemu slouží?	44
• Jak je provádět?	45

Krok tři: zabezpečení a stabilizace

• Co to je zabezpečení a stabilizace?	69
• Kdo může provádět bezpečnostní a stabilizační opatření?	70
• Zabezpečení místa	73
• Evakuace po události	77
• Záchrana	88
• Nouzová stabilizace staveb	104
• Zajištění nemateriálního kulturního dědictví	117

První fáze obnovy

• Co to je první fáze obnovy?	125
• Doporučená opatření	127
• Závěr	135

Slovníček pojmů	136

Literatura	150

PŘEDMLUVA

Kultura je považována za hnací sílu rozvoje. Celá léta úspěšného rozvoje však mohou zmizet v jediném katastrofickém okamžiku, který mívá pro lidské společenství tragické následky. A přesto nacházíme i v situaci utrpení a nevyčísitelných ztrát příběhy odhodlání, v nichž hraje ústřední roli kultura. To přivedlo vědce na myšlenku blíže prozkoumat vzájemné působení kulturních tradic a mechanismů, které nám pomáhají zvládnout obtíže.

Krédo Fondu prince Clause, že kultura je základní lidskou potřebou, má velmi blízko k hlavní zásadě ICCROM, jíž je ochrana kultury a podpora rozmanitosti. Právě s tímto vědomím se obě organizace spojily ve snaze vytvořit nástroj, který pomůže zapojit do obnovy významných míst a předmětů hlavní zúčastněné – lidské komunity. Ty díky tomu následně budou lépe připraveny čelit budoucím katastrofám.

Jednou z hlavních výzev, jimž čelíme, je skutečnost, že princip ohleduplného zacházení s kulturním dědictvím není formální součástí většiny národních ani regionálních mechanismů reakce na mimořádné události. Členové záchranných složek by nám však nejspíš řekli, že se na záchraně kulturního dědictví nevyhnutelně podílejí – někdy proto, aby místní obyvatelé při snaze o jeho záchranu neohrozili své vlastní životy, jindy proto, že jsou si velmi dobře vědomi významné role, jakou kulturní dědictví při překonávání ztrát a traumat hraje.

Kultura nemůže počkat. ICCROM i Fond prince Clause jsou o tom bezvýhradně přesvědčeni. V roce 2010 spustil ICCROM společně s italským ministerstvem kultury a několika dalšími partnery kurz První pomoc pro kulturní dědictví během krize. Následně se do něj zapojili Smithsonian Institution a Fond prince Clause, což bylo zásadní pro vybudování sítě „záchranářů kulturního dědictví“ a financování participativních projektů, aby se pozitivní výsledky mohly šířit.

Cílem příručky je kodifikovat postupy první pomoci a podpořit další výzkum, aktivity a všeobecné povědomí v této oblasti. Tvůrci knihy jsou si vědomi, že každá mimořádná událost nás učí něco nového a umožňuje nám zaplňovat další a další mezery ve znalostech a praxi. Informace jsou v knize podávány z různých úhlů pohledu ve snaze vyvolat inkluzivní diskusi na toto téma a rozšířit debatu.

Snižování rizika katastrof je bezpochyby otázkou rozvoje. Doufáme, že tato Příručka a Manuál s praktickými radami otevrou nové možnosti ochrany kultury, které začínají rozvojem a končí odolností.

Webber Ndoro
generální ředitel ICCROM

Joumana El Zein Khoury
ředitelka Fondu prince Clause
pro kulturu a rozvoj

SLOVO ÚVODEM

Proč chránit kulturní dědictví uprostřed humanitární krize?

Kultura nemůže počkat. Sotva měsíc po ničivých zemětřeseních z roku 2015 bylo možné na historickém náměstí Durbar v nepálském Káthmándú mezi troskami zbořených chrámů spatřit věřící a prodavače květin. Čelili po svém následkům otřesů, hledali útěchu v každodenních náboženských rituálech a vraceli se ke svým běžným zvyklostem – při pohledu na ně bylo zřejmé, že kdo chce pomoci nepálskému národu lépe čelit následkům dalších zemětřesení, musí začít zabezpečením a stabilizací starobylých chrámů a náměstí nepálských měst.

O rok později při pátracích a záchranných akcích po zemětřesení pomáhali hasiči v Itálii místní komunitě evakuovat obraz Madonna Addolorata (Truchlící Madona) z kostela v Norcii, který se při dalším zemětřesení o dva měsíce později zcela zřítíl. Hasiči upřednostnili záchranu obrazu před dalšími pracemi, protože pochopili, že pro obyvatele Norcie Madona symbolizuje kontinuitu a odolnost. Každý totiž ví, že již v minulosti přežila jiná zemětřesení.

Nezištné a dobrovolné činy na ochranu kulturního dědictví v situaci humanitární krize nejsou výlučně spjaty jen s přírodními katastrofami. Je známo, že komunity v ozbrojených konfliktech mnohdy chrání své kulturní dědictví i za cenu ohrožení osobní bezpečnosti. Fotografie, dokumenty, náboženské a osobní artefakty, tradice a budovy – vše, co lidi spojuje a co jim přináší pocit sounáležitosti nebo způsob obživy, se v kontextu destrukce a vysídlení stává cennějším než kdy dřív. Je proto nezbytné, aby se ochrana a obnova kulturního dědictví neodkládala a aby nebyla vyčleněna z humanitární pomoci poskytované během mimořádné události a po jejím skončení. Zvláště tehdy, pokud je hlavním cílem pomoci lidem překonat trauma a obnovit běžný každodenní život.

K čemu je tato příručka?

Ochrana kulturního dědictví během rozsáhlých a mnohvrstevnatých humanitárních krizí je náročná z mnoha důvodů. K hlavním z nich patří nedostatečné zohlednění kulturního dědictví v rámci národních a mezinárodních systémů krizového řízení. Další důvody vystihují tyto a podobné otázky: Pokud jsou zasazeny kulturní památky na více místech, kde začít? Kdo může zajistit přístup? Kdo může pomoci? Kdy je správný čas zasáhnout? Jak by se to mělo dělat?

Tato příručka a související manuál přinášejí zásady „první pomoci pro kulturní dědictví“: okamžitá a provázaná opatření za účelem stabilizace ohroženého hmotného a nehmotného kulturního dědictví a zmírnění dalších rizik s cílem podpořit následnou obnovu. Pomocí tříkrokového rámce ověřeného v praxi stanoví, kdy a jak chránit ohrožené kulturní dědictví, a uvádí, kdo by se mohl na jeho záchraně podílet. Popsané kroky a postupy lze přizpůsobit různým typům mimořádných událostí a specifickým okolnostem.

Tato příručka má sloužit:

- jako referenční rámec pro školení záchranářů kulturního dědictví, členů záchranných složek a dobrovolníků;
- jako nástroj ke zkvalitnění připravenosti institucí spravujících kulturní dědictví na mimořádné události a jejich plánů rychlé reakce;
- jako návod, jak pomáhat při poskytování první pomoci v součinnosti s probíhajícími činnostmi humanitární pomoci a obnovy.

Příručka identifikuje jednotlivé složky první pomoci pro kulturní dědictví, jejichž koordinované provádění může pomoci zmírnit ohrožení dotčených skupin lidí. Doufáme, že tím podpoříme začlenění první pomoci pro kulturní dědictví do mezinárodních, národních a regionálních systémů řešení mimořádných událostí a humanitární pomoci.

Tato příručka a doprovodný manuál jsou pokračujícím projektem a jejich autoři uvítají zpětnou vazbu, abychom mohli nabídnout praktické a relevantní postupy a kvalitní informace všem těm, kdo je nejvíce potřebují.

Aparna Tandon

koordinátorka programu

První pomoc pro kulturní dědictví v době krize, ICCROM

fac@iccrom.org

Jak se v příručce orientovat

Tady najdete několik tipů, které vám pomohou orientovat se v této příručce a v doprovodném manuálu.

ZÁLOŽKY

V pravém horním rohu každé stránky najdete interaktivní záložky, abyste mohli přeskočit přímo na konkrétní kapitolu.

HYPERODKAZY

Modře a tučně: Odkazy na konkrétní části dokumentu.

Oranžově a tučně: Odkazy na slovníček pojmů.

TIPY: Rady vycházející z praktických zkušeností.

POZOR: Čemu věnovat pozornost, abyste se vyhnuli nepředvídaným hrozbám či omylům.

PŘEČTĚTE SI VÍCE: Doplňková literatura.

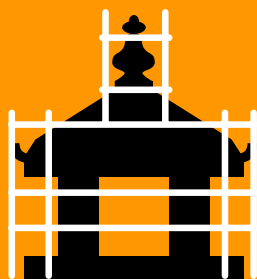

PŘÍPADOVÁ STUDIE: Problémy, které se vyskytly v konkrétních případech, nebo osvědčené postupy či zkušenosti získané v terénu.

INTERAKTIVNĚ: Vyzkoušejte si cvičení nebo aktivitu.

**SEZNÁMENÍ
S PRVNÍ POMOCÍ
PRO KULTURNÍ
DĚDICTVÍ**

Co je první pomoc pro kulturní dědictví?

Okamžitá a vzájemně související opatření přijatá za účelem stabilizace ohroženého **kulturního dědictví** a zmírnění dalších **rizik** během **krizové události** a po ní označujeme souhrnným pojmem první pomoc pro kulturní dědictví. Bezprostřední příčinou takové mimořádné události může být **přírodní** nebo **člověkem způsobené** ohrožení, případně kombinace obou. První pomoc zahrnuje **analýzu** krizové situace a jejich pravděpodobných dopadů na kulturní dědictví, **posouzení škod a rizik na místě** a **zabezpečení a stabilizaci**.

Základním cílem první pomoci je napomoci obnově postiženého kulturního dědictví, a tím také následně usnadnit obnovu komunit, které jsou s ním provázány.

V rámci institucionálních plánů řešení mimořádných událostí nebo krizových situací je první pomoc pro kulturní dědictví součástí postupů při mimořádných událostech. Běžně je však v mnoha případech, zejména po rozsáhlých katastrofách, první pomoc pro kulturní dědictví umožněna teprve po skončení oficiálně vyhlášené krizové události. Včasná příprava a koordinace nicméně i tak pomohou zajistit rychlou a účinnou první pomoc pro kulturní dědictví, pokud dojde k mimořádné události.

Novozová stabilizace chrámu v Káthmándú, Nepál, 2015. Foto: ICCROM.

Jak můžeme v mimořádných situacích poskytnout první pomoc různým typům kulturního dědictví?

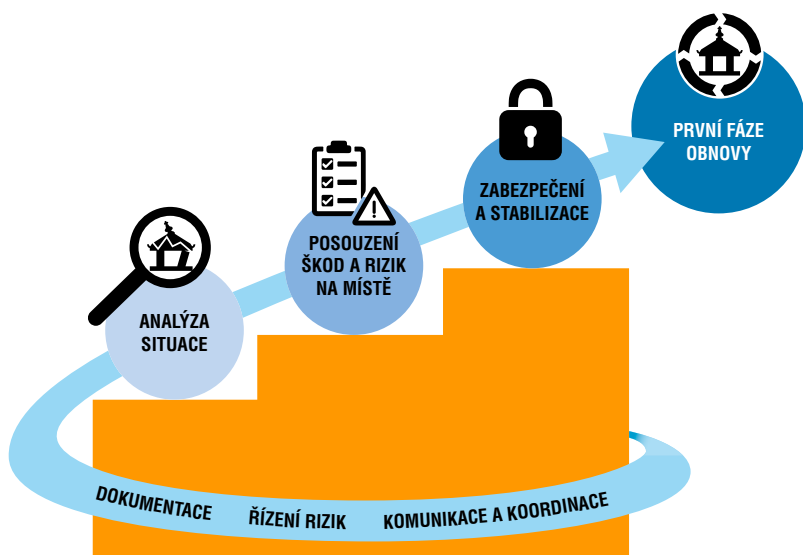
Tato příručka představuje tříkrokový akční rámec pro poskytování první pomoci všem typům kulturního dědictví na různých místech.

Rámec vychází z mezinárodního kurzu ICCROM a jeho partnerů, nazvaného **První pomoc pro kulturní dědictví v krizových situacích (FAC)**, z rozsáhlých zkušeností z terénu a z mezioborové spolupráce s odborníky z celého světa.

Žádné dvě mimořádné události nejsou stejné, proto je vždy potřeba zde popsaná opatření přizpůsobit konkrétním podmínkám.

AKČNÍ RÁMEC PRVNÍ POMOCI PRO KULTURNÍ DĚDICTVÍ

Každý krok tohoto rámce má vlastní pracovní postup, který se dá rozdělit do dílčích akcí.

Krok 1: Analýza situace

Cílem analýzy situace je pochopit širší kontext krizové události. Lidem poskytujícím první pomoc tento krok umožňuje vypracovat konkrétní plán činností na místě, odpovídající dané situaci. Po skončení fáze přímého ohrožení se provádí hloubková analýza situace, která slouží k určení střednědobých až dlouhodobých potřeb **obnovy kulturního dědictví**.

Krok 2: Posouzení škod a rizik na místě

Posouzení škod a rizik na místě umožňuje identifikaci a **poškození a posouzení rizik**, která kulturnímu dědictví po **katastrofě** hrozí. Výsledky tohoto kroku pomáhají určit priority postupu na místě.

Krok 3: Zabezpečení a stabilizace

Zabezpečení a **stabilizace** zahrnuje opatření, která pomáhají zabránit dalším škodám a snížit rizika, což je první krok na cestě k obnově poškozeného kulturního dědictví. V této fázi jsou doporučení pro materiální a nemateriální dědictví vzájemně odlišná.

Úspěšné provedení výše popsanych kroků předpokládá pečlivou **dokumentaci**, průběžné **řízení rizik**, **komunikaci** a **koordinaci** s ostatními **poskytovateli první pomoci**. Pracovní postupy popsané v této příručce pomáhají určit oblasti společného postupu záchranářů kulturního dědictví, místních komunit, členů záchranářských složek a humanitárních organizací.

Opatření přijatá k zajištění a obnově kulturního dědictví by měla být v souladu s humanitárními zásadami lidskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti. Aby se v praxi dařilo tyto ideály naplňovat, přináší tato příručka soubor principů inspirovaných zásadami humanitární pomoci.

Obecné principy první pomoci pro kulturního dědictví

1. Hlavní je pomoci lidem

Východiskem celého tříkrokového systému poskytování první pomoci pro kulturní dědictví je princip, že prioritou musí vždy být potřeby lidí a podpora jejich schopnosti zabezpečit a opravit si svoje kulturní dědictví.

Historicky cenná místa jsou během krizí často využívána jako útočiště pro vysídlené osoby. První pomoc pro kulturní dědictví na to musí brát ohled a měla by pomoci postiženým usnadňovat. Statistiky navíc ukazují, že při většině katastrof reagují jako první místní komunity a o své kulturní dědictví se postarají. Například během konfliktu v severním Mali v roce 2012 byly díky tradičním komunikačním sítím mezi jednotlivými komunitami zabezpečeny starobylé rukopisy. Komunity často využívají časem prověřené mechanismy zvládání krizí a mívají bohaté znalosti (např. tradiční stavební metody), které by se při rekonstrukci a obnově měly využívat.

2. Inkluzivní přístup a respektování rozmanitosti

Aby bylo možné pomoci při identifikaci prvků, které v oblasti postižené katastrofou tvoří kulturní dědictví, musí první pomoc vycházet z inkluzivního pohledu na svět.

Jako jednotlivci i jako odborníci mohou záchranáři kulturního dědictví neúmyslně rozhodovat na základě subjektivních hodnot, což vede k selektivnímu přístupu ke kulturnímu dědictví a prohlubuje stávající nerovnosti v zasažené oblasti. Například záchranné aktivity různých institucí se tradičně zaměřují spíše na ochranu ikonického dědictví či památek a lidové kulturní dědictví tak bývá do značné míry přehlíženo.

3. Specifická reakce pro specifický kontext

Aby byla první pomoc pro kulturní dědictví efektivní, je potřeba porozumět širšímu kontextu krizové situace.

Každá mimořádná událost má svůj kontext. Kontextuální analýza umožňuje identifikovat okamžité potřeby hlavních aktérů a jejich možnosti při ochraně kulturního dědictví. Pomáhá také identifikovat rizikové faktory, které by mohly v dané krizové situaci způsobit další škody na kulturním dědictví. Například nedostatečné zabezpečení během násilných konfliktů může vést k systematickému rabování památek.

4. Vzájemná provázanost kultury a humanitární pomoci

První pomoc pro kulturní dědictví musí probíhat v souladu s humanitární pomocí a obnovou.

S ohledem na to, že v každé krizové situaci je prioritou číslo jedna záchrana lidských životů, ale také že lidé postižení katastrofou mají právo na pomoc, která zajistí kontinuitu jejich kultury, je tento tříkrokový rámec první pomoci pro kulturní dědictví postaven na principu vzájemné provázanosti humanitární pomoci a aktivit na záchranu kulturního dědictví. Takové aktivity by proto měly probíhat v koordinaci a blízké spolupráci s příslušnými vládními a humanitárními agenturami; lze využít například programy humanitárních organizací „peníze za práci“ (cash-for-work) při třídění trosk a záchraně předmětů a fragmentů staveb na historicky cenných místech.

5. Neškodit

První pomoc by měla zabránit dalšímu poškození a napomáhat obnově.

Jedním z hlavních cílů první pomoci pro kulturní dědictví je na základě posouzení, zmírnění následků a přípravy na další rizika zabránit větším škodám. Například při zřizování dočasněho skladu sbírkových předmětů kulturní hodnoty odolného proti bombám je třeba zajistit, aby nebyl vystaven rizikům, jako jsou záplavy nebo rabování.

Kdo může vydat povolení k zahájení první pomoci pro kulturní dědictví?

Ve většině případů dává souhlas se zahájením první pomoci správce dotčeného kulturního dědictví. Správci mohou mít mnoho podob, například státní správa, místní samospráva nebo církevní fond.

Správce však není jedinou autoritou. Při oficiálně vyhlášené mimořádné události určují priority **řešení** orgány pověřené řízením záchranných prací.

Při určování, kdo (nebo který orgán) má pravomoc zahájit záchranné práce a umožnit přístup do zasažených oblastí, hrají zásadní roli zákony o krizovém řízení v konkrétní zemi. Proto je pro zahájení operací první pomoci pro kulturní dědictví nutné jak předchozí schválení a koordinace s orgánem odpovědným za organizaci celkových záchranných prací při mimořádné události, tak i povolení od správce dotčeného kulturního dědictví.

Odklízecí práce bezprostředně po zemětřesení v Káthmándú, Nepál, 2015. Foto: Tapash Paul/Drik.

V případě oficiálně vyhlášené mimořádné události obvykle předem určený státní orgán jmenuje **koordinátora krizové pomoci** nebo **velitele zásahu**, který podle předem stanoveného postupu zorganizuje **systém řešení dané mimořádné události**. Například v Indii koordinuje reakci na všechny přírodní a člověkem způsobené katastrofy Národní úřad pro zvládání katastrof podle **celostátního zákona o zvládání katastrof z roku 2005**.

Členové záchranných složek, jako jsou jednotky civilní obrany, dobrovolníci Červeného kříže, policie a armáda, postupují s ohledem na aktuální potřeby a rozsah konkrétního nebezpečí podle systému řízení mimořádných událostí dané země, aby ochránili lidské životy, obnovili možnosti komunikace a dopravy a zajistili další základní potřeby.

V případě **velmi závažné mimořádné události** může vláda dotčené země požádat o pomoc jiné země nebo mezinárodní společenství pod vedením Organizace spojených národů (OSN). OSN řídí humanitární akce prostřednictvím Meziagenturního stálého výboru (IASC), který se skládá z klíčových humanitárních **aktérů** z OSN a mezinárodních agentur. Do 48 hodin od vzniku mimořádné události IASC vyhodnotí a posoudí její rozsah, komplexnost, závažnost a **kapacitu** místních složek tuto událost zvládnout.

Mimořádné události **2. nebo 3. stupně** vyžadují koordinovanou reakci z několika stran (OSN, mezivládní a nevládní organizace). OSN koordinuje humanitární zásah do tzv. tematických **klastrů**. Takto závažné události obvykle znamenají kritickou situaci i pro místní orgány a jejich schopnost reagovat. Místní samosprávy pak většinou pracují v koordinaci s mezinárodními agenturami; společně pak mimo jiné posuzují situaci a rozhodují o financování v rámci jednotlivých klastrů. Kultura v současné době není do tohoto klastrového systému zahrnuta.

Je-li mimořádná událost vyhodnocena jako velmi komplexní, může OSN zahrnout do humanitární pomoci také vojenské a/ nebo policejní operace v rámci mírových misí.

Viz literatura na straně 151.

Kdo může plánovat a provádět první pomoc pro kulturní dědictví?

Operace první pomoci pro kulturní dědictví plánuje a provádí záchranář kulturního dědictví v koordinaci s vedoucími záchranné akce, humanitárními pracovníky, vlastníky kulturního dědictví a dobrovolníky.

Záchranář kulturního dědictví je člověk proškolený v oblasti ochrany ohroženého kulturního dědictví během mimořádné události nebo bezprostředně po ní. Zachraňovat kulturní dědictví během **závažných nebo komplexních mimořádných událostí** znamená snažit se vyvážit různé potřeby, jako je zajištění potravin a vody, přístřeší, bezpečnosti a udržení vlastní identity. Záchranář kulturního dědictví proto musí být schopen zvládat fyzicky a psychicky náročné situace, pobyt v náročném prostředí a také náročné pracovní úkoly.

Měl/a by mít znalosti a dovednosti potřebné pro vyhodnocení, dokumentaci, zabezpečení a stabilizaci různých typů kulturního dědictví při různých mimořádných situacích. Měl/a by být schopen/na pracovat v multidisciplinárních týmech. Záchranáři kulturního dědictví mohou pocházet z místních komunit, nebo může jít o zaměstnance mezinárodních humanitárních agentur či institucí zabývajících se kulturním dědictvím.

Přečtěte si seznam potřebných vlastností na následující straně a rozhodněte, kdo ve vaší instituci či komunitě by se nejlépe hodil na záchranáře kulturního dědictví.

Záchranáři kulturního dědictví v Port-au-Prince, Haiti, 2010. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

Tři nejdůležitější vlastnosti záchranáře kulturního dědictví

Důvtip

- má znalosti o různých formách kulturního dědictví
- zná kontext mimořádné události
- má velmi dobře vyvinuté analytické myšlení a kritické uvažování

Zájem o lidi

- umí naslouchat
- chápe a respektuje existující společenské struktury, přesvědčení a hodnoty
- je týmový hráč
- je vnímavý vůči lidským potřebám
- umí si získat důvěru

Proaktivní přístup

- pozitivní přístup ve smyslu „to dáme“
- kreativní při řešení problémů
- rychlé rozhodování a fyzická výdrž

Proč je důležité koordinovat první pomoc pro kulturní dědictví s ostatními činnostmi v rámci reakce na mimořádnou událost?

Priority při mimořádných událostech jsou stanoveny na základě předem připravených národních či mezinárodních systémů pro zvládání krizí. Při poskytování pomoci se postupuje podle stanovených priorit. Přístup do zasažené oblasti bývá z bezpečnostních důvodů velmi přísně kontrolován.

Snahy o záchranu kulturního dědictví je nutné koordinovat v rámci celkového řešení mimořádné události právě proto, aby byl zajištěn přístup a aby bylo kulturní dědictví zahrnuto mezi priority. V opačném případě se může stát, že zasažené kulturní dědictví bude ještě více poškozeno nebo zničeno.

Příklad koordinace první pomoci pro kulturní dědictví: Haiti

V měsících, které následovaly po zemětřesení na Haiti v roce 2010 se vedení Institutu na záchranu národního dědictví (Institut de Sauvegarde du Patrimoine National, ISPAN) rozhodlo označit poškozené historické budovy v zasažených oblastech pomocí cedulí a nápisů. Neměli kapacitu (finanční prostředky ani zaměstnance) na zajištění a stabilizaci budov, ale pokusili se je zachránit tak, že alespoň zabrání jejich demolici. Označení se lišilo v závislosti na významu, funkci a způsobu používání staveb.

Cedule označující historickou stavbu v Jacmel, Haiti, 2010. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

Zároveň s touto snahou probíhalo také statické posouzení, které zajišťovalo Ministerstvo veřejných prací a podpůrné agentury OSN. Úplná koordinace se nezdařila zejména proto, že obnova či ochrana kulturního dědictví nebyla součástí národních ani mezinárodních plánů řešení mimořádných událostí. V důsledku toho bylo mnoho historických staveb nakonec prohlášeno za nebezpečné a zbouráno.

[Viz literatura na straně 153.](#)

*Nápis označující historickou budovu s nápisem v Jacmel, Haiti, 2010.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM.*

Kdy je vhodné poskytnout první pomoc pro kulturní dědictví?

Nejdůležitější prioritou při každé mimořádné události je záchrana životů a zajištění bezpečnosti. Jakmile je toto zajištěno, je možné zahájit úkony první pomoci pro kulturní dědictví. Zásady koordinace přímo na místě s různými záchrannými a humanitárními složkami však musí být dohodnuty již před mimořádnou událostí a měly by být závazně zohledněny v plánech místních samospráv a institucí zabývajících se kulturním dědictvím na řešení mimořádných událostí. V praxi přichází správný čas pro zahájení první pomoci pokaždé v jiný okamžik, v závislosti na těchto faktorech:

- Povaha a rozsah mimořádné události: v případě **zvláště závažné** nebo **komplexní mimořádné události**, při níž dojde k rozsáhlým škodám a ztrátám na životech, může první pomoc pro kulturní dědictví přijít na řadu až později.
- Přístup do zasažených oblastí: v případě ozbrojeného konfliktu nebo jaderné katastrofy je přístup do postižené oblasti značně omezen, což může zpozdit zahájení první pomoci.
- Rozsah škod způsobených na kulturním dědictví a/nebo jeho význam pro **zúčastněné strany** (mj. lokální, národní, mezinárodní význam): je-li poškození velké, může se první pomoc zdržet, protože bude potřeba počkat na externí pomoc. Podobně v situaci, kdy dojde k poškození velmi významného kulturního dědictví, například památky zapsané na seznamu světového dědictví, může být před zahájením jakýchkoliv záchranných prací nutné posouzení externích expertů.
- Lokální kapacity a jejich připravenost: v situaci, kdy je k dispozici lokální kapacita ve smyslu vyškolených pracovníků, dostatečných zdrojů a existujících mechanismů koordinace s dalšími záchrannými složkami, může být první pomoc pro kulturní dědictví zahájena bezprostředně po záchraně lidských životů.

Zahájení operací první pomoci pro kulturní dědictví: Itálie a Irák

Jak již bylo zmíněno, správný čas pro zahájení první pomoci pro kulturní dědictví závisí na povaze a rozsahu mimořádné události. Například po prvním zemětřesení, které zasáhlo 24. srpna 2016 hornatou oblast střední Itálie, trvaly pátrací a záchranné operace deset dní; teprve poté umožnilo italské ministerstvo civilní ochrany ve spolupráci s ministerstvem kultury prvotní posouzení škod způsobených na nemovitém a **movitém kulturním dědictví** v zasažené oblasti.

Posoudit škody na kulturním dědictví v severním Iráku, které bylo záměrně poničeno v roce 2014, bylo možné až šest měsíců po osvobození města Mosul. Do obsazených oblastí nebyl dříve umožněn přístup a nejisté bezpečnostní podmínky po osvobození koncem roku 2016 výrazně zpozdily poskytnutí první pomoci pro kulturní dědictví v postižených oblastech.

Viz literatura na straně 153.

*Nahoře: Zemětřesení ve střední Itálii, 2016. Foto: Apama Tandon. ICCROM
Dole: První pomoc na archeologické lokalitě Nimrud, severní Irák, 2017. Foto: Layla Salih.*

PŘEDSTAVTE SI, že byl v oblasti, kde žijete, vyhlášen stav nouze. Situace je nejasná, stále přicházejí další zprávy o škodách. Předběžné závěry naznačují poškození kulturního dědictví na mnoha místech a předpokládají se rozsáhlé ztráty. Rozmanité a bohaté kulturní dědictví v této oblasti tvoří nedílnou součást národní identity vaší země. Máte obavy z hrozící ztráty historické paměti a rádi byste poskytli první pomoc.

Kde začít?

Čtěte dále a dozvíte se to.

KROK JEDNA ANALÝZA SITUACE

Proč je při první pomoci pro kulturní dědictví potřebná analýza situace?

V nebezpečné situaci, která se rychle vyvíjí, může analýza přispět ke snížení rizika a omezení škod na kulturním dědictví, nebo jim zcela zabránit. Na začátku terénní operace na záchranu kulturního dědictví může analýza situace pomoci určit správné místo (místa), načasování, rozsah a působnost operace.

Na základě informací o druhu (druzích) a významu dotčeného kulturního dědictví z doby před událostí pomáhá analýza situace odpovědět na zásadní otázky – například jaké jsou **priority** a jak zasáhnout. Zároveň pomáhá identifikovat aktéry a zúčastněné strany, které by mohly při záchraně kulturního dědictví pomoci.

V případě mimořádné události způsobené konfliktem je možné do analýzy situace zahrnout i tzv. **analýzu konfliktu** (viz strana 38).

Výstupy analýzy situace slouží jako východisko pro plány zabezpečení a stabilizace postiženého kulturního dědictví. Pokud z **posouzení škod a rizik na místě** vyplynou nová zjištění, lze tyto plány následně přizpůsobit (viz strana 42).

*Zemětřesením poškozený kostel na ostrově Bohol, Filipíny, 2013.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM.*

Jak analýza situace pomohla omezit škody a snížit rizika během stupňující se krize: Kyjev, Ukrajina

V únoru 2014 vypukly v ukrajinském Kyjevě veřejné protesty. V centru Kyjeva obklíčili demonstranti a pořádková policie několik institucí zabývajících se kulturním dědictvím a míst historické hodnoty. Na základě analýzy situace, která se odehrávala za okny, bylo evakuováno první patro Ukrajinského národního muzea umění a cenné artefakty byly dočasně přemístěny na bezpečnější místo, dříve než protesty přerostly v násilné nepokoje. Pracovníci muzea také kontaktovali bezpečnostní složky a vyzvali je, aby zabránily vandalismu. Tato včasná opatření zachránila muzejní sbírky před rozsáhlým poškozením. V sousedním muzeu došlo během nepokojů ke krádeži části sbírek.

Zdroj: Ihor Pošivajlo, ředitel Národního památkového komplexu Hrdinů nebeské setniny – Muzea revoluce důstojnosti, Kyjev, Ukrajina. Účastník mezinárodního kurzu První pomoc pro kulturní dědictví v době krize (2015).

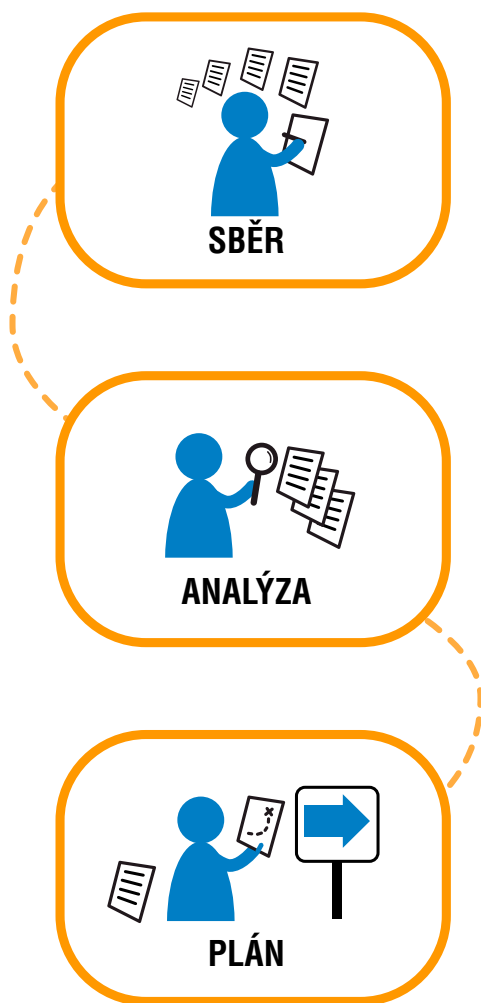
Kdo by se měl na analýze situace podílet?

K úspěšnému vyhodnocení situace při poskytování první pomoci pro kulturní dědictví mohou přispět mimo jiné:

- týmy nebo instituce poskytující první pomoc;
- majitelé dotčeného kulturního dědictví nebo odpovědné instituce;
- zástupci orgánů krizového řízení, kteří regulují přístup do postižené oblasti a jsou zodpovědní za stanovení priorit při řešení mimořádných událostí;
- zástupci místních komunit;
- dobrovolníci a místní nevládní organizace.

Jak provést analýzu situace pro potřeby první pomoci pro kulturní dědictví?

Zde najdete pracovní postup pro analýzu situace při poskytování první pomoci pro kulturní dědictví:

Sběr informací

Prvním krokem při analýze situace během poskytování první pomoci pro kulturní dědictví je shromáždit podrobné informace o povaze mimořádné události, její zeměpisné poloze, druhu (druzích) a významu zasaženého kulturního dědictví, druhu (druzích) a rozsahu škod a o lidech, kterých se situace týká.

Kontext mimořádné události

1. Jakou provincií, oblast nebo zemi situace postihla? Zjistěte přesné zeměpisné souřadnice zasažené oblasti.
2. Co představuje v dané situaci největší **nebezpečí**?
3. Jaká další nebezpečí by mohla způsobit větší škody na kulturním dědictví v zasažené oblasti?
4. Jaké sociální, ekonomické nebo politické **rizikové faktory** by mohly vést k dalšímu poškození kulturního dědictví? Příklad: špatné silnice mohou zdržet poskytnutí první pomoci; kolaps správy a veřejného pořádku může mít za následek druhotné nebezpečí – rabování.
5. Jaká fáze mimořádné události se právě odehrává?
 - a) Je to fáze před vypuknutím mimořádné události (bylo např. vydáno včasné varování před sopečnou erupcí)?
 - b) Je to okamžik propuknutí mimořádné události (např. právě začaly nepokoje, probíhá silná bouře)?
 - c) Jste v situaci bezprostředně po přírodní katastrofě nebo po krizi způsobené člověkem (například bombový útok)?

Události odehrávající se v rámci komplexní mimořádné situace nemají lineární průběh. Zemětřesení může například vést ke vzniku požáru. Podobně při dlouhodobé politické a bezpečnostní krizi může jakýkoliv drobný konflikt destabilizovat stávající dohodu o příměří. Právě proto je velmi důležité správně určit, jaká fáze situace se právě odehrává, a myslet také na různé varianty eskalace krize.

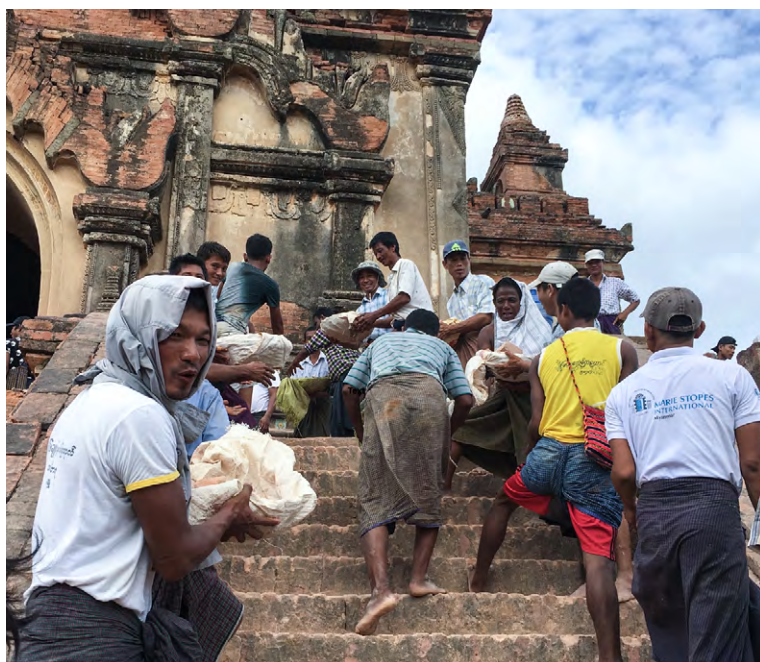

1. Jaké kulturní dědictví bude pravděpodobně zasaženo a v jakém množství? Pokud se jedná o více **objektů kulturní hodnoty**, zjistěte si pro každý z nich zeměpisné souřadnice. Můžete je najít v existujících **soupisech** památek, které spravují příslušná ministerstva kultury nebo obdobné národní úřady.
2. Jaký **význam** má zasažené kulturní dědictví v dané oblasti a pro koho? Jde o zapsanou kulturní památku celostátního nebo regionálního významu?
3. Jaké názory nebo postoje, které by mohly ovlivnit první pomoc pro kulturní dědictví, zastávají místní obyvatelé? Může to mít vliv na dostupnost zdrojů a případných pomocníků. Například po zemětřesení v Nepálu v roce 2015 nebylo zahraničním statistikům jiného než hinduistického vyznání umožněno vstoupit do vnitřních prostor hinduistických chrámů a posoudit škody. Při plánování první pomoci, která respektuje místní kulturní a sociální kontext, je zásadní brát v potaz:
 - a) Náboženské vyznání v oblasti.
 - b) Jakému jazyku a způsobu komunikace dávají místní lidé přednost.
 - c) Případné odlišné role mužů a žen a jejich úkoly v oblasti kulturního dědictví;
 - d) Jakým způsobem je kulturní dědictví menšin začleněno či zastoupeno v kontextu hlavního proudu kultury v dané oblasti.
 - e) Jaká očekávání mají místní lidé při obnově kulturního dědictví od nově příchozích.
4. V jaké kondici bylo zasažené kulturního dědictví před událostí, tj. jaký byl jeho fyzický stav a v čem spočívají rizikové faktory? Bylo předtím restaurováno? Procházelo procesem konzervování? Bylo dobře chráněno? Bylo řádně zdokumentováno? Tyto informace můžete získat od institucí nebo jednotlivců spravujících dotčené kulturní dědictví.

Je důležité identifikovat a zdokumentovat lokální kulturní dědictví ještě před případnou krizovou situací, aby bylo možné později zjistit případné škody, pokud k takové události dojde. Zaměstnanci místních institucí by měli být proškoleni v dokumentaci, včetně toho, jak zaznamenávat škody na fotografiích. (Více informací naleznete v části **Posouzení škod a rizik na místě**, strana 53).

5. Existují funkční krizové plány, které zahrnují zasažené kulturní dědictví? Pokud ano, zjistěte kontaktní údaje osob odpovědných za koordinaci řešení krizové situace v oblasti kulturního dědictví.
6. Jaké poškození mimořádná situace na kulturním dědictví způsobila? Zjistěte informace z místních zdrojů, o kterých víte.

Místní dobrovolníci v souladu se svým náboženským přesvědčením nedbali na osobní bezpečnost a bosí pomáhali zachraňovat fragmenty buddhistických chrámů a pagod poškozených zemětřesením v Baganu, Myanmar 2016. Místní zvyky a přesvědčení budou při záchraně kulturního dědictví vždy hrát určitou roli. Je důležité pokusit se informovat místní obyvatele o rizicích spojených se záchranou kulturního dědictví bez ochranných prostředků ještě před vypuknutím katastrofy. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

1. Kdo (instituce/jednotlivci/společenské skupiny) vlastní **kulturní statky** v zasažené oblasti? Shromážděte jejich kontaktní údaje a pokud možno vlastníky kontaktujte, abyste získali předběžné informace o případných škodách způsobených na jejich kulturním dědictví.
2. Kterí lidé nebo skupiny lidí jsou na zasaženém kulturním dědictví závislí z hlediska vlastní obživy?
3. Kdo je zodpovědný za koordinaci řešení mimořádné události a kdo řídí přístup do postižené oblasti (oblastí)? Zjistěte kontaktní údaje, abyste je mohli později použít při posuzování na místě, bude-li to zapotřebí.
4. Které místní komunity, skupiny dobrovolníků nebo zaměstnanci mohou pomoci při posuzování škod a rizik nebo při zabezpečení a stabilizaci zasaženého kulturního dědictví?
5. Které záchranné složky, například hasiči, armáda nebo civilní obrana, mohou být při poskytování první pomoci zasaženému kulturnímu dědictví nápomocni?
6. Jaké další zdroje mohou zainteresované osoby poskytnout?
7. Do jaké míry jsou schopni dotčení lidé spolupracovat s hlavními záchrannými složkami?

Mapování zúčastněných osob a dalších aktérů

Užitečným nástrojem pro identifikaci osob a skupin osob, kterých se situace dotýká, pro pochopení komplexních vztahů mezi nimi a jejich různorodých zájmů a rolí při záchraně kulturního dědictví může být vizuální mapa. Jak ji vytvořit? Vezměme si jako příklad schéma na následující straně, které identifikuje zúčastněné strany a aktéry po výbuchu bomby na místě nábožensky významné kulturní lokality v zemi A. Na pozadí incidentu stále probíhá konflikt.

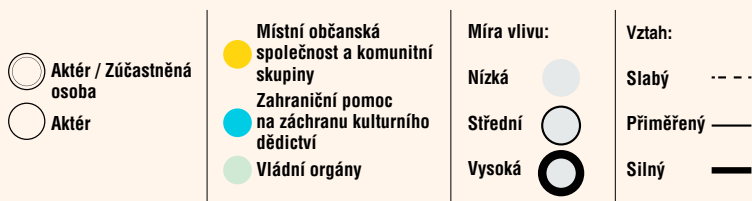
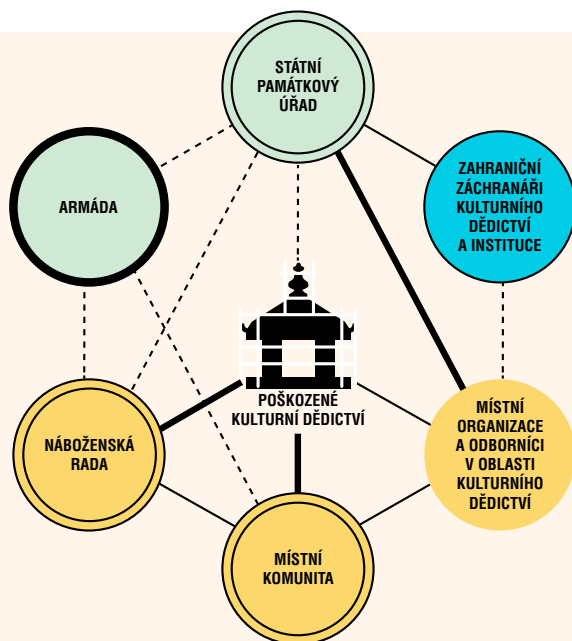
Armáda země A v zasažené oblasti dohlíží na udržování míru a bojuje proti teroristům. V současné době kontroluje přístup k dotčené lokalitě.

Místní obyvatelé žijící v okolí lokality armádě tak úplně nedůvěřují. Se zasaženou nábožensky významnou lokalitou je pojí silné vazby a rozhodně ji chtějí zachránit.

K dalším **klíčovým zúčastněným osobám** a jiným **aktérům** patří:

- Státní památkový úřad, který má odborné znalosti pro poskytnutí první pomoci poškozeným budovám a předmětům na místě náboženského významu.
- Náboženská rada poškozené svatyně, která se Státním památkovým úřadem nemá dobré vztahy, ale která musí povolit jakákoli opatření první pomoci, která bude tento úřad provádět.
- Zahraniční organizace zabývající se kulturním dědictvím, které Státní památkový úřad požádal o finanční a technickou pomoc.
- Místní odborníci na kulturní dědictví, kteří znají historii lokality a mají hluboké znalosti v oblasti posuzování škod, stabilizace a zabezpečení poškozeného kulturního dědictví.

Mapa zúčastněných osob a aktérů v dané situaci a určení jejich zájmů a vzájemných vztahů by měla pomoci objasnit:

- Kdo může zajistit přístup k zasaženému kulturnímu dědictví?
- Kdo může první pomoc pro kulturní dědictví financovat?
- Kdo může vydat povolení k zahájení první pomoci?
- S kým by se měla první pomoc konzultovat a kdo z místních by se na ní měl podílet?
- Kdo může poskytnout informace potřebné pro specifickou reakci, která odpovídá situaci a je citlivá k potřebám místních?

Mapa zúčastněných osob a aktérů umožňuje lépe pochopit jejich různorodé zájmy a mocenské vztahy mezi nimi, což pomáhá předcházet případným konfliktům a nedorozuměním.

1. Analyzujte shromážděné informace a určete, které prvky kulturního dědictví:
 - a) jsou nejvýznamnější;
 - b) jsou vážně poškozené;
 - c) jsou poškozené a hrozí, že vlivem sekundárních rizik budou poškozené ještě více, pokud se jim nedostane pozornosti.
2. Identifikujte, které prvky kulturního dědictví vyžadují posouzení škod a rizik na místě. Prioritou by měly být ty, které jsou částečně nebo vážně poškozené a hrozí jim další riziko. Do seznamu pro posouzení na místě zařaďte přednostně také kulturní dědictví velkého významu.
3. Zvažte, jaké odborné znalosti budou potřeba pro **posouzení škod a rizik na místě** (viz strana 46). Kromě klasického posouzení škod a rizik může být potřeba posoudit také celkovou bezpečnost lokality a na ní stojících budov (pokud tam nějaké jsou). Například posouzení historické budovy a sbírek zasažených povodní může vyžadovat vyjádření statika, který se vyzná v historických objektech poškozených vodou, a správce sbírek, jenž dokáže posoudit škody i rizika rozkladu a plísni. Podobně třeba posouzení stavu kulturního dědictví po válečném konfliktu bude zřejmě vyžadovat vyhodnocení bezpečnosti z hlediska případných výbušnin.

Podle závažnosti a rozsahu mimořádné události se často v rámci koordinovaného řešení krizové situace provádí v zasažené oblasti posouzení bezpečnosti budov, jako jsou školy, nemocnice a obytné domy. Objekty a budovy kulturní hodnoty v takových situacích nemívají prioritu. Chcete-li postupovat synchronizovaně, domluvte se s někým z instituce koordinující řešení mimořádné události, aby se podílel na analýze situace pro záchranu kulturního dědictví.

4. Na základě dostupných informací rozhodněte, jaká budou **okamžitá bezpečnostní opatření** (viz strana 73), která je nezbytné provést na každé lokalitě. Je například nutné místo zakrýt, nebo měla by na místo být přidělena hlídka, která by je chránila? V případě nemateriálního dědictví zvažte, jaká pomoc či podpora by tamní komunitě umožnila se z mimořádné události co nejdříve zotavit.
5. Zvažte, jaké potřeby a vybavení (Manuál, viz strana 9) budete při posuzování škod a rizik na místě potřebovat.
6. Za pomoci **mapy zúčastněných osob a aktérů** určete, kdo vám může dát povolení k práci na místě, usnadnit přístup, poskytnout zdroje, zorganizovat logistiku a poskytnout odborné znalosti potřebné pro:
 - a) posouzení škod a rizik na místě;
 - b) zabezpečení a stabilizaci každé zasažené lokality;
 - c) vyhodnocení a monitorování prací prováděných na jednotlivých lokalitách.
7. Na základě dostupných informací o jazyce (jazycích) a formách komunikace, které místní upřednostňují, stanovte **strategie** komunikace se záchranáři, lidmi, které zasáhla mimořádná událost, dotčenými komunitami a s médii.

Plán první pomoci na místě

Využijte výsledek analýzy zjištěných informací a sestavte strategický plán první pomoci pro kulturní dědictví, který bude obsahovat následující body:

1. Předpokládanou časovou náročnost, rozsah, náklady a cíle činností na místě.
2. Roli a odpovědnost všech, kdo se na činnostech podílejí: institucí, složek záchranného systému, záchranářů kulturního dědictví a dobrovolnických skupin.
3. Formální povolení a výsledky konzultací se zástupci komunity, které jsou potřebné pro zahájení posuzování na místě a bezpečnostních a stabilizačních opatření.
4. **Plán komunikace:** jaké komunikační prostředky budete používat? Kdo bude mít komunikaci na starosti?
5. Příprava a zdroje potřebné pro práci na místě, včetně konkrétní dokumentace kulturního dědictví z doby před událostí a seznamů potřebného vybavení.
6. Zaškolení či instruktáž pro dobrovolníky a záchranáře na místě před zahájením první pomoci.
7. Kritéria bezpečnosti a kontroly kvality při poskytování první pomoci.
8. Kritéria a způsoby vyhodnocování: kdo bude hodnocení provádět? Jak?
9. Režim monitorování: kdo ho bude provádět? Jaký bude časový rámeček?

Uvědomte si, že posouzení škod a rizik na místě přinese podrobnější informace, které mohou změnit nebo zpřesnit strategický plán první pomoci.

Co je to analýza konfliktů?

Analýza konfliktů je nástroj, který pomáhá identifikovat základní příčiny konfliktu a pochopit spouštěče, které mohou latentní konflikt změnit v násilný. Mezi tyto spouštěče může patřit i záměrný útok na kulturní dědictví.

Jak provést analýzu konfliktu?

Níže je shrnuta třístupňová metoda analýzy konfliktů: vychází z pokynů britského Ministerstva pro mezinárodní rozvoj (DFID) a lze ji upravit pro určení priorit pro první pomoc a obnovu kulturního dědictví.

- 1. Analýza příčin konfliktu.** Pro pochopení příčin konfliktu je nutné analyzovat politické, sociální, ekonomické a bezpečnostní slabiny. Tato analýza by měla zahrnovat různé úhly pohledu a obsahovat následující prvky:
 - a) zevrubná kontextuální analýza (historie konfliktu, fyzické a demografické charakteristiky a strukturální nerovnosti);
 - b) mapa zdrojů napětí a konfliktů, která může zahrnovat kulturní symboly;
 - c) identifikace vazeb mezi zdroji napětí v různých odvětvích, včetně oblasti kulturního dědictví.
- 2. Analýza aktérů,** kteří konflikt ovlivňují nebo jsou jím ovlivněni. Tato analýza se zaměřuje na analýzu krátkodobějších podnětů a zájmů a měla by zahrnovat:
 - a) seznam všech aktérů přímo či nepřímo zapojených do konfliktu;
 - b) analýza zájmů, vztahů, kapacit, mírového programu a pobídek pro každého aktéra;
 - c) vizuální mapování.

Poznámka: Pokud potřebujete analyzovat konflikty týkající se kulturního dědictví, měl by druhý krok zahrnovat zmapování zájmů a postojů ve vztahu k dotčenému kulturnímu dědictví.

3. **Analýza dynamiky konfliktu.** Jedná se o posouzení pravděpodobnosti, že se konflikt prohloubí, utlumí nebo zůstane stabilní, a také o dlouhodobé a krátkodobé spouštěcí faktory. Měla by zahrnovat:

- a) analýzu dlouhodobých trendů;
- b) posouzení pravděpodobných momentálních spouštěcích faktorů;
- c) posouzení faktorů, které mohou urychlit nebo zpomalit dynamiku konfliktu (zvažte instituce a procesy);
- d) vývoj konfliktních scénářů.

Poznámka: Pokud potřebujete analyzovat rizika pro dotčené kulturní dědictví během **počáteční fáze obnovy** (viz strana 125), měl by tento krok zahrnovat posouzení toho, jak budou opatření přijatá k obnově kulturního dědictví vnímat jednotlivé strany konfliktu.

Viz literatura na straně 155.

BUĎTE LÉPE PŘIPRAVENI NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI!

Pokud by ve vašem městě došlo k mimořádné události a bylo by zasaženo více sbírek a objektů kulturní hodnoty:

- a) Kdo by se podle vás měl podílet na analýze vzniklé situace?
- b) Jak byste tyto osoby kontaktovali?
- c) Máte mapu svého města s přesným vyznačením míst, kde se nachází všechny objekty kulturní hodnoty?
- d) Existuje seznam priorit, který by klasifikoval význam jednotlivých objektů kulturní hodnoty?

Co následuje po analýze situace?

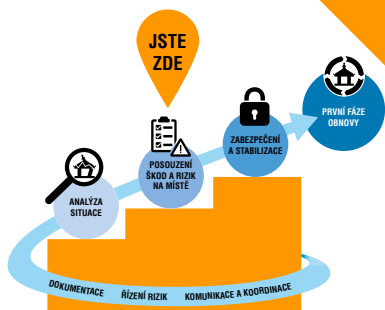
PO MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI ve vaší oblasti jste provedli **analýzu situace** s různými zúčastněnými stranami, členy komunity a příslušnými složkami záchranného systému; identifikovali jste materiální a nemateriální kulturní dědictví, které utrpělo škody a/nebo je ohroženo dalším poškozením.

Jaký by měl být váš další krok?

Čtěte dál a dozvíte se to.

KROK DVA

POSOUZENÍ ŠKOD A RIZIK PO UDÁLOSTI NA MÍSTĚ

Co je posouzení škod a rizik po události na místě?

Provedení **analýzy situace** pomáhá identifikovat materiální a nemateriální kulturní dědictví, které vyžaduje okamžitou kontrolu na místě. To označujeme jako posouzení škod a rizik po události na místě.

Výběr objektů kulturní hodnoty pro takové posouzení vychází z jejich **významu**, stupně poškození a rizika vzniku dalších škod.

Posouzení škod a rizik na místě zahrnuje vizuální kontrolu a dokumentaci škod a ztrát. Je užitečné pro vyhodnocení bezprostředních rizik, která by v případě, že nebudou řešena, mohla způsobit další škody na kulturním dědictví. Na základě informací získaných před událostí se zaznamenává rozsah fyzického poškození a zjišťuje se, co lze zachránit. Kromě toho se hodnotí také ztráty – například jak katastrofa ovlivnila lidi, jejich příjmy a infrastrukturu.

Je důležité provést celkové posouzení škod a rizik po události pro všechny typy kulturního dědictví, tj. **movité, nemovité i nemateriální**. Pokud tak neučiníte, může to vést k neefektivnímu využití času a zdrojů a k nesprávnému odhadu, co bude potřeba při obnově. To je zásadní, neboť právě z toho vychází **strategický plán** realizace opatření na místě, která vyplynula z analýzy situace.

Tým odborníků posuzuje škody a rizika v muzeu paláce Hanuman Dhoka v Káthmándú, Nepál, 2015. Foto: ICCROM.

K čemu slouží posouzení škod a rizik na místě?

Prohlídka postiženého místa (míst) na vlastní oči vám umožní získat další informace o stavu místa/budovy/objektu, které nebylo možné získat nebo ověřit během analýzy situace.

Posouzení na místě umožňuje:

- Posoudit fyzickou povahu dotčeného kulturního dědictví v původním prostředí a určit potřebná bezpečnostní a stabilizační opatření.
- Vyhodnotit, jak katastrofa ovlivnila širší komunitu, např. rozhovorem s místními lidmi, s jejich představiteli, s prodejci suvenýrů na místě nebo v jeho blízkosti či s provozovateli blízkých hotelů.
- Identifikovat bezprostřední rizika a příslušná opatření k jejich zmírnění.
- Odhadnout náklady na zabezpečení, stabilizaci a plnou obnovu na každé konkrétní lokalitě.

Posouzení škod a rizik na místě lze využít k zajištění potřebných finančních prostředků na první pomoc a obnovu kulturního dědictví. Může být podkladem pro **vyhodnocení potřeb po katastrofě** (Post-Disaster Needs Assessment, PDNA): tato multisektorová metoda hodnocení pomáhá vládám zemí postižených katastrofami značného rozsahu určit přímé následky a dlouhodobé dopady katastrofy a definovat, co bude potřeba udělat pro obnovu země.

Některé země mají vlastní metody, jak vyhodnotit, co bude potřeba pro obnovu po katastrofě. Hodnocení potřeb po katastrofě metodou PNDA se provádí pouze tehdy, když země požádá o pomoc mezinárodní organizace, jako je například OSN.

Jak byste provedli integrované posouzení škod a rizik na místě?

Níže je krok za krokem popsán pracovní postup pro integrované posouzení škod a rizik na místě, pokud jde o nemovitě, movité (předměty a sbírky) a **nemateriální kulturní dědictví**.

Pracovní postup pro posouzení škod a rizik na místě po události

Příprava

Základem pro následující kroky jsou poznatky ze **situační analýzy**.

1. Získejte povolení a kontakty

Získejte povolení ke vstupu na postižené místo (místa) od správců, případně od koordinátora řešení mimořádné události nebo velitele zásahu. Získejte kontaktní informace na zaměstnance nebo správce, kteří velmi dobře znají zasažené kulturní dědictví a jeho stav před událostí.

2. Připravte tým. Shromážděte a připravte tým, který provede posouzení škod a rizik na místě. Tým by měl být sestaven podle povahy nebezpečné události, jejího rozsahu a typu dotčeného kulturního dědictví.

V případě mimořádné události značného rozsahu mohou posouzení na jednotlivých lokalitách provádět dobrovolníci a odborníci z různých oborů, architekti, stavební inženýři a statici, muzejníci, konzervátoři a antropologové. V závislosti na povaze mimořádné události a způsobených škodách se na takovém hodnocení mohou podílet i příslušníci armády či záchranných složek, například statici vyhodnocující bezpečnost objektů. V případě rozsáhlé nebo komplexní mimořádné události mohou navíc poskytnout logistickou podporu.

Je důležité, aby byly posuzující týmy vyškoleny, jak provádět systematickou dokumentaci, která bude obsahovat:

- a) jednotné používání hodnotících formulářů a půdorysů/náčrtů pro záznam škod a rizik;
- b) používání předem určených a standardizovaných fotografických postupů (záběry celku či detailní záběry) pro záznam konkrétního typu poškození nebo ztráty;
- c) předem definované a přesné používání škály zjištěného poškození, tj. závažné, střední nebo malé, spolu s popisem škod, které předměty, budovy a nemateriální kulturní dědictví utrpěly;

- d) používání předem dohodnutých formátů pro sestavování dat o škodách a ztrátách, které jsou snadno srozumitelné pro všechny zúčastněné (záchranáři, další zúčastněné strany a dárci).

Příklady standardizovaných postupů dokumentace a šablony formulářů pro posouzení škod a rizik najdete v Manuálu na straně 15.

Součástí instruktáže pro týmy provádějící posouzení na místě by měla být také prezentace o zajištění osobní bezpečnosti. Kromě toho musí být dobrovolníci vybráni pro posuzování na místě obeznámeni se sociálním a kulturním kontextem oblasti a měli by být schopni komunikovat se zasaženou komunitou v jejich jazyce.

3. Shromážděte data z doby před událostí

Zjistěte si následující informace z doby před událostí:

- Mapa s vyznačením zeměpisných souřadnic zasaženého kulturního dědictví.
- Mapa lokality (Manuál, strana 11) nebo nejnovější satelitní snímek, je-li k dispozici.
- Kde je to možné, zajistěte si půdorysy, jinak si připravte náčrt.
- Inventarizace lokality popisující druh, počet a umístění budov, objektů a nemateriálních prvků.
- Fotografie postižených míst, budov, objektů a nemateriálního dědictví před katastrofou (především celkové nebo širokoúhlé záběry).

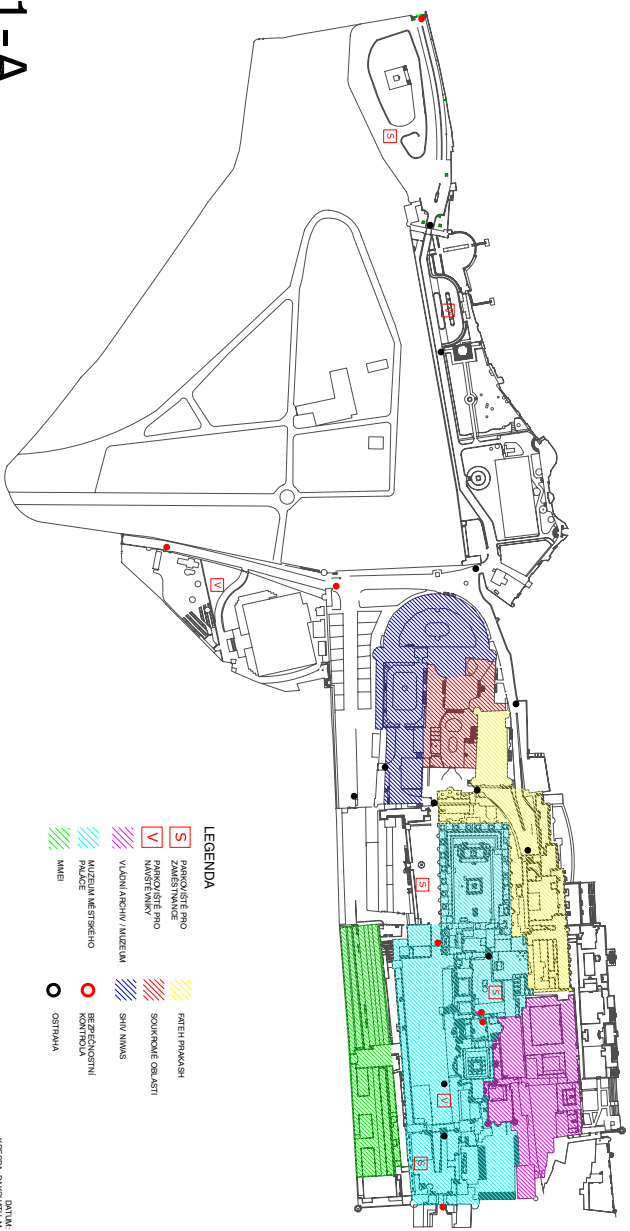
Všimněte si, že druh a význam dat se značně liší podle toho, jaké dědictví bylo zasaženo. Pro jednotlivou kulturní instituci, jako je muzeum, je mnohem důležitější podrobný půdorys a inventář, než velkoplošná mapa se zeměpisnými souřadnicemi. Naopak v případě rozsáhlé katastrofy na velkém území mohou být půdorysy jednotlivých staveb pro účely posouzení příliš podrobné.

1-A

KOMPLEXNÍ ZONOVÝ BEZPEČNOSTNÍ PLÁNEK

PLÁNOVÁNÍ RIZIKOVÉHO MANAGEMENTU MĚSTSKÉHO PALÁCE V UDAIPURU

- LEGENDA**
- S PARKOVIŠTĚ PRO ZAMĚSTNANCE
 - V PARKOVIŠTĚ PRO NÁVŠTĚVNÍKY
 - PŘETIHL PRIKAKASH
 - SOUŠTĚKOVÉ OBLASTI
 - SHIV NIWAS
 - MĚSTSKÝ PALÁCE
 - MUZEUM MĚSTSKÉHO PALÁCE
 - MUZEUM MĚSTSKÉHO PALÁCE
 - MĚSTSKÝ PALÁCE
 - BEZPEČNOSTNÍ KONTROLA
 - ODTYK

DATUM: 27. 1. 2009
 KREŠNA DASRANINI A. KONDORA
 OVERTAL ROHIT JIGYASU

Vzorový pláněk městského paláce, Udaipur, Indie, 2009. Foto: Rohit Jigyasu

4. Nástroje a vybavení

Shromážděte nástroje pro dokumentaci škod a rizik, jako je fotoaparát s náhradními bateriemi a integrovaný formulář pro hodnocení škod a rizik (viz Manuál, strana 15), který je uzpůsobený pro daný kontext a srozumitelný pro uživatele.

Osobní ochranné vybavení si zajistěte podle povahy ohrožení, např. pro hodnocení na místě v zaplavené oblasti budete potřebovat nepromokavou obuv a ochranné roušky s mikrofiltry proti infekcím. Viz obecný seznam osobních ochranných pomůcek v Manuálu (viz strana 10).

5. Logistika a způsob komunikace

Připravte odhad rozpočtu posouzení na místě, především náklady na:

- a) Dopravu
- b) Ubytování
- c) Potraviny a pitnou vodu
- d) Bezpečnost a zabezpečení
- e) Komunikační prostředky
- f) Vybavení pro zaznamenávání údajů během posuzování
- g) Materiál pro prvotní zajištění místa, např. lana, výstražné pásy, značky, směrovky, plachty atd.
- h) Personál

Jakmile máte nějaký odhad, zajistěte si potřebné finanční prostředky a zorganizujte logistiku.

V případě mimořádné události značného rozsahu, která zasáhla více lokalit, budete v blízkosti zasažené oblasti potřebovat zřídit koordinační středisko, které bude zároveň sloužit jako základna pro týmy provádějící vyhodnocení na jednotlivých lokalitách.

6. Získejte povolení a kontakty

Koordinujte svůj plán s ostatními složkami záchranného systému a orgány působícími v oblasti. Je to důležité, protože současně může někdo posuzovat statiku a použitelnost veřejných budov. K těmto budovám obvykle patří muzea, knihovny, archivy a objekty kulturní hodnoty. Může také dojít k tomu, že orgány řídící reakci na krizovou situaci zřídí dočasné úkryty na volných prostranstvích na místech kulturní hodnoty. Jejich práce se může překrývat s probíhajícím posuzováním na místě a s bezpečnostními a stabilizačními opatřeními, která mají zajistit poškozené kulturní dědictví.

Pokud se objekty kulturní hodnoty využívají jako dočasné přístřeší při první pomoci, kontaktujte správce a jejich prostřednictvím poučte všechny přítomné, jak místo využívat bezpečně.

Průzkum lokality

1. Projděte se po lokalitě a jejím okolí a zjistěte, zda je ke všem místům volný přístup. Přístupové body vyznačte na plánu lokality.
2. Určete, označte a případně připravte bezpečné přístupové cesty; zejména vjezd od místa, kudy mohou přijíždět vozidla a kde mohou parkovat. Určete také bezpečnostní východy a evakuační trasy do bezpečných zón pro případ, že by bylo nutné lokalitu rychle opustit.
3. Jsou-li budovy v lokalitě viditelně poškozené, poradte se se statikem. Pokud lze bezpečně vstoupit do budovy, vyznačte přístupovou cestu na jejím půdorysném plánu. Nemáte-li takový plán, načrtněte jej.

Nepřibližujte se ke zdi na vzdálenost menší, než jaká je její výška, dokud nebude posouzena její statika. Nepřibližujte se ke štítovým stěnám nosných konstrukcí, které jsou vyšší než ostatní stěny a obvykle zranitelnější (viz foto).

Štítová zeď, Gudžrát, Indie, 2015. Foto: Rohit Jigyasu.

4. Určete hlavní konstrukční prvky: má stavba nosnou konstrukci nebo nosné zdi? Jakou má střechu? To pomůže určit nejzranitelnější místa budovy a ta, na která si musí záchranáři kulturního dědictví a dobrovolníci dávat pozor.
5. S pomocí místních vedoucích záchranných prací určete bezpečné pracovní a skladovací prostory v lokalitě a jejím okolí, kde mohou dobrovolníci a záchranáři pracovat na zabezpečení a stabilizaci.

Nosné zdi poškozené zemětřesením, Itálie, 2017.

Foto: Eisuke Nishikawa.

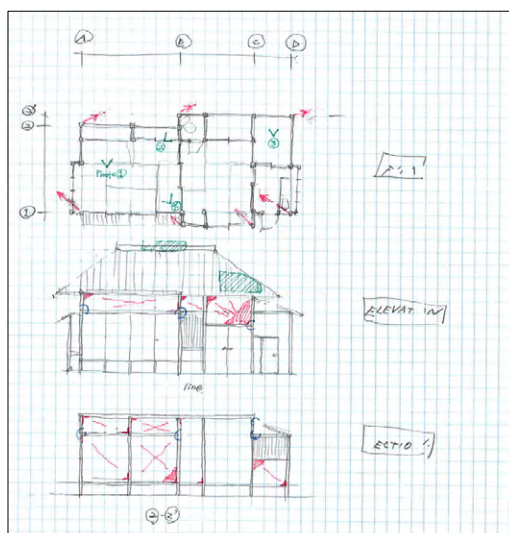
6. Určete a zapište škody na základních službách a infrastruktuře, např. na dodávkách elektřiny, vody atd. Pokud se tak ještě nestalo, vypněte přívod vody, elektřiny a plynu. Myslete na to, že později budete pravděpodobně potřebovat dodávku sladké vody a elektřinu ke stabilizaci objektů na místě.
7. Zjistěte, zda se na lokalitě nenachází venkovní nebo nežádoucí trosky, případně nebezpečný odpad či chemikálie, které je třeba zlikvidovat. Pokud ano, vyznačte jejich umístění na mapě lokality. V takových případech je třeba přivolat specializované odborníky vyškolené pro práci s troskami a likvidaci odpadu po katastrofě. Zjistěte také, zda se na místě nacházejí rozbité části budov nebo fragmenty dekorativních prvků, které je třeba zachránit. Jejich umístění vyznačte na mapě lokality.

Záznam škod a následků katastrofy

Zaznamenejte škody na nemovitém kulturním dědictví

1. Jste-li na archeologickém nalezišti, vyznačte poškození na mapu lokality, jste-li v budovách kulturní hodnoty, vyznačte ho na půdorys, výškový profil a na řez budovy (pokud jsou k dispozici); v jiném případě poškození zaznamenejte do náčrtku. Během pobytu na místě nebo v budově však zaznamenávejte pouze hlavní škody: máte jen omezený čas a je nezbytné upřednostnit řešení kritických hrozeb, například zdi, kterým hrozí zhroucení, protože jsou nakloněné, vyboulené, potřhané nebo mají velké a hluboké praskliny. Další informace o typických poškozeních staveb kulturní hodnoty v důsledku různých typů ohrožení najdete v Manuálu, strana 28.

Vzorový náčrtek plánu, nárysu a řezu, Řím, 2018. Foto: Eisuke Nishikawa.

2. Je-li zasažena budova (budovy): z bezpečné vzdálenosti zaznamenejte pouze vnější poškození budovy, dokud vám autorizovaný odborník nedá povolení k průzkumu interiéru.
3. Pořídte kontextovou fotografii poškození (celkový snímek na šířku nebo na výšku) a zaznamenejte referenční číslo fotografie na mapě lokality, resp. půdorysném plánu. Do hodnotícího formuláře popište typ poškození, jeho umístění a závažnost.

4. Identifikujte budovy (v případě větší lokality) nebo místnosti (v případě jedné budovy), které utrpěly větší škody na konstrukci a dalších prvcích, a vyznačte jejich umístění na příslušných půdorysech. Pro každou budovu vypracujte samostatný formulář posouzení a použijte jej k popisu typu a rozsahu poškození. Pokud je to možné, pořídte fotografii poškození a vyznačte její referenční číslo na půdorysu.
5. Promluvte si s lidmi, kteří v místě pracují nebo žijí. Mohou vám sdělit cenné informace o tom, co se nachází pod sutinami, nebo o situaci před vaším příjezdem.
6. Zaznamenejte ekonomické ztráty – například ztráty příjmů nebo výnosů z prodeje vstupenek do objektů kulturní hodnoty nebo muzeí.

Referenční postup a šablonu pro přípravu formulářů pro posouzení škod a rizik na nemovitém a movitém kulturním dědictví naleznete v Manuálu, strana 15.

Zaznamenejte škody na předmětech a sbírkách kulturní hodnoty

1. Určete a vyznačte umístění místnosti/prostoru s poškozenými předměty kulturní hodnoty na půdorysu, pokud je k dispozici; jinak použijte náčrtek.
2. Pomocí **soupisu předmětů** z doby před událostí a vlastní vizuální kontroly určete počet poškozených předmětů a materiály, ze kterých jsou vyrobeny, například kámen, dřevo, papír nebo kov. Tyto informace zaznamenejte do formuláře pro vyhodnocení škod a rizik.
3. Pokuste se zjistit druh a rozsah poškození. Zaznamenejte například, zda jsou předměty rozbité a/nebo deformované. Všimněte si, jestli jsou mokré, suché, znečištěné nebo spálené. Svá pozorování zaznamenejte do hodnotícího formuláře.
4. Zaznamenejte, zda jsou předměty vystaveny působení živlů nebo nebezpečných materiálů, jako jsou chemické látky nebo lidský odpad.
5. Pořídte fotografie poškozených předmětů. Pokud je najdete pohromadě na jedné nebo více hromadách, pořídte jeden celkový snímek každé hromady. Zaznamenejte referenční čísla pořízených fotografií do hodnotícího formuláře a na půdorys.

*Poškozené sochy v Hanuman Dhoka, Káthmándú, Nepál 2015.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM*

Zaznamenejte následky katastrofy pro nemateriální dědictví

Promluvte si s relevantními lidmi z komunity (náboženští vůdci, ženské skupiny, starší lidé, sdružení řemeslníků apod.) a zjistěte, jaké nemateriální dědictví bylo zasaženo a jakým způsobem.

Využijte výstupy z **mapy zúčastněných stran a aktérů**, kterou jste si připravili ve fázi analýzy situace. Pomůže vám to identifikovat, jaké skupiny z komunity jsou pro takovou konzultaci relevantní.

1. Povzbuďte respondenty, aby nemluvili jen o významných festivalech nebo akcích. Berte v potaz kategorie nemateriálního dědictví podle **Úmluvy UNESCO o zachování nemateriálního dědictví z roku 2003**: ústní projev (včetně jazyka); múzická umění; společenské aktivity, rituály a slavnostní události; místní znalosti/tradice; řemesla.

Nemateriální kulturní dědictví byste měli posuzovat z hlediska jeho provozování, přístupu k němu a možnosti jeho přenosu. Všechny tyto tři oblasti spolu navzájem velmi úzce souvisí.

2. Zdokumentujte materiální prvky, které souvisejí s nemateriálním dědictvím (například místa, lokality, předměty, oděvy a nástroje). Materiální statky se hodnotí nejnáze. Lze použít stejné metody, jaké jsou popsány v předchozích bodech.

Často se stává, že poškození materiálních aspektů nemateriálního dědictví neovlivní. Rituály mohou probíhat jinde a slavnosti se odehrávají v nových oděvech. Nezapomínejte však na jiné ztráty: například ztráta přístupu k trhům a nástrojům může pro řemeslníky znamenat ztrátu příjmů.

3. Komunikujte s lidmi, včetně účinkujících, praktikujících, duchovních vůdců a starších. Hodnocení by se mělo zabývat tím, jak byli nositelé nemateriálního dědictví postiženi. Katastrofa může například způsobit úmrtí lidí, kteří byli nositeli zásadních vědomostí, nebo může také vést k vysídlení, což předávání vědomostí nebo tradic zkomplikuje. Přesídlení může také znamenat, že tradiční léčitelé nebo kněží již nemají přístup k posvátným místům, kde by mohli provádět rituály.
4. Identifikujte a posuďte tradice a vědomosti. Tento krok je v rámci celkového posouzení tím nejobtížnějším: vyžaduje dobrou znalost toho, jak se dané nemateriální dědictví vyvíjelo, což vám umožní odhadnout rozsah změn, které katastrofa přinesla, a jejich možný vliv v čase. Velmi často se stává, že nemateriální dědictví v důsledku katastrofy nezmizí, ale výrazně se promění.

Poutě či procesí mohou například fungovat i nadále, ale v dalších letech budou využívat jinou trasu. Podobně třeba příběhy – budou se vyprávět i dál, ale objeví se v nich prvky z nedávných katastrofických událostí. Je velmi důležité tyto změny, které katastrofa způsobila, popsat v celkovém hodnocení. Změny nemusí být nutně negativní; mohou prokázat odolnost nemateriálního kulturního dědictví a jeho nositelů.

Šablonu pro posouzení dopadů katastrofy na nemateriální kulturní dědictví naleznete v Manuálu na straně 22.

Posouzení a záznam bezprostředních rizik

Posouzení rizik po události pomáhá okamžitě vyhodnotit rizika během rychle se měnící situace. Pomáhá identifikovat proaktivní opatření potřebná ke snížení rizik a umožňuje také připravit se a jednat dříve, než dojde k nenapravitelné ztrátě na kulturním dědictví.

Pracovní postup pro posouzení rizik je podrobně popsán níže:

1. Identifikujte možná (přírodní nebo člověkem způsobená) rizika, která by mohla představovat bezprostřední ohrožení životů a/nebo která mohou způsobit škody na materiálním a nemateriálním kulturním dědictví.

Zvažte **primární** i **sekundární** rizika. Například zemětřesení jako primární riziko může vyvolat sekundární riziko, např. tsunami, záplavy, žhářství nebo vandalismus. Pokud jsou tyto zdroje nebezpečí lokalizované, určete jejich umístění na lokalitě / v budově / v rámci komunity a v jejich okolí.

Primární rizika	Sekundární rizika
Přírodní rizika	
Zemětřesení	Požár, sesuv půdy, tsunami, zkapalnění půdy
Povodeň	Sesuv půdy, plíseň, solný výkvět, koroze
Tsunami	Požár, záplavy
Hurikán/Tornádo	Škody způsobené požárem, větrem
Požár	Poškození vodou, plíseň, solný výkvět, koroze
Sopka	Požár, sesuv půdy, zemětřesení
Rizika způsobená člověkem	
Válka	Požár, bombardování, demolice
Terorismus	Požár, bombardování
Vandalismus	Demolice, krádeže

2. Identifikujte rizikové faktory – fyzické, sociální, ekonomické, politické a z hlediska postojů, které by mohly znamenat ohrožení pro kulturní dědictví.

Tyto rizikové faktory zjistíte pomocí tohoto postupu:

- a) Využijte zjištění **analýzy situace** k pochopení, jak a proč bylo kulturní dědictví poškozeno a jakým sekundárním rizikům může být vystaveno. Například špatně udržovaná stavba kulturní hodnoty, která byla poškozena hurikánem, může být i nadále vystavena sekundárním rizikům, jako jsou škody způsobené požárem a deštěm. Nedostatečná údržba objektu může mít řadu skrytých sociálních nebo ekonomických příčin, například nedostatek zdrojů, nebo situaci, kdy objekt patří menšinové komunitě.
- b) Při zaznamenávání škod si všimněte, jak by charakter objektu mohl zvýšit jeho náchylnost k sekundárnímu ohrožení. Například vlhké a znečištěné předměty z organických materiálů jsou náchylnější k plísním a napadení škůdci.
- c) Při posuzování na místě zaznamenávejte činnosti v dané lokalitě a jejím okolí nebo skupiny lidí, které mohou vytvářet nebo zvyšovat rizikové faktory a ohrožení. Například pokud se v blízkosti kulturního dědictví nachází tábory pro vysídlené lidi, mohlo by dojít k rabování nebo vandalismu; provizorní kuchyně zřízená v blízkosti objektu by mohla vystavit místo riziku požáru.
- d) Promluvte si se zúčastněnými stranami a orgány v dané lokalitě a zjistěte, jaké vnímají hrozby, omezení a potřeby. Mezi zúčastněné strany a orgány mohou patřit vedoucí pracovníci lokality, správci, ochranná služba a sousedé.
- e) U nemateriálního dědictví berte v potaz sociální procesy, které ovlivňují jeho přenos, dostupnost nebo provozování. Nemusí například dojít ke ztrátě znalostí, ale pokud bylo mnoho lidí vysídleno nebo ztratili přístup k trhům, může to znamenat, že ve střednědobém až dlouhodobém horizontu ztratí mladá generace zájem, nebo nebude schopna převzít určitou tradici od své komunity ani se ji naučit.

3. Za účelem posouzení bezprostředních rizik vypracujte hlášení o rizicích.

Hlášení o rizicích vysvětluje, jak mohou primární a sekundární ohrožení v souvislosti s dalšími rizikovými faktory a mírou vystavení rizikům bezprostředně ovlivnit různé typy kulturního dědictví i bezpečnost lidí.

Například: praskliny ve stropě mohou v případě silných dešťů způsobit zatékání, a tím poškodit historické interiéry a fresky přímo pod nimi; nebo absence oplocení a bezpečnostních systémů může vystavit klášter riziku vykradení.

Při přípravě hlášení o rizicích zvažte všechny možné souvislosti mezi rizikovými faktory, **primárním a sekundárním ohrožením** a mírou vystavení rizikům, které by mohly zvýšit negativní účinky katastrofy (viz obrázek níže).

Vypracování hlášení o rizicích proto může trvat delší dobu. Můžete na něm pracovat mimo lokalitu, v průběhu shromažďování informací.

Dopady zemětřesení a tsunami v Tohoku, Japonsko

Dne 11. března 2011 zasáhlo severovýchodní pobřeží největšího japonského ostrova Honšú zemětřesení o síle 9,0 stupně Richterovy škály. Následovala obrovská a silná tsunami, která zaplavila pobřeží východního Japonska a části města Sendai, včetně letiště a mnoha tradičních osad. Zemětřesení rovněž poškodilo přehradu, což mělo za následek zaplavení dolního toku řeky. Tsunami převrátila tankery s ropou a došlo k úniku, což vedlo k požárům; způsobilo také výbuchy v jaderné elektrárně.

*Zřícené budovy po řádění tsunami ve východním Japonsku, 2011.
Foto: Rada prefektury Mijagi.*

V tomto případě představovalo primární ohrožení zemětřesení, které způsobilo související sekundární ohrožení, tj. následné otřesy, tsunami, záplavy, požáry a jadernou havárii. Geografická poloha Japonska a skutečnost, že jde o ostrovní stát, vystavují zemi nebezpečím, jako jsou zemětřesení a tsunami. Kromě toho se rizikovými faktory ukázala být přítomnost ropných tankerů a jaderného reaktoru v oblasti, což následně způsobilo požáry

a jadernou radiací. V součtu si tento sled nebezpečných událostí vyžádal více než 19 tisíc mrtvých, stovky tisíc lidí zanechal bez domova a zničil důležitou infrastrukturu včetně silnic a elektráren. Navíc bylo zaznamenáno více než 700 případů poškození kulturního dědictví. Mnoho objektů kulturní hodnoty utrpělo v důsledku zemětřesení menší až střední statické poškození. V některých částech postižené oblasti smetly vlny tsunami historické a lidové stavby a sbírky.

Hluběji ve vnitrozemí, mimo dosah tsunami, bylo v důsledku poškození přehrady a následné povodně zničeno archeologické naleziště a další movité památky. Movité dědictví bylo rovněž kontaminováno jadernou radiací, což následně zpozdilo jeho obnovu. Výpadek elektřiny v postižené oblasti vystavil vlhké organické materiály, jako je dřevo a papír, riziku vzniku plísní a dalších forem biologického znehodnocení.

[Viz literatura na straně 159.](#)

4. U každého rizika určete v hlášení jeho míru (nízká, střední nebo vysoká) na základě jeho povahy, jeho pravděpodobnosti a typu potenciálního dopadu na bezpečnost lidí a na kulturního dědictví. Například po zemětřesení je riziko zřícení budovy při následných otřesech v důsledku narušené statiky vysoké. Riziko zřícení v případě lokálních záplav způsobených kombinací přívalových dešťů a vody prosakující drobnou trhlinou ve stropě téže budovy je však relativně nízké.

Formuláře a další zdroje, které vám pomohou vyhodnotit bezprostřední rizika, naleznete v Manuálu na straně 14.

Analýza shromážděných dat

1. Systematicky digitalizujte hodnotící formuláře a náčrty jednotlivých objektů kulturní hodnoty bezprostředně po jejich posouzení na místě. Pomůže to zabránit ztrátě dat a sdílet informace ve snadno použitelném formátu. Digitalizaci výstupů z posuzování byste si měli naplánovat alespoň jednou denně, proto si před zahájením prací v terénu nezapomeňte připravit metodu a pracovní postup digitalizace. Každá součást kulturního dědictví nebo kulturní statek by měly být snadno identifikovatelné pomocí unikátního identifikačního čísla (viz Manuál, strana 42).
2. Rozhovory se zúčastněnými stranami: shromážděte poznámky nebo přepisy rozhovorů a uložte je spolu s dalšími údaji. Nezapomeňte uvést jméno zdroje, datum a místo rozhovoru a pokud možno i způsob, jak se s dotazovaným spojit.
3. Stáhněte si fotografie z fotoaparátu a propojte je s digitálními kopií půdorysů pomocí jejich referenčních čísel. Případně odstraňte strojově generovaný název souboru nebo číslo staženého souboru s fotografií a nahradte jej názvem souboru, který označuje místo, datum a typ poškození formou krátkých kódů. To je obzvláště důležité v případě posuzování, které zahrnuje několik míst a/nebo je prováděno po jednotlivých fázích. Názvy souborů a kódy musí být konzistentní a srozumitelné pro všechny, kdo se na posuzování a analýze údajů podílejí.
4. Propojte údaje obsažené ve formuláři pro posouzení s mapou místa, půdorysy a fotografiemi škod sestavením jednoho unikátního souboru.
5. Pokud to nebylo možné na místě, připravte si po návratu hlášení o rizicích a u každého z nich určete míru rizika.
6. Shromážděte, rozřídte a uložte všechna data získaná na místě do standardizované databáze, abyste k nim měli snadný přístup a mohli efektivně provést analýzu.

Nástroj pro kompilaci a vizualizaci

Při dokumentaci škod na budovách a úložištích kulturní hodnoty na místě vám může pomoci aplikace **geografické informační systémy (GIS)** nainstalovaná v mobilním telefonu nebo tabletu. V nástroji GIS lze i bez připojení k internetu vyplnit formuláře pro posouzení škod a rizik a přímo k nim připojit fotografie, takže všechny formuláře a fotografie budete mít pohromadě. Po připojení mobilního telefonu k internetu můžete formuláře a fotografie exportovat přímo do centrální databáze. Je důležité si uvědomit, že všechny aplikace, které si na zaznamenávání, shromažďování a vizualizaci dat vyberete, je třeba přizpůsobit vašim potřebám a týmy posuzovatelů budou potřebovat pokyny k jejich používání v terénu.

Viz literatura na straně 158.

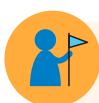
Příprava zprávy o posouzení

Na základě průzkumu lokality vypracujte konsolidovanou zprávu o posouzení, která bude obsahovat následující informace:

- Význam dotčených objektů kulturní hodnoty (památky/sbírka/tradice).
- Povaha katastrofy nebo konfliktu. Co se stalo? Kdy? Jak se to týkalo kulturního dědictví?
- Popis škod na nemovitém a movitém kulturním dědictví a dopadů katastrofy na nemateriální dědictví. Zpráva by měla zahrnovat stručný popis typu poškození či následku, jeho lokalizaci (s odkazem na základní mapu, mapu lokality a případně půdorys nebo náčrtek) a možné příčiny. Přiložte jednu fotografii ilustrující každou položku poškození. V případě nemateriálního kulturního dědictví může popis obsahovat například podrobnosti o tom, které aspekty byly zasaženy: materiální prvky, lidé a/nebo vědomosti/tradice.
- Případné ztráty s odkazem na dotčené osoby, konkrétní příjmy a/nebo infrastrukturu, které katastrofa zasáhla, a dlouhodobé negativní důsledky těchto ztrát pro postižené kulturní dědictví.

- Hlášení o rizicích založená na identifikaci ohrožení, rizikových faktorech a následných rizicích pro různé typy kulturních statků.
- Jaká bezprostřední bezpečnostní a stabilizační opatření na místě jsou potřebná pro každý kulturní statek.
- Zdroje potřebné k zajištění a stabilizaci zasažených kulturních statků spolu s časovým harmonogramem.

Zpráva musí obsahovat datum, autora (autory), jména a kontaktní údaje všech osob, které se podílely na posouzení na místě, s uvedením jejich konkrétní odpovědnosti. Měla by také uvádět jména všech osob, s nimiž někdo z týmu během posouzení hovořil.

Aktualizace plánu činností na místě

Konsolidovanou zprávu o škodách a hodnocení rizik lze použít k vypracování plánu **provádění bezpečnostních a stabilizačních opatření na místě, o kterých se rozhodlo během analýzy situace** (viz strana 37). Je obzvláště užitečná pro stanovení priorit u konkrétních opatření pro danou lokalitu – například zajištění dočasného krytí odhalených poškozených konstrukčních prvků. Pomáhá také určit, jaké zdroje a odborné znalosti budou potřeba ke stabilizaci jednotlivých postižených kulturních statků.

Posouzení potřeb po katastrofě (Post Disaster Needs Assessment, PDNA)

Cílem PDNA je zjištění potřeb a příprava rámcového postupu obnovy, který posléze poslouží jako podklad pro společné žádosti o nouzové financování (např. mimořádné humanitární výzvy) a může sloužit jako východisko pro stanovení priorit obnovy a financování na národní úrovni. Vzhledem k tomu, že PDNA má sloužit jako podklad pro výzvy k získávání finančních prostředků, provádí se obvykle během čtyř až šesti týdnů po katastrofě.

Přímým výstupem PDNA je zpráva, která se skládá ze dvou částí: **posouzení potřeb a rámcový postup obnovy**. Tato zpráva je souborem zpráv z jednotlivých oblastí, včetně kultury.

Proces PDNA řídí národní vlády a spolupracují přitom s příslušnými partnery z OSN. V závislosti na kontextu a dopadu katastrofy na **kapacity** státu může vláda požádat OSN, aby se ujala vedení. Během hodnocení se PDNA opírá o širokou účast organizací, komunit a jednotlivců, mezinárodních organizací a odborníků, místní samosprávy, zasažených komunit, lokální správy (formální, tradiční i náboženské), vedoucích zásahových složek a zástupců soukromého sektoru.

PDNA v oblasti kultury řídí ve většině případů národní vláda a Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) spolu s týmem odborníků z různých sfér kultury (architekti, inženýři, muzeologové, antropologové, archeologové atd.).

V rámci sociální oblasti byla do pokynů pro PDNA zařazena **kapitola pro hodnocení kultury**.

Jak souvisí PDNA s první pomocí pro kulturní dědictví?

Vzájemné působení **analýzy situace** a **posouzení škod a rizik na místě** s PDNA závisí na tom, kdy se co provádí. V zásadě může jedno snadno poskytnout informace pro to druhé, podle toho, zda se nejdříve provádí PDNA, nebo první pomoc pro kulturní dědictví. Vzhledem k tomu, že ani první pomoc, ani PDNA nemají pevně stanovený časový harmonogram, případ od případu se to liší.

Zdroj: Elke Selter, School of Oriental and African Studies, University of London, Velká Británie.

Viz literatura na straně 159.

Budte lépe připraveni na posouzení škod a rizik pro kulturní dědictví po události na místě katastrofy.

Promyslete si:

- Sestavili jste seznam všech objektů kulturního dědictví a zkontrolovali, že máte k dispozici mapu, která zobrazuje jejich zeměpisné souřadnice?
- Máte k dispozici konkrétní informace o kulturním dědictví z doby před událostí, jako jsou inventáře, půdorysy, fotografie a zprávy o jeho stavu?
- Připravili jste vzorový formulář pro posouzení škod a rizik, který je přizpůsoben různým typům kulturního dědictví ve vaší oblasti?
- Určili jste odborníky na kulturní dědictví a krizové manažery, kteří budou schopni provést posouzení škod a rizik ve vaší oblasti?
- Otestovali jste svůj vzorový formulář spolu s hodnotícím týmem a vytvořili jste společně systém pro sběr a vizualizaci dat?
- Přijali jste institucionální opatření pro financování posouzení škod a rizik po události na místě?
- Navázali jste kontakt s místní institucí odpovědnou za řízení mimořádných událostí a přijali opatření pro koordinaci hodnocení bezpečnosti objektů kulturního dědictví?

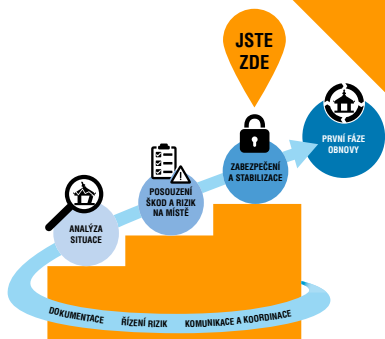
Co následuje po posouzení škod a rizik na místě?

PO MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI ve vaší oblasti jste s týmem záchranářů kulturního dědictví provedli **analýzu situace** a **posouzení škod a rizik pro kulturní dědictví na místě** katastrofy. Oba tyto kroky jste provedli koordinovaně s příslušnými záchrannými složkami a za účasti příslušných zúčastněných stran a místní komunity. Výsledkem je, že máte určené priority, pokud jde o zabezpečení a stabilizaci staveb, předmětů a nemateriálního dědictví.

Jak budete postupovat dál?

Čtěte dál a dozvíte se to.

TŘETÍ KROK ZABEZPEČENÍ A STABILIZACE

Co to je zabezpečení a stabilizace?

Opatření, která stabilizují stav zasaženého kulturního dědictví a zabraňují dalším škodám a ztrátám tím, že snižují potenciální riziko, se souhrnně označují jako zabezpečení a stabilizace.

Tato opatření mají dočasný charakter a jejich cílem je zajistit poškozenému kulturnímu dědictví přiměřenou péči během mimořádné události, dokud jej nebude možné konzervovat v plném rozsahu.

Bezpečnostní a stabilizační opatření závisí na kontextu a nemají vždy pevně danou posloupnost. Pro úspěch zásahu je však zásadní, aby byl kulturní statek i přijatá opatření pečlivě zdokumentovány.

Nouzová stabilizace v praxi během workshopu v Shouf, Libanon, 2014.

Foto: ICCROM-ATHAR.

Základní bezpečnostní a stabilizační opatření zahrnují:

- Oplocení zasažené lokality nebo sbírky.
- Zajištění dočasného krytí (viz Manuál, strana 73) pro odkryté stavební prvky, fragmenty a předměty.
- **Evakuace** předmětů kulturního dědictví na jiné bezpečnější dočasné místo.

- **Záchrana** poškozených sbírek, fragmentů staveb a dekorativních prvků, tj. třídění, stabilizace očištěním povrchu a/nebo vysušením předmětů.
- Zajištění **bezpečného dočasného úložiště** evakuovaných a zachráněných materiálů kulturního dědictví.
- **Vysoušení** budovy nebo objektu po povodni.
- **Podepření** stěny nebo jiného nosného konstrukčního prvku za účelem poskytnutí dočasné podpory.

Bezpečnostní a stabilizační opatření pro nemateriální dědictví se od výše uvedených liší. V případě nemateriálního dědictví se za důležitější považuje pokračování ohrožené tradice nebo systému vědomostí bezprostředně po katastrofě nebo konfliktu. Podrobnější informace naleznete v části věnované zabezpečení nemateriálního dědictví.

Kdo může provádět bezpečnostní a stabilizační opatření?

Proškolení **záchranáři kulturního dědictví** a kvalifikovaní odborníci, kteří mají předchozí zkušenosti se zabezpečením kulturního dědictví v mimořádných situacích, mohou určit postup prací a priority při zabezpečování a stabilizaci. Mezi tyto odborníky patří mimo jiné: konzervátoři, archeologové, kurátoři, archiváři, statici, architekti památkové péče, antropologové a odborníci na nemateriální dědictví.

Mírové jednotky OSN při záchranné operaci v Le Centre d'Art na Haiti, 2010. Foto: ICCROM.

Vojenský personál, hasiči a pátrací a záchranné týmy jsou často vyškoleni k nouzové stabilizaci stavebních objektů. Mohou jim však chybět konkrétní znalosti o historických objektech a jejich specifických mechanismech zřízení. Pokud je to možné, vyžádejte si proto radu statika a architekta památkové péče. Pracovníci záchranných složek mohou také pomoci při evakuaci a záchranných pracích po události. V situacích, kdy je omezený přístup nebo je nebezpečné se ke stavbám přibližovat, mohou při záchraně předmětů pomoci vojáci nebo hasiči s využitím specializovaného vybavení.

V případě rozsáhlé katastrofy by měli být do zabezpečení a stabilizace aktivně zapojeni dobrovolníci a členové místních komunit. Je nutné je přímo na místě vyškolit, aby mohli pod dohledem odborníka pracovat na zabezpečovacích a stabilizačních pracích, například v oblasti dokumentace, přepravy předmětů, třídění trosk, přípravy **podpěr** a inventarizace.

Každá mimořádná událost je jiná a vyžaduje individuální řešení. Proto je zásadní, aby i vyškolení dobrovolníci dostali přesné pokyny k provádění konkrétních činností. Nicméně, aby byla první pomoc poskytnuta řádně a včas, je nezbytné školit odborníky na kulturní dědictví, záchranáře a dobrovolníky ještě před katastrofou.

Školení první pomoci pro kulturní dědictví ve Středomoří: projekt PROMEDHE

PROMEDHE (Protecting Mediterranean Cultural Heritage during Disasters – Ochrana středomořského kulturního dědictví při katastrofách) je iniciativa italského ministerstva civilní ochrany a jeho partnerů, kterou financuje Generální ředitelství Evropské komise pro civilní ochranu a humanitární pomoc (DG ECHO). V rámci této iniciativy byl ICCROM vyzván, aby proškolil týmy složené z odborníků na civilní ochranu, civilní obranu a kulturní dědictví z pěti středomořských zemí. Cílem bylo rozvíjet kapacity a společné standardizované pracovní postupy v oblasti první pomoci pro kulturní dědictví po přírodních katastrofách. Díky tomuto školení mohli odborníci z jednotlivých zemí následně pořádat semináře na národní úrovni pro školení odborníků na civilní ochranu, odborníků na kulturní dědictví a dalších dobrovolníků, což napomohlo ke zlepšení kapacity jednotlivých zemí pro poskytování první pomoci pro kulturní dědictví ve velkém měřítku.

Viz literatura na straně 165.

Città di Castello, Itálie, 2017. Foto: PROMEDHE a ICCROM.

Jak zabezpečit a stabilizovat movité a nemovité kulturní dědictví?

Bezpečnostní a stabilizační opatření pro kulturní dědictví závisí na kontextu a podle toho se liší. Následující opatření však mohou přispět k hladkému průběhu konkrétních opatření bez ohledu na typ postiženého kulturního dědictví a povahu mimořádné události.

Zabezpečení místa

Před zahájením stabilizačních prací pro movité nebo nemovité kulturní dědictví musíte ověřit, zda je lokalita bezpečná a lze na ni bezpečně vstoupit. Všichni pracovníci musí být **informováni o rizicích** a musí být vybaveni vhodnými osobními ochrannými pomůckami (viz Manuál, str. 10). Následující opatření vám pomohou zajistit bezpečnost lokality a zahájit práce:

- 1. Postavte bezpečnostní zábrany.** Jakmile dokončíte posouzení škod a rizik na místě, ohraničte všechny oblasti, které považujete za nebezpečné, a kolem zasažené lokality nebo sbírky instalujte bezpečnostní a ochranné zábrany.

Zábrany a výstražná páska varují lidi a pomáhají zabezpečit vážně poškozený kostel na Filipínách, 2013. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

Pokud existují pochybnosti ohledně rizika zřícení konstrukčního nebo visícího prvku, vytvořte kolem tohoto prvku kruhovou bezpečnostní zónu, přičemž její poloměr musí být roven výšce daného prvku.

- Zkontrolujte technickou infrastrukturu.** Tam, kde to připadá v úvahu, zkontrolujte také, zda lze na místě bezpečně používat přívod plynu, elektřiny a vody.
- Instalujte značení.** Kolem uzavřených oblastí instalujte vhodné značení. Mělo by být dostatečně velké, dobře viditelné a snadno rozpoznatelné pro všechny pracovníky.
- Zabezpečte cesty.** Určete cesty a přístupové trasy a zřetelně je vyznačte na mapě místa a půdorysu (pokud je k dispozici). Pokud je to bezpečné, odstraňte z cesty sutiny pro lepší přístup, například nestabilní či visící části staveb, jako jsou střešní tašky, komíny a dřevěné desky. Zajistěte také podlahy, pokud jsou v nich velké díry.

Před odstraněním visících prvků nebo fragmentů z historické konstrukce ověřte, že máte zdokumentovánu jejich polohu a typ a také závažnost vzniklého poškození. Pořídte fotografie (jeden detailní a jeden celkový záběr) a zaznamenejte umístění prvků nebo fragmentů do mapy místa, resp. půdorysného plánu. V případě pochybností o odstranění konstrukčních prvků se zeptejte statika, jak to bezpečně provést.

- Zajistěte dočasné krytí.** V případě zřícení stavby by se měly odhalené stavební prvky i předměty kulturního dědictví nacházející se uvnitř dočasně zakrýt, dokud je nebude možné ošetřit. Návod, jak zajistit dočasné krytí, najdete v Manuálu na straně 73.
- Necháte-li zděné části a organické předměty bez ošetření, mohou velmi rychle podléhat zkáze. Zakrytí popadaných a poškozených předmětů kulturního dědictví je opravdu striktně **dočasné opatření**, které by nemělo trvat déle než několik dní.
- Odstraňte nebezpečný odpad.** Po přírodní katastrofě nebo události způsobené konfliktem mohou památky obsahovat nebezpečné materiály a odpad: například výbušniny,

Jak zajistit bezpečnost zaplaveného místa

V případě povodně se v rámci posouzení škod a rizik na místě poraďte s odborníky na klasifikaci povodňi ohledně zásobování vodou – je voda čistá (bezpečná na pití), šedá nebo černá? Pokud vyhodnotíte, že je voda šedá nebo černá, je zde vysoké riziko biologické kontaminace, neboť může obsahovat chemické látky a/nebo odpadní vody. V takových případech je důležité místo po konzultaci s odborníky dekontaminovat a izolovat kontaminované historické materiály uložením do uzavřených nádob nebo plastových pytlů.

Viz literatura na straně 162.

chemikálie, ropu, PVC trubky, izolační nebo protipožární materiály. Všechny takové věci identifikujte a konzultujte s odborníky bezpečnou likvidaci nalezeného materiálu předtím, než podniknete jakékoli další kroky v zasažené lokalitě.

8. Zajistěte důkladné vysušení mokrých konstrukcí a povrchů.

Dojde-li k závažnému poškození budovy, stavby nebo zdobeného povrchu vodou, je důležité je vysušit, aby se zabránilo:

- deformaci a hnilobě dřevěných prvků;
- vzniku prasklin v omítce;
- nárůstu plísní;
- skvrnám;
- solnému výkvětu.

Je velmi důležité nevysoušet staré stavby příliš rychle. Prudké změny vlhkosti mohou poškodit drobnější dřevěné prvky, zvýšit zasolení stěn a způsobit praskliny v omítce. Když vysoušíte vlhké konstrukce a povrchy:

- Zkontrolujte a vyčistěte ucpané odtoky, aby mohla voda odtékat. Na šikmých plochách odstraňte nečistoty, které brání odtoku vody.
- K odstranění zachycené vody použijte kbelíky a čerpadla.

Kriticky poškozené budou s větší pravděpodobností budovy, jimiž voda protékala rychle (například na svazích nebo v blízkosti protržené přehrady), v nichž je (nebo byla) hladina vody vyšší než jeden metr, nebo pokud mají nosné stěny z nepálené hlíny. V takovém případě požádejte před odčerpáním vody o pomoc statika, aby posoudil narušení statiky nebo potřebnost statického zajištění budovy.

- Odstraňte bahno a trosky, protože zadržují vlhkost a zpomalují proces vysychání. Nečekejte, až vyschnou. Bahno je méně nebezpečné a snadněji se odstraňuje, když je mokré.
 - Nepoužívejte čisticí prostředky, které zadržují vlhkost nebo brání jejímu unikání z historických materiálů.
 - Odstraňte mokré koberce, podlahové krytiny a nástěnné dekorace.
 - Odsuňte nábytek od stěn a sundejte vše, co visí na zdech, urychlíte tím vysychání. Viz kapitola **Evakuace** na straně 80.
 - Pokud je to možné, odstraňte kovové prvky, které jsou v kontaktu s mokrou omítkou, aby nedošlo ke vzniku skvrn a koroze.
 - Ujistěte se, že otvory, které potřebujete k vysoušení budovy, nejsou nijak blokovány. Další informace naleznete v Manuálu, strana 92.
- 9. Určete** a připravte pracovní prostory a dočasné sklady předmětů kulturního dědictví, fragmentů staveb a dekorativních prvků.

Další bezpečnostní a stabilizační opatření

Za pomoci členů týmu shromáždíte potřebné vybavení a provedete další předem stanovená bezpečnostní a stabilizační opatření, jako například:

- Evakuace po události
- Záchrana
- Nouzová stabilizace historických konstrukcí

Podrobný popis jednotlivých opatření najdete dále v textu. Zasažené kulturní dědictví bude možná vyžadovat více než jedno bezpečnostní a stabilizační opatření.

Evakuace po události

Evakuaci po události proveďte, pokud je budova nebo objekt, v němž se nacházejí předměty kulturního dědictví, vyhodnocen jako nebezpečný pro pobyt, ale zároveň je dostatečně stabilní, abyste mohli předměty evakuovat. Součástí evakuace je **dokumentace**, **balení** a **přprava** předmětů na bezpečné dočasné úložiště.

S evakuací po události vám mohou pomoci hasiči a/nebo vojáci či příslušníci civilní obrany, protože jsou vyškoleni k evakuaci osob z nebezpečných budov. Potřebují však pokyny, co a odkud mají evakuovat, a také instrukce o bezpečném zacházení s předměty kulturní hodnoty.

Poučení z evakuace muzea v paláci Hanuman Dhoka, Nepál

V důsledku zemětřesení v nepálském Káthmándú v roce 2015 byly části paláce Hanuman Dhoka, v němž se nacházelo muzeum, prohlášeny z důvodu závažného narušení statiky za nebezpečné. Pracovníci muzea požádali nepálskou armádu o pomoc při evakuaci zlatého trůnu a dalších významných artefaktů. Během evakuace však nebyl k dispozici žádný dokument, v němž by byla vyznačena přesná poloha jednotlivých předmětů. Vojáci tedy museli mnoho času věnovat lokalizaci významných předmětů, což bylo nebezpečné. Při evakuaci také nastaly potíže, protože zlatý trůn neprošel dveřmi v nejvyšším patře budovy. Musel být tedy demontován a teprve potom mohly být jednotlivé části vyneseny ven.

*Příslušníci nepálské armády evakuují předmět z muzea.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM.*

Ředitel muzea a zaměstnanec dokumentačního oddělení byli po celou dobu na místě, aby pomáhali a oficiálně převzali evakuované předměty. Po vnesení z budovy byl zlatý trůn i ostatní předměty uloženy na nádvoří paláce, dokud se o několik dní později nenašlo bezpečnější místo. Armáda zajišťovala po celou dobu jejich nepřetržitou ostrahu.

Klíčová poučení, která z této zkušenosti vyplývají:

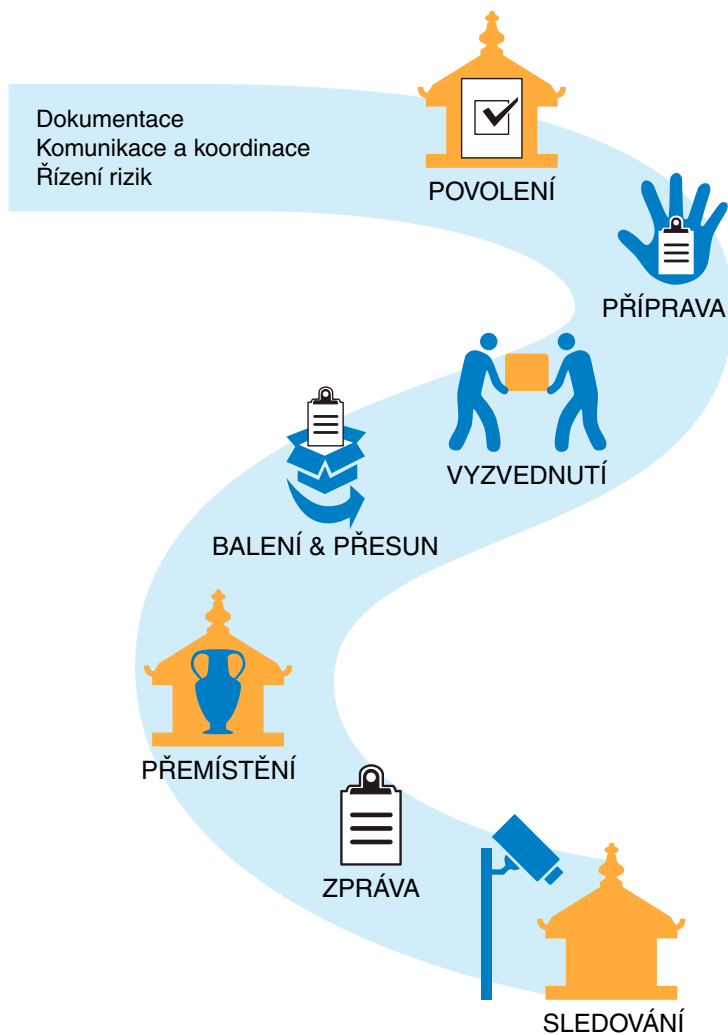
- V rámci příprav na případnou evakuaci vytvořte několik kopií půdorysů s jasným vyznačením polohy a rozměrů nejvýznamnějších předmětů. Z důvodu bezpečnosti předmětů však dbejte na to, aby tyto dokumenty byly důvěrné a dostaly se do rukou pouze zasahující skupině záchranářů a nikomu jinému.
- Evakuace předmětů kulturní hodnoty by se měla provádět pouze v případě, že je zajištěno bezpečnější dočasné umístění a také logistika takové operace.
- Nezbytnou součástí přípravy je proškolení záchranářů a odborných pracovníků odpovědných za sbírky o tom, jak zacházet s předměty, jak je balit, dokumentovat a přepravovat v případě mimořádné události.

Viz literatura na str. 167.

Jak provést evakuaci po události?

Následující pracovní postup pro evakuaci po události vychází z příručky pro evakuaci před událostí, **Ohrožené dědictví: Evakuace sbírek kulturního dědictví při mimořádných událostech**. Nezapomeňte, že rozhodnutí evakuovat předměty z nebezpečného místa se vždy musí učinit na základě **posouzení škod a rizik po události na místě**.

Povolení

Před evakuací kulturního dědictví si zajistěte povolení od příslušných správců a domluvte se s nimi, že oni nebo jejich zaměstnanci budou na místě přítomni, poradí vám a budou na celou operaci dohlížet.

Dokumentace

Budete potřebovat formální doklad o povolení, v němž je uvedeno, že správce povolil „x“ záchranářům kulturního dědictví evakuovat „x“ předmětů a převést je na jiné bezpečné místo (uvedte přesný název místa a zeměpisné souřadnice). Tento dokument by měl být opatřen podpisem správce spolu s dalšími důležitými údaji, jako je datum, čas a místo.

Příprava

1. Sestavte tým pro evakuaci. Měli by v něm být všichni vedoucí pracovníci přímo odpovídající za sbírky, které mají být evakuovány. Zvolte vedoucího týmu, který všem vysvětlí rozsah a cíle operace a přidělí členům týmu konkrétní úkoly. Patří k nim např:
 - dokumentace
 - manipulace a balení
 - přeprava předmětů
 - organizace dočasného úložného prostoru
 - logistika, jako jsou zásoby, potraviny, voda atd.
 - komunikace v rámci týmu a s externími subjekty a zúčastněnými stranami.
2. Vycházejte z toho, co jste zjistili během **posouzení škod a rizik na místě**, a vyberte a připravte:
 - a) bezpečnou evakuační trasu pro přepravu předmětů uvnitř a vně postižené budovy
 - b) **prostor pro třídění a balení** nebo místnost, která je dostatečně velká, aby se do ní umístila alespoň dvě pracoviště pro třídění, dokumentaci a balení předmětů
 - c) **bezpečné místo** pro dočasné uložení předmětů, ať už v dané lokalitě, nebo mimo ni.

Při výběru bezpečného úložiště si pohlídejte, že:

- je dostatečně velké, aby se tam vešly všechny předměty, které je třeba přemístit
- je čisté a není zasaženo škůdci ani plísněmi
- je dobře větrané, není vlhké ani mokré
- je zabezpečené proti krádeži a vandalismu
- je přístupné po trase, která umožňuje bezpečnou přepravu předmětů
- v případě potřeby tam lze předměty ponechat na dobu neurčitou.

3. Shromážděte informace a dokumentaci

- a) Je-li to možné, sežeňte si **seznam předmětů s vysokou prioritou**, které mají být evakuovány jako první. V opačném případě požádejte dokumentační oddělení o nahlédnutí do starších záznamů a vyhledejte seznam předmětů podle jejich hodnoty, zranitelnosti a obtížnosti manipulace nebo přepravy. V případě, kdy žádný takový seznam není k dispozici, vytvořte jej na základě konzultací se správci nebo zaměstnanci. Viz Manuál, strana 55.
- b) Sežeňte si kopie půdorysů budovy, ze které mají být předměty evakuovány. Určete a vyznačte na půdorysech fyzické umístění předmětů, které mají být evakuovány, pomocí existujících **lokačních kódů**. Pokud žádné takové kódy neexistují nebo jsou nekonzistentní, mělo by dokumentační oddělení přidělit **nové lokační kódy**, které budou konzistentní a snadno srozumitelné. Viz strana 42 v Manuálu, jak vytvořit lokační kódy.
- c) Poté, co na půdorys vyznačíte lokační kód, označte lokačními kódy i prostory a nábytek, pokud na to máte čas. Zajistěte, aby byly štítky dobře viditelné.

- d) Připravte soupis pro účely evakuace. Vycházejte přitom z dřívější dokumentace, pokud ji máte k dispozici. Nemáte-li předem připravený soupis, můžete si jej vytvořit pomocí této šablony.

Pořadové číslo	Předchozí číslo	Přidělené identifikační číslo	Druh předmětu	Materiál	Rozměry: délka, šířka, výška	Váha	Původní lokační kód předmětu	Fotografie či referenční číslo na půdorysu	Nová lokace	Fotografie či referenční číslo na půdorysu
Rostoucí numerická řada od 1 po poslední přemístěný předmět, označuje počet evakuovaných předmětů Do tohoto pole zapíše jedinečný identifikátor přidělený předmětu pro potřeby evakuace Stručně popište předmět, např. ilustrovaný rukopis, socha, nádoba apod. Z jakého materiálu je předmět vyroben, např. sklo, keramika, kov, textil apod. Uvedte váhu předmětu. Pokud to není možné, použijte k uvedení váhy symboly, jako třeba +. Například když předmětem může snadno manipulovat jedna osoba, uveďte +, jsou-li k manipulaci s předmětem potřeba dva lidi, uveďte ++ a pokud je k manipulaci s předmětem potřeba nějaké zvláštní vybavení, uveďte +++. Zapište původní lokační kód předmětu Toto pole vyplňuje až po dokončení evakuace, když se předměty nacházejí na novém a bezpečném místě Všechny snímky a půdorysy by měly mít své identifikační číslo										

- Shromážděte potřebné věci** pro balení a přepravu sbírek. Vzorový seznam najdete v Manuálu, strana 67.
- Vytvořte pracovní stanice** pro třídění, dokumentaci a balení předmětů v předem vybraném bezpečném prostoru na lokalitě (vyhledali jste ho při posuzování škod a rizik na místě).

Vyzvednutí

Dokumentujte: než odnesete předmět do prostoru pro třídění a balení, označte transportní podložku nebo box lokačním kódem předmětu. Případně může někdo z dokumentačního týmu doprovázet transportní tým a zaznamenávat lokační kódy do soupisu evakuovaných předmětů.

Balení a přesun

- Přesuňte předměty do prostoru pro třídění a balení; rozřídte je podle typu materiálu.
- a) Přiřaďte každému předmětu jedinečné identifikační číslo. Toto číslo se liší od lokačního kódu, protože je unikátní pro každý jednotlivý předmět v rámci dané lokace. Číslyte předměty vzestupně, nebo použijte kombinaci písmen a čísel.

Jak vytvořit jedinečné identifikační číslo

Dříve, než předmět přemístíte, přidělte mu jedinečné identifikační číslo, abyste mohli jeho pohyb během evakuace sledovat. Systém číslování pro účely evakuace musí být jednoduchý, jednotný a srozumitelný všem zúčastněným. Může jít pouze o čísla ve vzestupném pořadí (např. 01, 02), nebo o kombinaci písmen a čísel (např. A001, A002). Další informace najdete v Manuálu, strana 43.

- b) Štítek s lokačním kódem a jedinečným identifikačním číslem předmětu umístěte na transportní podložku, tj. na karton, podnos nebo krabici použitou k přepravě předmětu.
 - c) Doplňte **evakuační soupis** a запиšte všechna **přírůstková / inventární čísla** (pokud se na předmětu vyskytují), materiál, velikost, hmotnost a další dokumentační kritéria.
- 2.** Přeneste předměty se štítky upevněnými na podložkách na připravené pracoviště a zabalte je (viz Manuál, strana 49). Zajistěte, aby byla k zabaleným předmětům přiložena kopie **evakuačního soupisu**.

Nepálské národní muzeum, Káthmándú, Nepál, 2016. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

- 3.** Při balení předmětů dávejte pozor, aby štítky s jedinečnými identifikačními čísly a lokačními kódy zůstaly na svém místě. Měly by být umístěny také na podložkách se zabalenými předměty. Další informace naleznete v pokynech pro balení předmětů v Manuálu, strana 48.

Balení předmětů v Nepálském národním muzeu, Káthmándú, Nepál, 2016.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

4. Alespoň jeden člen dokumentačního týmu by měl stále sledovat umístění předmětů v transportních boxech a zaznamenávat vše do **formuláře o pohybu předmětů**. Tento formulář vám pomůže prověřit, že všechny předměty dorazily na nové dočasné úložiště. Formulář pohybu předmětů si připravte ve více kopiích (viz vzor níže).

Formulář o pohybu předmětů

Číslo záznamu	Číslo boxu	Počet předmětů v boxu	Pokyny pro manipulaci/transport	Odeslal	Datum odeslání	Kurýr/ číslo vozidla	Datum doručení	Číslo boxu	Počet předmětů v boxu	Převzal
1	12	20	Skló, pozor křehké	Abdel Hamid, kurátor	25. ledna	xxx256	25. ledna	12	20	xxx, vedoucí skladu
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

5. Jakmile jsou všechny předměty zabaleny, mohou být převezeny do nové lokace. Transportní box by měl obsahovat kopie evakuačního soupisu a formuláře o pohybu předmětů.

Přemístění

Během doby, kdy se jedna část týmu věnuje vyhledávání, dokumentaci a balení předmětů, ostatní se mohou soustředit na přípravu dočasného úložného prostoru.

1. Začněte přemýšlet o nejlepší způsobu uspořádání předmětů v novém prostoru.
2. Označte relokační kódy: podle potřeby přesuňte dostupný nábytek a přiřaďte skříním a policím lokační kódy, abyste později mohli vyznačit nové lokace předmětů. Tuto fázi je potřeba dokončit před zahájením umísťování předmětů. Další informace naleznete v části Příprava relokačních kódů v dočasném skladu v Manuálu, strana 41.

Dočasné úložiště ve střední Itálii, 2017. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

3. Během nouzové evakuace se vám možná nepodaří sehnat vhodný skladovací nábytek, jako jsou regály. V takovém případě by měly být předměty uloženy na podlaze v transportních obalech. Použijte palety a/nebo plachtu, abyste zabránili přímému styku úložných obalů s podlahou. Pokud používáte dřevěné palety, zkontrolujte, zda nejsou napadeny hmyzem nebo plísní.

4. Formální příjem předmětů v novém dočasném úložišti potvrďte do formuláře o pohybu předmětů. Poté zkontrolujte přiložený evakuační soupis a rozdělte předměty podle druhu materiálu a velikosti.

Zabalené předměty umístěte do polic nebo na čisté palety a jiný dostupný nábytek. Křehké předměty se snažte umístit někam výš než na podlahu a raději do vzdálenějšího rohu místnosti, mimo snadný dosah. Podobně také velké nebo těžké předměty by měly být pohromadě na jedné straně místnosti, aby se uvolnil prostor pro přesun a uspořádání menších předmětů.

5. Abyste měli pod kontrolou fyzické umístění každého předmětu v novém dočasném úložišti, запиšte číslo krabice a číslo regálu do soupisu, pole „Nové umístění“.
6. Zaveďte v novém dočasném úložišti adekvátní bezpečnostní opatření, abyste zabránili krádežím a vandalismu. V případě potřeby zorganizujte ostrahu.

V oblastech aktivního konfliktu je důležité neustále sledovat bezpečnostní situaci, abyste v případě potřeby měli dost času na přesun předmětů do další nové lokace.

Zpráva

Předejte správcům aktualizovaný inventář s novými lokacemi objektů a zprávu shrnující celý proces evakuace. Měla by obsahovat: fotografie dokumentující hlavní kroky evakuace, podrobnosti o materiálech použitých k balení předmětů, informace o vynaložených nákladech a kontaktní údaje týmu, který se na evakuaci podílel. Měla by být podepsána vedoucím týmu, který na operaci dohlížel.

Sledování

Domluvte si postup pro úklid a monitorování nového dočasného skladovacího prostoru, aby předměty neohrozili škůdci, požár, voda nebo jiná nebezpečí, která by je mohla poškodit.

Záchrana

Po ukončení evakuace je nutné poškozené kulturní dědictví stabilizovat. Záchrana je systematická obnova poškozených předmětů kulturního dědictví, fragmentů staveb a dekorativních prvků z místa, které zasáhla krizová událost.

Záchrana movitého kulturního dědictví se podobá evakuaci po události, ale vyžaduje další činnosti, jako je třídění a stabilizace materiálů. Cílem je zabránit dalšímu poškození, dokud nebude možné provést odborné ošetření. V případě částečného nebo úplného zřícení historického objektu je v rámci záchrany nutné také třídit trosky a vyhledávat původní kamenné, cihlové nebo dřevěné prvky, které budou použity při budoucí **rekonstrukci**.

V závislosti na okolnostech mimořádné události se může ukázat jako nezbytné provedení evakuace i záchrany zároveň; případně můžete zjistit, že na ohroženém místě nedošlo k žádnému poškození, ale bude nutná evakuace po události a následná dekontaminace.

Port-au-Prince, Haiti, 2010. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

Záchrana zaplaveného historického archivu, Chile

V červnu 2016 způsobily nezvykle silné deště bleskové záplavy v rozsáhlých částech města Talca, které leží 250 km jižně od Santiaga. Selhání odvodňovacího mechanismu způsobilo zaplavení dokumentačního centra v suterénu jedné budovy místní univerzity (Universidad de Talca), kde se nacházela významná sbírka starých rukopisů a originálních hudebních partitur. Než déšť ustal, voda vystoupala do výšky 50 cm. Všechny knihy a rukopisy umístěné na spodních policích a ty, které byly uloženy v krabicích na podlaze, byly nasáklé, celkem šlo asi o pět tisíc knih a rukopisů.

Voda byla ze sklepa co nejdříve odčerpána a podlahy vysušeny, poté byly nainstalovány ventilátory a odvlhčovače. Vzhledem k velkému počtu zasažených předmětů se rozhodlo o jejich zmrazení, dokud nebude možné je řádně vysušit. Tým předměty roztřídil podle míry nasáknutí vodou a uspořádal tak, aby mohly být buď vysušeny, nebo zmrazeny.

Od společnosti vyvážející ovoce si záchranáři vypůjčili chladiřenské vozy a mrazicí boxy. Mokrý knihy byly šetrně odděleny a v rámci přípravy na zmrazení uloženy po jedné do plastových sáčků, poté byly uspořádány do krabic k uskladnění. Následně byly knihy převezeny nákladními automobily do mrazicího zařízení, kde byly dalších deset měsíců uloženy při teplotě $-24\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Zmrazené knihy byly po malých dávkách vyjímány z chladičích boxů a opatrně rozmrazovány. Nakonec se podařilo všechny knihy a rukopisy rozmrazit a vysušit. Díky krizovému plánování a následné rychlé reakci byly všechny předměty úspěšně zachráněny.

Zdroj: Maria Cecilia Rodríguez Moreno, vedoucí kurátorka laboratoře papíru a knih, Národní centrum pro konzervaci a restaurování, Ředitelství knihoven, archivů a muzeí, Chile.

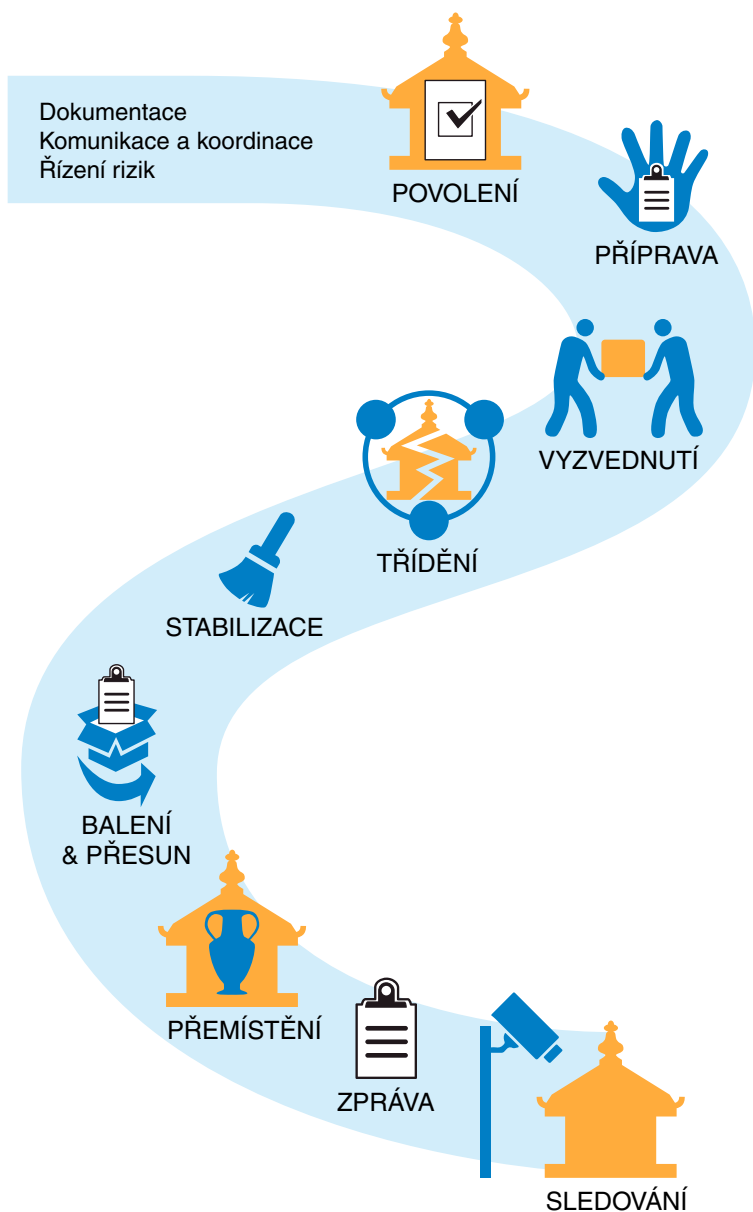
Viz literatura na straně 166.

*Prokládání stránek mokrých knih,
Centro Nacional de Conservación
y Restauración, Chile, 2016.
Foto: Mariela Arriagada.*

Jak provádět záchranu?

Pracovní postup záchrany

Povolení

Poradte se s relevantními zúčastněnými stranami a získajte **povolení** (nejlépe v písemné formě) k záchranným pracím a přemístění zachráněných předmětů na bezpečnější dočasné místo, ať už v rámci lokality nebo mimo ni.

Příprava

- 1. Informujte tým:** shromážděte tým, který se bude na záchranné operaci podílet:
 - ujistěte se, že všichni členové týmu ví, do kterých částí lokality je zakázáno vstupovat;
 - vysvětlíte všem pracovní postup záchranné operace;
 - zvolte vedoucího skupiny, který bude na celou záchrannou akci dohlížet.

Rozdělte lidi do menších týmů a rozdělte jim role podle úrovně odborných znalostí a zájmu o daný úkol. Úkoly zahrnují **dokumentaci, vyzvednutí předmětů, třídění, stabilizaci, balení, přepravu, logistiku a komunikaci**. Pokud nemáte pro operaci k dispozici dostatek vyškolených lidí, věnujte čas školení dobrovolníků, kteří budou pomáhat s úkoly, jež nevyžadují odborné znalosti.

- 2. Zajistěte vybavení** podle typu zachraňovaných předmětů, typu vzniklé škody a povahy nebezpečné události. Pokud jsou například zasažené předměty vyrobeny z organických materiálů a jsou mokré a znečištěné, budou pro manipulaci a sušení zapotřebí materiály, jako je polyesterová síťovina. Při výběru potřebných materiálů využijte informace, které jste zjistili při posouzení škod a rizik na místě. Obecný seznam potřeb pro záchranu kulturního dědictví naleznete v Manuálu na straně 70.
- 3. Připravte si prostor:** určete prostor pro stabilizační práce a myslte na to, že každá pracovní stanice potřebuje dost místa na ošetření přiděleného počtu zasažených předmětů. Každé pracoviště by se mělo zaměřit na jeden typ ošetření. Vyhněte se například kombinaci mokrého a suchého čištění na stejném pracovišti, protože tím riskujete kontaminaci mokrých předmětů dalšími nečistotami nebo opětovné namočení suchých předmětů, což by mohlo způsobit další poškození.

4. Dokumentujte: připravte si systém dokumentace a sledování předmětů, které zachraňujete. Systém dokumentace má mít tři hlavní složky:

- a) Systém **záznamu polohy**, odkud mají být předměty vyzvednuty. Máte-li k dispozici půdorys, použijte jej k identifikaci prostor pomocí systému číslování uvedeného na půdorysu. Pokud je systém číslování na plánu nejasný nebo nekonzistentní, vytvořte nové lokační kódy. Viz návod k vytvoření lokačních kódů v Manuálu, strana 42.
- b) V případě, že se budova nebo stavba částečně nebo úplně zřítla a objekty jsou pod vrstvou trosk, zmapujte polohu předmětů pomocí mřížky. Podle potřeby může být mřížka malá nebo velká. Je-li na jedné lokalitě více oblastí s troskami, vytvořte tolik mřížek, kolik je třeba, a každé mřížce přiřadte jedinečné číslo. Poté je vyznačte na společnou mapu lokality a označte na ní také sever. V případě rozsáhlých archeologických lokalit, zahrnujících záchranné práce na mnoha místech, lze mřížku zakreslit do mapy propojené s **nástrojem geografických informačních systémů (GIS)**. Další informace naleznete v Manuálu, strana 11.
- c) **Systém číslování nalezených předmětů** (viz Manuál, strana 43). Aby bylo možné předměty objektivně spočítat a sledovat, vytvořte systém, který každému předmětu a jeho částem přidělí jedinečné identifikační číslo.
- d) **Formulář záznamu o záchraně**. Tento formulář slouží k evidenci počtu zachráněných předmětů a sleduje jejich pohyb v průběhu záchranné operace. Poskytuje také doplňující informace, jako je číslo fotografie každého předmětu, původní inventární číslo a referenční číslo půdorysu. Může být rozdělený na tři části, které lze vyplnit ve třech různých fázích záchranné operace, a to: (i) vyzvednutí, (ii) třídění a stabilizace a (iii) balení a přemístění. Příklady viz následující strana.

1. VYZVEDNUTÍ

Číslo záznamu	Původní lokace	Přidělené identifikační číslo	Předchozí čísla

Vzestupně pořadí, od prvního po poslední zachráněný předmět. Označuje počet zachráněných předmětů.

Unikátní identifikační číslo přidělené každému předmětu

2a. TŘÍDĚNÍ A STABILIZACE

Majitel/instituce	Původní lokační kód	Druh předmětu	Materiály	Rozměry: délka, šířka a výška

Původní lokační kód zachráněného předmětu. Původní lokační kód může odkazovat k číslu mřížky nebo ke kombinaci čísel police, místnosti a podlaží, podle toho, jaký systém pro přidělování lokačních kódů používáte.

Pole se používá pro stručný popis předmětu.

Z čeho je předmět vyroben, např. sklo, keramika, kov, textil apod.

2b. TŘÍDĚNÍ A STABILIZACE

Váha	Referenční číslo fotografie nebo kresby	Typ poškození	Způsob ošetření (vyplňuje se během fáze stabilizace)	Stabilizační ošetření provedl

Referenční číslo fotografie nebo kresby odkazuje na fotografii nebo kresbu předmětu. Nemáte-li dost času, abyste vyfotili na místě každý předmět zvlášť, vyfotíte předměty po skupinách s přidělenými identifikačními čísly. Poznamenejte si číslo fotografie. Toto pole vyplňujete ve fázi třídění nebo až v dočasném skladu, podle toho, kolik máte času.

Stručně popište fyzický stav předmětu a druh a míru jeho poškození.

Uveďte váhu předmětu. Pokud to není možné, použijte k uvedení váhy symboly, jako třeba +. Například když předmětem může snadno manipulovat jedna osoba, uveďte +, jsou-li k manipulaci s předmětem potřeba dva lidi, uveďte ++ a pokud je k manipulaci s předmětem potřeba nějaké zvláštní vybavení, uveďte +++.

Do tohoto pole vyplňte, jakým způsobem byl předmět ošetřen. Například mokrá a zablácená předmět se musí před přemístěním do dočasného úložiště opláchnout vodou. Takto ošetřovat cenné předměty by měli konzervátoři nebo školení záchranáři kulturního dědictví.

3. BALENÍ A PŘESUN

Přemístil	Datum	Relokační kód

Do tohoto pole vepíšete relokační kód, který předmětu přidělíte po jeho přesunu do nového dočasného úložiště. Vyplňujete až když jsou přemístěny všechny předměty.

Vyzvednutí

V případě zřícení stavby mohou být fragmenty historických budov a předměty pohřbeny pod těžkými nánosy betonu a dalších nežádoucích trosk. V takových případech se obraťte na koordinátora řešení krizové situace nebo na velitele zásahu, aby vám poradil, jak je odstranit. Může být zapotřebí těžká technika, například bagr. Požádejte o radu obsluhu takového stroje a statika, abyste se ujistili, že jsou tyto činnosti bezpečné.

Pečlivé a systematické vyzvedávání předmětů ze zamořeného prostředí vyžaduje zručnost a trpělivost. Vždy pracujte ve dvojicích, abyste předešli zranění a zabránili dalšímu poškození předmětů kulturního dědictví během vyzvedávání.

Vyzvednutí předmětů z části budovy nebo ze mřížky:

- Nejprve sbírejte malé, suché a nepoškozené předměty.
- Připravte si pevné podložky (například pevný karton nebo dřevěné desky) na vyzvedávání a přepravu křehkých a poškozených předmětů.
- Na vyprošťování rozměrných nebo těžkých předmětů se vždy musí podílet alespoň dva lidé a předmět musí být dostatečně zajištěn.
- Pokud je předmět rozbitý, zajistěte, aby byly všechny jeho části vyzvednuty a uloženy pohromadě. Pro snadnější manipulaci vložte předmět a jeho rozbité části do jedné nádoby nebo průhledného plastového sáčku.
- Uchovávejte pouzdra (rámy, krabice a držáky) jednotlivých předmětů společně s příslušnými předměty.
- V souladu se zvoleným způsobem dokumentace zaznamenejte číslo původní lokace předmětu, přiřadte předmětu identifikační číslo a zapište celkový počet vyproštěných předmětů.

Pracujete-li s mřížkou, vyjímejte fragmenty vždy jen z jednoho čtverce, abyste se vyhnuli chybám při označování jejich polohy.

Vyzvedávání předmětů při záchranné akci v Port-au-Prince, Haiti, 2010.

Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

Vyprošťování fragmentů a prvků historických staveb

Vyprošťování fragmentů historických staveb, povrchů a uměleckých děl in situ může být časově náročná a jemná práce. Využijte informace, které jste zjistili při **posouzení škod a rizik na místě** (viz strana 63), a připravte si pracovní prostor a metodiku.

Před vyzvednutím historických materiálů z poškozené lokality zvažte následující:

- Jaký druh úlomků a roztříštěných prvků na místě pravděpodobně najdete.
- Význam původních stavebních materiálů, dekorativních prvků a uměleckých děl in situ.
- Které části stavebního materiálu nejsou zásadní nebo nejsou autentickou součástí původní stavby či kulturního dědictví? Které zbytky lze znovu použít, které bude třeba nahradit, které mají být vyhozeny?
- Jaký druh **stabilizace** je třeba provést u fragmentů před jejich uskladněním?

V případě, že budete muset historické fragmenty odstranit, nezapomeňte před odstraněním zaznamenat jejich původní umístění. Dokumentace pomáhá určit původní polohu stavebních prvků nebo předmětů kulturní hodnoty in situ, aby bylo možné je při restaurování znovu začlenit do stavby. Zajistí také, aby se fragmenty během přemísťování neztratily nebo nebyly odcizeny. Podle mřížky, kterou jste se rozhodli používat, vytvořte lokační kódy (viz Manuál, strana číslo 42) a pokud možno připojte vizuální dokumentaci.

Po vyproštění fragmentů můžete postupovat podle postupu pro záchranu, který se používá pro movité kulturní památky.

Třídění

Při rozsáhlých záchranných operacích, kdy je třeba v krátkém čase vyprostit a roztřídit tisíce předmětů, je zásadní stanovit priority. Nejúčinnější je v tomto ohledu systém třídění.

Třídění kulturního dědictví znamená rozdělení nalezených předmětů a určení priorit stabilizačních opatření na základě tří kritérií:

- **Míra poškození** kulturního dědictví.
- **Riziko dalšího poškození**, pokud nebude předmět ošetřen.
- **Význam** nebo **hodnota** předmětu či stavby.

Určení hodnoty předmětu je složité. V nouzových situacích je nejlepší odhadnout hodnotu ve fázi **analýzy situace** (viz strana 30) a ve fázi **posouzení škod a rizik na místě** (viz strana 42). Takové posouzení by mělo vycházet z existujících institucionálních záznamů z doby před událostí, jako je inventář nebo **přírůstková kniha**. Použijte Manuál, strana 55, kde najdete, jak třídit předměty, jejichž hodnota není známa.

Při třídění vyproštěného kulturního dědictví postupujte podle těchto kroků:

- 1. Oddělte poškozené předměty od nepoškozených.** Kromě toho oddělte také suché a mokré předměty. Plesnivité předměty uzavřete do plastových sáčků nebo nádob a uchovávejte je odděleně od ostatních předmětů. Dbejte na to, aby se při třídění předmětů neztratil jejich původní lokační kód.

Třídění zachráněných předmětů v rámci cvičení během mezinárodního kurzu První pomoci pro kulturní dědictví během krize, Washington DC, 2016.

Foto: ICCROM a Smithsonian Institution.

- 2. Rozdělte předměty podle jejich fyzického stavu, typu materiálu a typu ošetření,** které vyžadují. Například předměty z papíru nebo textilu, které jsou suché, ale vyžadují povrchové čištění, by měly být pohromadě. Podobně by měly zůstat pohromadě křehké předměty z keramiky a skla, které nejsou poškozené.

3. Jakmile dokončíte třídění, **přiřadte každému předmětu jedinečné identifikační číslo**. Umístěte štítek s tímto číslem a lokačním kódem na podložku, kterou použijete pro manipulaci s předmětem a jeho přemístění.

*Zachráněný obraz se štítkem s identifikačním číslem a původní lokací, Itálie, 2017.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM.*

4. **Dokumentujte**. Vyplňte pole ve **formuláři záznamu o záchraně** (viz strana 92), které se týkají identifikace, původní lokace, rozměrů a stavu předmětu (viz strana 93).

Pokud je třeba předměty kulturního dědictví za účelem stabilizace přemístit mimo lokalitu a na vyplnění formuláře záznamu o záchraně je málo času, zkontrolujte, že:

- Každému předmětu bylo přiděleno **jedinečné identifikační číslo**. Viz Manuál, strana 42.
- Všechny předměty, obaly a krabice obsahují štítky s přidělenými čísly.
- Přidělené **jedinečné identifikační číslo** viz Manuál, strana 42, původní lokace, typ materiálu a hmotnost předmětů jsou zapsány ve **formuláři záznamu o záchraně** (viz strana 92).

Pokud jsou vyproštěné předměty nepoškozené, vyplňte formulář záznamu o záchraně, předměty zabalte a přemístěte je do připraveného dočasného úložiště (viz **Přemístění** na straně 103).

Stabilizace

Po třídění je potřeba poškozené předměty stabilizovat, což lze provést přímo na místě nebo jinde, v čistém a připraveném prostoru. Stabilizační ošetření pomáhá zabránit dalšímu poškození a znehodnocení kulturního dědictví.

*Pracoviště pro stabilizaci a suché čištění povrchu předmětů v Port-au-Prince, Haiti, 2010.
Foto: Aparna Tandon, ICCROM.*

Stabilizace probíhá ve dvou krocích:

1. **Čištění povrchu.** Po nebezpečné události může zůstat prach, saze, špína a **nečistoty**, které by mohly způsobit další poškození a znehodnocení předmětů, kdyby zůstaly na jejich povrchu. Pokud je předmět mokrá a jsou na něm nečistoty, bude pravděpodobně potřeba omýt ho v čisté vodě a nečistoty odstranit.

Jak nejlépe povrch předmětů vyčistit, se odvíjí od druhu ohrožení, rozsahu poškození a materiálu, z něhož jsou předměty vyrobeny. Snažte se porozumět materiálovému složení předmětu a tomu, jak může stabilizace ovlivnit jeho strukturální celistvost. Kriticky uvažujte a zvolte nejvhodnější dostupný způsob ošetření.

2. **Dokumentace.** Lokační kód a jedinečné identifikační číslo přidělené předmětu uchovejte po celou dobu stabilizace. Po dokončení stabilizačního ošetření vyplňte příslušná pole **formuláře záznamu o záchrane** (viz strana 94).

V části „Stabilizace poškozeného movitého kulturního dědictví“ na straně 57 Manuálu naleznete podrobný přehled běžných stabilizačních opatření pro movité kulturní dědictví.

Balení a přesun

Po vyproštění, třídění, stabilizaci a dokumentaci (pokud se provádí na místě) je třeba předměty připravit na přemístění a uskladnění.

1. **Zabalte je.** Suché předměty by se měly před uskladněním obalit do ochranné vrstvy, například pěnové fólie nebo bavlněné látky, aby byly chráněny před dalším poškozením a zabezpečeny pro přepravu. Tipy pro manipulaci a balení různých druhů předmětů kulturního dědictví naleznete v Manuálu, strana 49.

V případě, že není možné stabilizovat poškozené předměty na místě, bezpečně je zabalte pro převoz na místo stabilizace. Předměty vyfotografujte a opatřete štítky s jedinečným identifikačním číslem. Udělejte to před jejich zabalením, aby bylo možné každý předmět na místě stabilizace snadno identifikovat.

Mokré nebo vlhké předměty zabalte velmi pečlivě, aby nedošlo ke kontaminaci ostatních předmětů a aby se zabránilo rychlému vysychání během přepravy. Pokud je to možné, měly by se pro přepravu vlhkých předmětů určených ke zmrazení nebo lyofilizaci používat chladírenské vozy.

2. Označte předměty a vyplňte formulář záznamu o záchraně

- Označte zabalené předměty jedinečnými identifikačními čísly, která jste jim v předchozí fázi přidělili. Ujistěte se, že je každý štítek dobře viditelný a bezpečně připevněný. Na boxech, v nichž je více než jeden předmět, by měl být uveden celkový počet předmětů nacházejících se uvnitř a seznam jedinečných identifikačních čísel všech předmětů, které box obsahuje.
- Vyplňte **formulář záznamu o záchraně** (viz strana 92) a formulář pro sledování pohybu (viz příklad níže).

Formulář pro sledování pohybu

Číslo záznamu	Číslo boxu	Počet předmětů v boxu	Pokyny pro manipulaci/transport	Odeslal	Datum odeslání	Kurýr/ číslo vozidla	Datum doručení	Číslo boxu	Celkový počet předmětů v boxu	Převzal
1	12	20	Skló: pozor křehké	Abdel Hamid, kurátor	25. ledna	xxx256	25. ledna	12	20	xxx, správce skladiště
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

- Alespoň jeden člen dokumentačního týmu by měl sledovat proces ukládání předmětů do krabic. Alespoň jedna kopie každého formuláře musí doprovázet předměty na místo jejich uložení.
- Při ukládání předmětů do úložných boxů dávejte těžké předměty na dno a lehčí nebo křehčí předměty nahoru. Krabici nepřepĺňujte. Po zabalení všech předmětů je můžete převzít do nového dočasného úložiště.

Přemístění

Podobně jako v případě **evakuace po události** zahrnuje tento krok přesun předmětů na bezpečnější dočasné místo v lokalitě nebo jinde. Zatímco část týmu se podílí na záchraně předmětů, ostatní mohou pracovat na zařizování prostoru pro dočasné úložiště. Před přenesením předmětů do úložiště je potřeba jej vyčistit a vydezinfikovat. Jakmile jsou všechny předměty přemístěny, zadejte relokační kódy předmětů do formuláře záznamu o záchraně.

Dočasné úložiště vybudované ve střední Itálii pro uložení předmětů evakuovaných a zachráněných po zemětřesení v letech 2016 a 2017. Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

Zpráva

Připravte zprávu o celé operaci pro správce kulturního dědictví: Měla by obsahovat:

- shrnutí operace;
- fotografie dokumentující hlavní kroky pracovního postupu;
- druh stabilizačního ošetření a použité materiály;
- aktuální **formulář záznamu o záchraně** (viz strana 92);
- náklady na záchranu;
- potřeby pro obnovu;
- kontaktní údaje týmu, který se na operaci podílel;
- jméno, podpis a kontakt vedoucího záchranného týmu.

Sledování

Po dohodě se správci dotčeného kulturního dědictví stanovte harmonogram pravidelné kontroly a úklidu skladovacích prostor.

Nouzová stabilizace historických staveb

Nouzová stabilizace objektu nebo budovy představuje opatření, která dočasně pomáhají zamezit šíření škod na nemovitém kulturním dědictví a snížit další rizika zřícení nebo dalšího poškození v důsledku havarijního stavu statiky. Tato opatření jsou důležitá zejména tehdy, když je stavba natolik zachovalá, že je možné ji opravit (částečně nebo zcela), nebo když si místní komunita přeje nadále využívat prostor kolem ní. Nouzová stabilizace stavby může být nezbytná také v případě, že stavba slouží jako přístřeší hodnotného interiéru nebo hodnotného nemovitého dědictví, jako jsou nástěnné malby, hroby nebo mozaikové podlahy.

Je důležité si uvědomit, že pomocí těchto opatření nelze obnovit původní úroveň bezpečnosti stavby. Během přechodné nebo **rané fáze obnovy** bude nutné najít dlouhodobé řešení.

Nouzová stabilizace staveb vyžaduje specializované odborné znalosti. Neprovádějte ji bez konzultace se statikem, který má znalosti o historicky významných stavbách v dané oblasti.

Proč je důležité provést nouzovou stabilizaci?

Pokud je stavba poškozená a zůstane bez zajištění, zvyšuje se riziko jejího dalšího poškození nebo zřícení, což může ohrozit lidské životy.

Po krizové události může nastat situace, že objekt spadne, nebo nebude možné ho bezpečně využívat, pokud:

- je narušena jeho **celková statika** a **zatížení** (ať už obvyklé nebo mimořádné) již nelze bezpečně vynášet do podloží;

- částečné zhroutil stavby způsobuje lokální **přetížení**;
- vnitřní konstrukční prvky již nejsou chráněny před vnějším prostředím, například když je vnitřek zdi v důsledku poškození jejího povrchu vystaven vnějším vlivům.

Zvláště při krizových situacích, které se mohou v krátké době opakovat, má včasné zajištění zásadní význam. Například po zemetřesení je nutné provést stabilizační opatření, protože následné otřesy mohou vést k dalším škodám a v některých případech k úplnému zhroutil stavby. Stejně tak je důležité co nejdříve zajištění historické stavby v oblasti ohrožené cyklóny nebo konfliktem.

Bagan, Myanmar, 2016. Foto: ICCROM.

Význam zajištění celkové statiky objektu, Myanmar

Dne 24. srpna 2016 zasáhlo Chauk v Myanmaru zemětřesení o síle 6,8 stupně Richterovy škály a poškodilo řadu památek v nedaleké archeologické lokalitě Bagan. K zemětřesení došlo na samém začátku období dešťů. Níže jsou uvedeny příklady poškození objektů, která se díky nouzovým bezpečnostním a stabilizačním opatřením podařilo zvládnout.

Zřícení v důsledku narušení celkové statiky

V chrámu Suleimanye se částečně zřítla klenba ještě před zemětřesením a převislé prvky, které se zachovaly, nebyly stabilizovány, což způsobilo narušení celkové statiky. Během zemětřesení v roce 2016 se klenba zřítla úplně. Tak rozsáhlým škodám bylo možné předejít, a to podpěrami nebo kontrolovaným odstraněním rizikových stavebních prvků.

Bagan, Myanmar, 2016.

Foto: Eugénie Crété.

Přetížení kvůli sutinám

Hromady suti způsobily mimořádné přetížení konstrukcí, které byly navíc oslabeny zemětřesením. Bylo důležité suť co nejdříve odstranit, zejména proto, že hrozilo velké riziko přívalových dešťů. Suť zadržuje vodu, což dále zvyšuje přetížení. Dočasným řešením v takových situacích je zakrýt suť plachtou a zároveň pracovat na odstranění trosk. Aby byla plachta účinná, musí být bezpečně upevněna.

Chrám Suleimanye v Baganu, Myanmar,

2016. Foto: Eugénie Crété.

Vystavení vnitřních stavebních prvků a dekorativních povrchů vnějšímu prostředí

Ve střeších a střešních hydroizolačních systémech se objevily díry a trhliny, které umožnily vniknutí vody do budovy, což působilo vážné škody. Bylo zjištěno, že okapy jsou poškozené nebo ucpané nečistotami, a proto nemohly odvádět vodu ze střechy. Poškozené zdi, jak se po zemětřesení ukázalo, jsou velmi citlivé na déšť, zejména pokud je odhalena hliněná malta. V důsledku silného deště skutečně došlo v týdnech po zemětřesení k dalším zřícením.

Zdroj: Eugénie Crété, *Architecture, Environnement et Cultures Constructives – CRA Terre, Grenoble.*

*Bagan, Myanmar, 2016.
Foto: Eugénie Crété.*

Trhliny ve střeše chrámu, Bagan, Myanmar, 2016. Foto: Eugénie Crété.

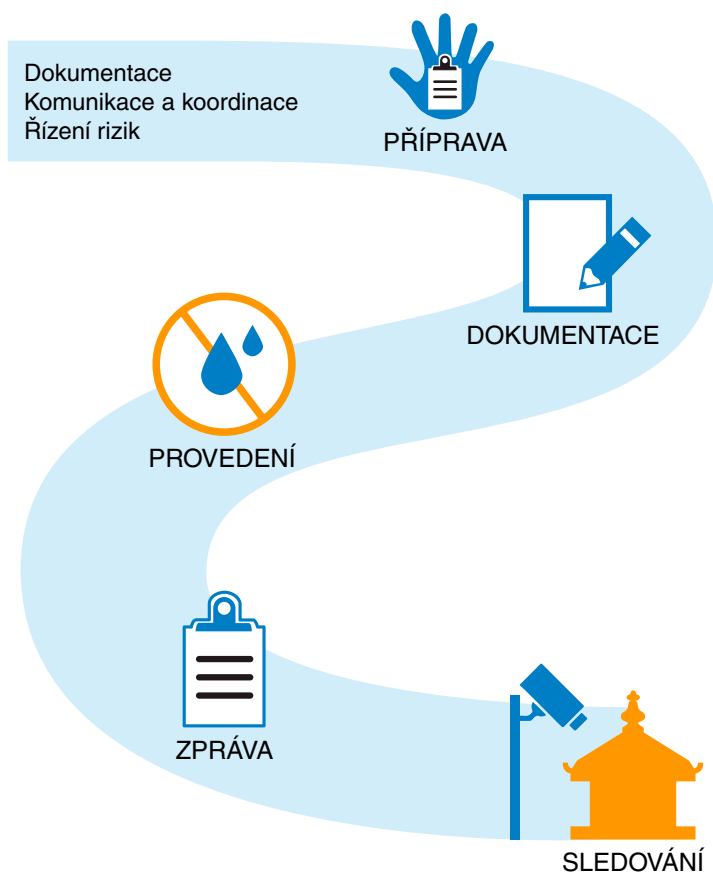
*Díry v hydroizolačním systému střechy pagody v Baganu, Myanmar, 2016.
Foto: Eugénie Crété.*

Jak provádět nouzová opatření pro stabilizaci stavebních objektů?

V následující části jsou popsána některá nejzákladnější opatření pro nouzovou stabilizaci historických objektů. Před provedením jakéhokoli stabilizačního opatření **zajistěte bezpečnost osob a zabezpečte místo**.

Níže je znázorněn obecný pracovní postup pro provádění různých typů havarijních stabilizačních opatření pro historické budovy a objekty, které zahrnují také odkryté pozůstatky na archeologických lokalitách.

Příprava

1. K provedení nouzové stabilizace budovy nebo objektu si zajistěte písemné povolení od správců a případně od koordinátora krizové situace.
2. Sestavte tým, v němž bude statik, architekt, proškolení pracovníci a dobrovolníci. Ověřte, že architekt i statik jsou obeznámeni s hodnotou staveb a objektů kulturní hodnoty. V týmu může být i místní historik nebo člen komunity, který má hlubší znalosti o specifikách stavebního stylu a použitých materiálech.

Můžete požádat o příslušníky armády a hasiče, kteří jsou obvykle proškoleni v oblasti nouzové stabilizace staveb. Právní předpisy pro řešení mimořádných událostí v některých zemích vyžadují, aby stabilizaci staveb prováděli hasiči nebo příslušníci armády, anebo na ně alespoň dohlíželi. Měli by však mít k dispozici informace o významu budovy a prvcích kulturní hodnoty, které je třeba chránit.

3. Využijte **zprávu o posouzení škod a rizik** (viz strana 63) a jakékoli další relevantní výkresy či půdorysy k lokalizaci staticky více nebo méně závažných poškození. Proveďte hloubkové technické posouzení typu poškození a jeho příčin. Součástí takového posudku může být také průzkum stavu základů a různých druhů zatížení.
4. Určete bezpečné prostory pro práci, ukládání zásob a stravování. Vyznačte tyto oblasti na mapě lokality a umístěte příslušné značení.
5. Pokud je vstup do budovy bezpečný, identifikujte dekorativní prvky in situ, jako je dlažba či dřevěná podlaha, fresky a mozaiky, které budou pravděpodobně potřebovat zakrýt a chránit před možným poškozením v průběhu nouzové stabilizace. Stejným způsobem identifikujte cenné vybavení, jako jsou koberce, gobelíny a obrazy, které možná budete muset před zahájením stabilizace budovy **evakuovat**.
6. Ve spolupráci se statikem navrhnete potřebná nouzová stabilizační opatření a připravte výkresy k jejich provedení. Podle nich si připravte specifikaci potřebného materiálu a vybavení.

7. Domluvte se se správcí a vysvětlete jim, jaká nouzová stabilizační opatření jste se rozhodli uplatnit, jejich předpokládanou životnost a druh lidských a finančních zdrojů potřebných k jejich realizaci. V případě potřeby požádejte správce a místní komunitu o pomoc při **evakuaci** (viz strana 80) cenných předmětů a při ochraně dekorativních prvků in situ.
8. Shromážděte potřeby a vybavení, např. dřevěné fošny, lana, kladiva, pily atd. Další informace o potřebách a vybavení pro konkrétní opatření ke stabilizaci objektů naleznete v Manuálu, strana 93.

Dokumentace

1. Zaznamenejte přesné umístění, typ a rozměry vzniklého poškození, např. praskliny, plošné deformace a vyboulení omítky. K záznamu škod použijte výkresy čelního pohledu a půdorysy.
2. Pořídte fotografie poškozených míst, včetně detailních a celkových záběrů. K fotografovanému místu umístěte metrovou tyč nebo deseticentimetrovou mírku pro zobrazení měřítka a cedulku s datem. Do půdorysu zaznamenejte referenční číslo fotografie (fotografii) odpovídající konkrétnímu typu poškození.
3. V případě potřeby zdokumentujte další důležité údaje, jako jsou různé typy zatížení, stav podloží apod. K dokumentaci škod přidejte příslušný výkres stabilizačního opatření, protože tyto záznamy společně pomáhají definovat, co bude potřebné pro obnovu.

Provedení

Níže jsou popsána základní nouzová stabilizační opatření pro budovy a objekty. Technické podrobnosti k provádění těchto opatření jsou uvedeny v Manuálu, strana 79.

1. Dočasné krytí

K ochraně citlivých prvků před vodou, větrem, dalším rozpadem okolních částí stavby a vniknutím zvířat použijte zesílené plachty (zdvojené s drátěným pletivem pro zvýšení odolnosti proti padajícím předmětům) nebo vlnité pozinkované železné (CGI) nebo ocelové (CGS) plechy, které připevníte na existující nebo dočasný rám. Nejvhodnější řešení vyberte s ohledem na místně dostupné zdroje, materiály a dovednosti. Přesný postup krok za krokem najdete v Manuálu, strana 73.

Bagan, Myanmar, 2016 Foto: Aparna Tandon.

2. Základní podpěry

Podpěra je nástroj pro podepření stavebních prvků při opravách nebo v případě, že stavbě hrozí zřícení. Podobně jako berle přenáší **zatížení** do země.

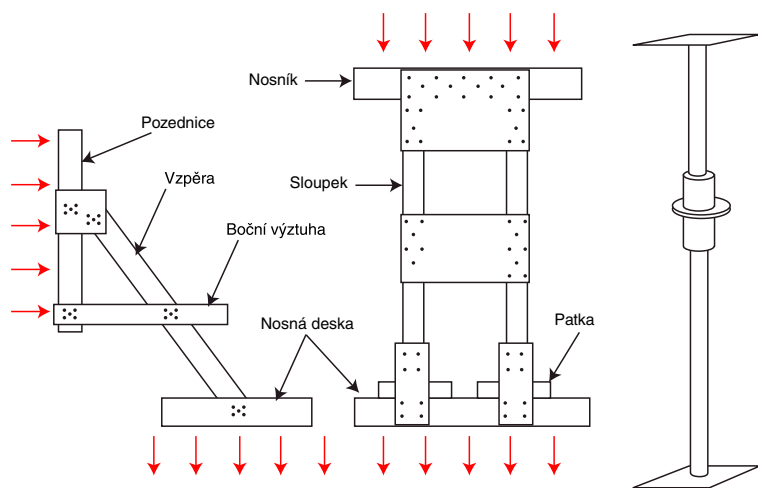
Podpěrami můžete posílit:

- nosné trámy, které spočívají na poškozené stěně nebo pilíři;
- nakloněnou, prohnutou nebo vyboulenou nosnou zeď z cihel, kamene nebo hlíny, která má narušenou statiku;
- rozbítý překlad dveří nebo okna.

Základní podpěry se skládají ze čtyř hlavních částí:

1. prvky, které přebírají zatížení (nosníky nebo pozednice);
2. prvky, které přenášejí zatížení (sloupky nebo vzpěry);
3. boční výztuhy, které systém stabilizují;
4. nosné desky, které přenášejí zatížení do podloží.

Pokud je to možné, připravte si podpěry předem na bezpečném místě, kde bude volný pracovní prostor s rovným povrchem.

Před podepřením odstraňte z místa, kde má být umístěna nosná deska, nečistoty, protože pro správně rozložení zatížení je nutný rovný povrch.

Při použití kovových podpěr vždy umístěte mezi podpěru a poškozenu konstrukci dřevěné fošny.

Dřevo se obvykle používá v horní a/nebo spodní části nouzového podpěrného systému k přenosu a rozložení zátěže. Někteří odborníci navíc věří, že dřevo funguje jako zvukové či vizuální upozornění na zvýšenou zátěž, protože se deformuje.

Přesné pokyny ke stavbě základní dřevěné podpěry krok za krokem najdete v Manuálu na straně 79.

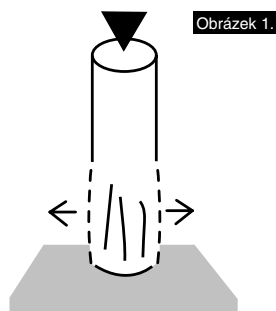

- Nepokoušejte se podepřít cokoli, co je vyšší než 3 m, bez odborné pomoci statika.
- Pozor při podepírání zděné stěny se slabou nebo poškozenou maltou. Požádejte o pomoc statika, aby navrhl dostatečně velkou pozednici, nebo aby sestavil dostatek podpěr k podepření celé plochy.

3. Vázání konstrukcí

Vázání konstrukce zlepšuje její svíslou nosnost tím, že zajišťuje boční zpevnění a zabraňuje další deformaci.

V měřítku budovy jako celku pomáhá vazba znovu propojit kolmé stěny, což zajišťuje lepší odolnost proti bočnímu pohybu. Vázání lze provádět pomocí polyesterových pásů, ocelových lan nebo ocelových profilů svařených nebo sešroubovaných k sobě.

Obrázek 1.

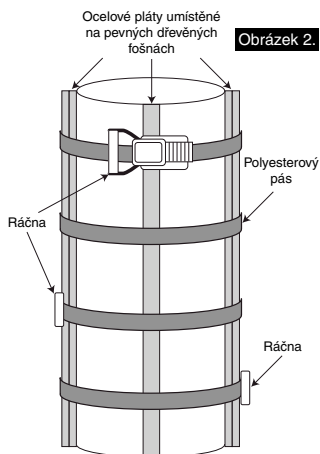
*Kresba upravena z:
Grimaz, S. et al. 2010. Vadmecum,
STOP, Shoring Templates and
Operating Procedures for the Support
of Buildings damaged by Earthquakes.
Řím, Ministerstvo vnitra – Italský
hasičský sbor.*

Tuto techniku nikdy nepoužívejte pro zpevnění poškozených betonových sloupů.

- a) Před provedením tohoto opatření se poradte se statikem o jeho potřebnosti a konkrétním řešení.
- b) Před svázáním konstrukčního prvku z něj odstraňte nečistoty.
- c) Při vázání konstrukce pomocí polyesterových stahovacích pásů a/nebo upínacího pásu s ráčnou umístěte na konstrukci dřevěná prkna a ocelové pláty, aby se napětí rozložilo po výšce. Dřevěná prkna by měla mít tloušťku přibližně 3 cm. Umístěte je mezi stěnu/sloup a ocelové pláty.

- d) Pásy instalujte od nejvyššího (viz obrázek 2); rozmístěte je v pravidelných rozestupech. Vzdálenost mezi pásy by se měla pohybovat v rozmezí 10 až 45 cm, v závislosti na stupni poškození a zatížení, které má být neseno. Ráčny rozložte rovnoměrně. Seznam potřeb a vybavení potřebných pro zajištění konstrukce pomocí pásů naleznete v Manuálu, strana 95.

Obrázek 2.

Kresba upravena z: Grimaz, S. et al. 2010. Vademecum, STOP, Shoring Templates and Operating Procedures for the Support of Buildings damaged by Earthquakes. Řím, Ministerstvo vnitra – Italský hasičský sbor.

4. Ochrana dekorativních prvků in situ

Stabilizace in situ zahrnuje řadu opatření, která se provádějí na místě a mají stabilizovat nemobilní dekorativní prvky a umělecká díla, jako jsou velké sochy, nástěnné nebo podlahové mozaiky a fresky.

Nouzová stabilizační opatření pro budovy, jako je podepření či vázání, mohou potenciálně prvky in situ poškodit, pokud nepřijmete vhodná opatření na jejich ochranu. Před prováděním stabilizačních opatření, která se týkají dekorativních prvků nebo se nacházejí v jejich těsné blízkosti, se vždy poraďte s restaurátorem.

Ochranná a izolační vrstva mezi nástěnnou malbou a podpěrou v kostele Freixo de Espada à Cinta, Portugalsko, 2007. Foto: Esmeralda Paupério.

Před provedením nouzové stabilizace se ujistěte, že sochy, dlaždice nebo povrchy jsou na svém původním místě bezpečné. Abyste zabránili přímému kontaktu podpěry nebo upínacího pásu s dekorovaným povrchem, můžete použít neškrobený bílý mušelín nebo jinou nebarvenou měkkou textilií. Stejně tak zabrání přímému kontaktu použití pěnovky. Dbejte na to, aby byl tlumící materiál bezpečně připevněn, aby se snížilo riziko jeho náhodného odpadnutí a odření povrchu dekorativního prvku.

K prevenci kontaktu mezi nosníkem nebo pozednicí a dekorativním prvkem můžete použít také pytle s pískem, avšak pozor na to, že ve vlhkém prostředí mají pytle s pískem tendenci zadržovat vlhkost, která může způsobit další poškození. Obecný seznam potřebného vybavení najdete v Manuálu, strana 93.

Zabezpečení a stabilizace mozaiky in situ v Muzeu Ma'arra, Sýrie

V situacích násilných konfliktů mohou bezpečnostní a stabilizační opatření zahrnovat tak extrémní a komplexní operace, jako je opětovné zasypání odkrytých archeologických pozůstatků nebo nalepení ochranného obkladu na nástěnnou malbu či mozaiku.

Muzeum mozaik ve městě Ma'arra, kde se nachází jedna z nejvýznamnějších sbírek římských a byzantských mozaik ze 3. až 6. století na Blízkém východě, bylo během probíhajícího konfliktu v Sýrii těžce poškozeno. Před mimořádnými bezpečnostními a stabilizačními opatřeními, která provedli syrští odborníci na kulturní dědictví a dobrovolníci, hrozilo budově zřícení.

Ve snaze ochránit mozaiky před dalším poškozením během konfliktu se syrský tým poradil s odborníky na restaurování kulturního dědictví a vytvořil plán na stabilizaci a zabezpečení mozaik in situ. Opravili díry ve střeše, aby se zabránilo dalšímu poškození a zřícení. Poté tým po konzultaci s odborníky na konzervaci mozaik nanesl vrstvu lepidla a látky, která měla udržet části mozaiky pohromadě. Po stabilizaci bylo mezi mozaiky položeno tolik pytlů s pískem, že naplnily několik nákladních aut, aby byly mozaiky chráněny před dalším poškozením. Celkem bylo tímto způsobem zachráněno přibližně 148 m² mozaik.

Zdroj: Smithsonian Institution. 2015. Emergency Preservation Activities Completed at Syria's Ma'arra Mosaic Museum. Washington, DC, Smithsonian Institution.

Zprávy a komunikace

1. Vypracujte krátkou zprávu popisující nouzová stabilizační opatření, která jste na budovách či objektech kulturní hodnoty provedli. Přiložte fotografie, náčrtky a mapu s vyznačením jejich umístění.
2. Uveďte důležité podrobnosti, jako je evakuace movitého kulturního dědictví nebo záchrana fragmentů historických budov provedená během přípravy na nouzovou stabilizaci.
3. Připravte vyúčtování vzniklých nákladů a seznam se jmény a kontaktními údaji členů týmu, kteří nouzovou stabilizaci provedli.
4. Zpráva by měla obsahovat režim sledování a doporučená opatření pro úplnou obnovu a rehabilitaci.

Sledování

Nouzová stabilizační opatření pro stavby a objekty mají být dočasného charakteru. Je proto důležité sledovat jejich účinnost až do doby, než bude možné zahájit úplnou konzervaci. Pokud by se například podpěry zřítily, může to představovat nebezpečí, proto je nutné je pravidelně kontrolovat (v prvních dnech alespoň jednou za 12 hodin), zda se neobjevují známky deformace nebo přetížení.

Zajistěte, aby sloupky zůstaly ve své původní poloze. Kromě toho musí spoje a klíny zůstat těsné a nesmí dojít k jejich deformaci. Sledujte, zda nedochází k pohybu v poloze nosné desky podpěry nebo zda se neobjevují známky poruchy podloží. Stejně tak se ujistěte, že konce sloupků nejsou rozdrčené nebo že konce nosníků nejsou rozštípnuté, protože to jsou známky přetížení podpěry. Pokud se na pozednici objeví trhliny, znamená to, že není dostatečně velká, nebo že stěna neunesla napětí způsobené podpěrou.

Pokud byly pro svázání konstrukce použity **upínací pásy** nebo ocelová lana, ujistěte se, že jsou pevně uchyceny. Zkontrolujte, zda se dřevěné prvky nepohybují a zda nedochází k jejich drčení pod napětím vyvolaným pásy nebo lany. Pravidelně sledujte použité dřevo, abyste zaznamenali případné známky fyzického narušení nebo poškození, např. napadení škůdci.

V budově, která byla zaplavena, pravidelně zaznamenávejte následující údaje:

- a) Vlhkost omítky a/nebo stěn, k čemuž můžete použít vlhkoměr nebo multimetr, případně můžete odebrat vzorky, které zvážíte před a po vysušení.
- b) Míru vlhkosti v hliněných stavbách. Je třeba kontrolovat vlhkost u paty stěn a uvnitř samotné stěny (vlhkost v omítce stěny není totožná s vlhkostí v její nosné části).
- c) Rozsah případného solného výkvětu solí nebo nárůstu plísní.
- d) Všechny deformace dřevěných prvků.
- e) Praskliny nebo vyboulení v omítce.

Jak zabezpečit a stabilizovat nemateriální kulturní dědictví?

Zabezpečení a stabilizace jsou pojmy, které se na první pohled do kontextu nemateriálního dědictví nehodí. Jak je vysvětleno v kapitole **Posouzení škod a rizik na místě u nemateriálního dědictví**, hodnocení rizik a poškození nemateriálního dědictví by mělo zahrnovat:

- a) přístup ke kulturnímu dědictví,
- b) provozování kulturního dědictví,
- c) předávání dotčeného nemateriálního dědictví.

Opatření, která odpovídají bezpečnosti a stabilizaci, souvisejí především s prvními dvěma body, které se týkají materiálních prvků spojených s nemateriálním dědictvím a lidí jako nositelů tradice. Kromě toho by jakákoli opatření přijatá za účelem zabezpečení nebo stabilizace nemateriálního kulturního dědictví měla vycházet z jasného požadavku dotčené komunity a jejich konkrétních potřeb.

Hodnota nemateriálního dědictví spočívá v tradicích a znalostních systémech komunity a v jejich aktérech a předávání. Účel těchto opatření je proto odlišný od účelu opatření týkajících se materiálního dědictví. Stabilizace nemateriálního dědictví tedy znamená něco zcela jiného než stabilizace nemovitého nebo movitého dědictví.

*Tradiční praxe čtení náboženských rukopisů jako součást každodenních rituálů v Nepálu, 2015.
Foto: ICCROM.*

Jde především o:

- zajištění, aby komunita mohla pokračovat v určité praxi, rituálech atd. bezprostředně po krizové události,
- zajištění, aby mohlo pokračovat předávání znalostí a dovedností, dokud se nenajdou dlouhodobější řešení.

Níže uvádíme bezpečnostní a stabilizační opatření týkající se materiálních prvků a osob:

1. **Materiální prvky:** patří k nim budovy, místa, předměty, nástroje, oděvy a veškerá hmotná kultura spojená s nemateriální praxí. Pokud byly při **analýze situace** a **posouzení škod a rizik na místě** (str. 43) identifikovány naléhavé potřeby, lze provést stejné kroky jako u stavebního a movitého kulturního dědictví (viz výše).

Hmotné prvky spojené s nemateriálním kulturním dědictvím mají obvykle velký kulturní význam, protože určují místo nebo kontext,

v němž se nemateriální tradice odehrávají. Stabilizace hmotných prvků by se proto měla zaměřit na umožnění pokračování nehmotných tradic. To může také znamenat, že stabilizaci mohou ovlivnit určité preference dotčených komunit. Například v případě poškození místa pro konání bohoslužeb může komunita dát přednost dočasnému přístřešku před podepřenou stavbou, ve které by se lidé během bohoslužeb necítili bezpečně.

- 2. Lidé:** ve většině případů se bezpečnostní nebo stabilizační opatření omezují na zjištění, kde se komunity nacházejí a jak zajistit přenos kulturního dědictví. Tento krok může zahrnovat také opatření jako dokumentace, evidence nebo inventarizace, aby se zajistila existence vizuálního či audio záznamu, který bude použit po návratu do normálního stavu. Zejména v případech rozsáhlého vysídlení nebo tam, kde komunita utrpěla ztrátu základních nositelů tradic, však mohou být k zajištění přenosu znalostí nutná urgentní opatření, jako je dokumentace prostřednictvím videozáznamů nebo školení o předávání dovedností.

Tipy pro práci v kontextu nemateriálního kulturního dědictví

Nemateriální kulturní dědictví může rovněž představovat důležitý aspekt mimořádných opatření v oblasti movitého nebo stavebního dědictví. Před zahájením bezpečnostních nebo stabilizačních opatření vždy zvažte náboženský nebo duchovní význam budov a míst. Zapojte místní komunitu. Zajistěte, aby vaše opatření zohledňovala nejen fyzické aspekty stavby. To platí i pro předměty kulturní hodnoty, protože mnohé z nich mohou mít pro místní komunitu důležitou nemateriální hodnotu. To je třeba zohlednit při evakuaci a záchraně předmětů.

Existuje pouze jeden způsob, jak zjistit, jak s těmito lokalitami, budovami a předměty zacházet: zapojit relevantní komunity, jejich členy a místní představitele a získat jejich rady, spolupráci a souhlas **před** zahájením jakýchkoliv činností.

Pokračování tradic po cyklonu Nargis, Myanmar

Dne 2. května 2008 zasáhl Myanmar cyklon Nargis, který způsobil katastrofální škody a ztráty na životech. Podle odhadů OSN bylo v důsledku cyklonu postiženo až 2,4 milionu lidí.

Cyklon vážně zasáhl centra tradičních řemesel a divadelního umění. Jedno z těchto center vyrábělo tradiční myanmarské loutky a pořádalo představení loutek a tradičního myanmarského orchestru. Již tak zranitelná oblast, kde zůstalo jen několik málo praktikujících, byla následkem cyklonu a následné vojenské blokády ohrožena úplnou ztrátou dovedností a znalostí, které se praktikovaly od patnáctého století, tedy od období Innwa (AVA).

*Nácvik manipulace s loutkami, Mandalay, Myanmar, 2016.
Foto: Giuseppe Salerno.*

Za účelem propagace tradičního scénického umění, zejména tradičních myanmarských loutkových představení, vznikla společnost „Myanmar Upper Land I Culture & Travel“. Tato organizace buduje kapacity prostřednictvím sociálního povědomí v Myanmaru a pracuje na ochraně všech aspektů tohoto dědictví, včetně způsobu výroby a manipulace s myanmarskými loutkami, tance, hudby, sochařství, vyšívání flitry a malby. Ve spolupráci s Myanmar

Marionette Organization vzniklo vzdělávací DVD, pořádají se workshopy a první Myanmarský mezinárodní loutkový festival (2016) s cílem předat dovednosti a znalosti místním komunitám, a to vše s cílem snížit zranitelnost, zvýšit kapacitu a zajistit udržitelnost, která pokračuje dodnes.

*Nácvik hraní loutkového divadla, Mandalay, Myanmar, 2016.
Foto: Giuseppe Salerno.*

Viz literatura na straně 164.

Budte lépe připraveni na mimořádné události!

Pokud by ve vašem městě došlo k mimořádné události a byla by zasažena řada sbírek, budov a nemateriálních aspektů kulturního dědictví:

- Dostalo by se dotčeným institucím včas pomoci, aby zabezpečily a stabilizovaly ohrožené dědictví?
- Existují mechanismy koordinace a spolupráce mezi institucemi kulturního dědictví a úřady pro řešení mimořádných událostí, které usnadňují přístup k poškozenému dědictví během **závažných** mimořádných událostí?
- Existuje vyškolený tým záchranářů kulturního dědictví a dobrovolníků?
- Měli by přístup k velkému množství potřeb a vybavení, aby mohli provádět záchranné práce, evakuaci a stabilizaci objektů na více místech?
- Měly by postižené instituce volný přístup k bezpečným prostorům pro zřízení dočasných skladů nebo prostor pro třídění a stabilizaci velkého množství předmětů a stavebních prvků?

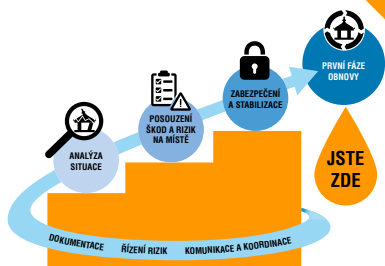
Co následuje po první pomoci?

PO MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI jste se svým týmem úspěšně poskytli první pomoc zasaženému kulturnímu dědictví: provedli jste **analýzu situace** a její výsledky využili k **posouzení škod a rizik na místě**; na základě tohoto posouzení jste **zabezpečili a stabilizovali** materiální i nemateriální kulturní dědictví.

Jaký by měl být váš další krok?

Čtěte dál a dozvíte se to.

PRVNÍ FÁZE OBNOVY

První fáze obnovy

První pomoc pro kulturní dědictví je úspěšná pouze tehdy, pokud po ní následuje usilovná konzervace, která zajistí jeho opětovnou funkčnost a přístupnost. Jakmile tedy poskytnete poškozenému kulturnímu dědictví první pomoc, zdokumentujete celý proces a zavedete systém sledování, je dalším krokem příprava konsenzuálního akčního plánu obnovy a **rehabilitace**, který zahrnuje: podrobné posouzení stavu; konzervační ošetření (včetně oprav a **restaurování**) materiálního dědictví; zmírnění rizik; obnovu zdrojů obživy a služeb; zlepšení nebo změnu využití kulturního dědictví podle zásad **udržitelného rozvoje** a „**vybudování zno-va a lépe**“. Zjednodušeně řečeno, obnova a rehabilitace kulturního dědictví zahrnuje nápravu škod, obnovu ztrát, snížení rizik a obnovu kulturního dědictví do lepšího stavu, aby bylo možné je v budoucnu opět využívat, a navíc udržitelným způsobem.

Mezidobí potřebné pro vypracování akčního plánu obnovy a rehabilitace kulturního dědictví po poskytnutí první pomoci se v humanitárním kontextu označuje jako první fáze obnovy.

Náměstí Durbar, Káthmándú, Nepál 2015. Foto: ICCROM.

Jak humanitární sektor definuje první fázi obnovy?

První fáze obnovy je definována jako „vícerozměrný proces, který se řídí zásadami rozvoje. Jeho cílem je koncipovat procesy pro obnovu po krizi, které budou soběstačné, zaštitěné národními institucemi a organizacemi, stabilní a odolné“ (IASC, 2006, s. 1). V rámci této definice mají jednotlivci možnost využít příležitostí, které jim přinášejí humanitární aktivity, a převzít odpovědnost za udržitelný rozvoj a budování stabilních a odolných systémů. Tato fáze podporuje spolupráci mezi organizacemi z humanitárního a rozvojového sektoru. Souhrnně lze říci, že první fáze obnovy nastává po postupném ukončení krátkodobých, neodkladných, „život zachraňujících“ činností a se spuštěním dlouhodobých programů rozvoje a obnovy.

Cíle první fáze obnovy v oblasti humanitárních aktivit

1. Posílit probíhající operace pomoci při mimořádných událostech.
2. Podpořit a povzbudit iniciativy dotčených komunit.
3. Vytvořit základy pro dlouhodobější obnovu a podmínky pro budoucí udržitelný rozvoj.
4. Stabilizovat a posílit místní a národní kapacity, zajistit, aby místní a národní orgány dokázaly udržet stabilitu, oživit trhy a zdroje obživy a také nabízet služby.
5. Předcházet opakování krizí budováním kapacit a snižováním zranitelnosti, pracovat na zvyšování odolnosti různých složek.
6. Poskytnout komunitám záchranné sítě.

[Viz literatura na straně 167.](#)

V konfliktním prostředí se radikálně mění instituce, mechanismy vládnutí a sociální vztahy. V takových situacích se další procesy související s bezpečností a stabilizací, **budováním míru, přechodovou spravedlností** a budováním státu a národa překrývají s humanitárními a rozvojovými otázkami v rané fázi obnovy.

Podobně i v případě kulturního dědictví má první fáze obnovy v situacích po skončení konfliktu přispět k transformaci konfliktu, např. využitím obnovy kulturního dědictví k nastolení důvěry a překonání rozdílů mezi komunitami.

Doporučená opatření během první fáze obnovy

Následující oddíl popisuje opatření, která mohou být přijata v první fázi obnovy na podporu obnovy a rehabilitace poškozeného kulturního dědictví. Aby byla obnova úspěšná, je důležité, aby tato opatření řídily dotčené instituce v oblasti kultury a aby se prováděly po vzájemné domluvě s příslušnými zúčastněnými stranami, orgány a místními komunitami.

1. Analýza situace po první pomoci

Pro vypracování akčního plánu obnovy a rehabilitace kulturního dědictví po krizi je zásadní přezkoumat a aktualizovat **analýzu situace** (viz strana 25), kterou jste provedli ještě před plánováním a prováděním první pomoci.

V případě mimořádné události vyvolané konfliktem by se analýza situace po první pomoci měla rozšířit o **analýzu konfliktu** (viz strana 38). To umožní začlenit do procesu obnovy a rehabilitace kulturního dědictví strategie prevence konfliktů a budování míru.

Důležité je zejména přezkoumat:

- povahu a příčiny události, která způsobila škodu na kulturním dědictví;
- stávající sociální, politické a hospodářské rizikové faktory;
- význam a hodnoty spojené s dotčeným kulturním dědictvím;
- **mapování zúčastněných stran a aktérů** (viz strana 33) a posouzení jejich příslušných rolí a zájmů v oblasti obnovy a rehabilitace.

Je nezbytné vzít v úvahu, že aktéři první pomoci a první fáze obnovy se budou vždy lišit. Mohou se objevit noví aktéři (např. rozvojové agentury), zatímco jiní, např. hasiči nebo příslušníci civilní obrany, se během první fáze obnovy stáhnou. Kromě toho mohou někteří aktéři změnit své role a mít během první fáze obnovy jiné úkoly než v průběhu reakce na mimořádnou událost. Z tohoto důvodu je nezbytné znovu analyzovat a zmapovat zúčastněné strany a aktéry.

- celkový stav kulturního dědictví po poskytnutí první pomoci a rizika, kterým čelí;
- typ konzervačních zásahů a zmírnění rizik, což je nezbytné pro úplnou obnovu dotčeného kulturního dědictví;
- zdroje potřebné pro obnovu kulturního dědictví.

2. Posouzení stavu

Využijte zjištění **analýzy situace po první pomoci** k identifikaci kulturního dědictví, které vyžaduje podrobné posouzení stavu pro obnovu a rehabilitaci. Posouzení stavu napomáhá určit priority obnovy a obvykle zahrnuje tato hodnocení:

- způsobených škod a ztráty příjmů (viz **PDNA** na straně 64);
- procesů zhoršování stavu ovlivňujících kulturní dědictví, například solný výkvět či viditelné změny barvy v důsledku nadměrného vystavení světlu;
- bezpečnostních a stabilizačních opatření realizovaných během první pomoci;
- stávajících slabých míst a rizik, a zejména aktivních procesů deteriorace, které činí kulturní dědictví zranitelným vůči budoucím katastrofám.

Posouzení stavu po události by se mělo zdokumentovat ve zprávě obsahující: podrobnou fotografickou dokumentaci poškození, zhoršování stavu a rizik, aktualizované soupisy, mapy lokality a půdorysy. Uveďte také podrobnosti o poskytnuté první pomoci, které získáte z dokumentace z fáze **zabezpečení a stabilizace** (viz strana 68) kulturních statků.

Takové posouzení může obsahovat také analytické studie, jako je zkouška pevnosti různých druhů malty nebo analýza lepidel a pigmentů použitých v malbě. Pokud je to možné, lze použít technologie, jako jsou **3D laserové skenery** nebo **fotogrammetrie**, díky nimž získáme přesná měření důležitá pro komplexní restaurování. Úroveň dokumentace do značné míry závisí na významu zasaženého dědictví, rozsahu poškození a dostupných zdrojích.

Na posouzení stavu by se měly podílet multidisciplinární týmy odborníků, zejména konzervátoři, architekti, kurátoři, statici, analytičtí chemikové, antropologové a historici. Konkrétní složení týmu závisí na typu zasaženého kulturního dědictví. Pro komplexní posouzení jsou zásadní konzultace se správci a místními komunitami.

3. Vytvoření mechanismů koordinace, participace a budování kapacit

Po katastrofě značného rozsahu mohou místním kulturním institucím a zasaženým komunitám chybět specializované dovednosti, vybavení, finanční prostředky a případně i přístup k institucionálním mechanismům pro obnovu kulturního dědictví. První fázi obnovy lze využít k identifikaci zdrojů potřebných pro obnovu, ke zmapování místních kapacit a k zahájení školicích programů zaměřených na zkvalitnění dovedností, znalostí a institucionální koncepce.

V první fázi obnovy je nezbytné koordinovat plán obnovy a rehabilitace kulturního dědictví s obdobnými plány ostatních odvětví a zároveň vytvořit mechanismy pro zapojení dotčených osob. Může se například stát, že budou přijaty nové stavební předpisy nebo koncepce týkající se využívání pozemků, které by mohly být v rozporu s obnovou nemovitého kulturního dědictví a jeho budoucím využitím. Stejně tak mohou mít komunity určité priority, pokud jde o to, které kulturní dědictví má být obnoveno jako první.

Je třeba usilovat o využití tradičních dovedností a znalostí místních komunit a zapojit je do plánování obnovy. První fáze obnovy by se v podstatě měla využít k zapojení komunity do příprav možností obnovy a kreativních způsobů opětovného využití kulturního dědictví.

Při rozhodování, kteří aktéři a které zúčastněné strany by se měly do obnovy kulturního dědictví zapojit, můžete využít zjištění z analýzy situace po první pomoci.

Význam komunitních iniciativ podle principu „zdola nahoru“ při kulturní a sociální obnově města L'Aquila, Itálie

Dne 6. dubna 2009 zasáhlo italský region Abruzzo ve středních Apeninách zemětřesení o síle 6,1 stupně Richterovy škály, které způsobilo vážné škody v regionálním hlavním městě L'Aquila a padesáti okolních obcích.

Záchranné operace bezprostředně po mimořádné události řídilo italské ministerstvo civilní ochrany. Lidem bylo poskytnuto nouzové přístřeší a historické centrum města bylo kompletně evakuováno, uzavřeno a kvůli rozsáhlým škodám vyhlášeno za červenou zónu.

Pro obyvatele města L'Aquila sloužilo historické centrum vždy jako živý společenský a ekonomický prostor, kde se lidé setkávali, komunikovali a bavili. Náměstí a otevřená prostranství představovala středobod jejich každodenního života a kultury. Dlouhodobou nedostupnost těchto míst v období po katastrofě lidé citelně pociťovali, protože jim chyběl prostor pro vzájemnou interakci.

V reakci na to začali občané města organizovat různé komunitní iniciativy a zapojili se do obnovy svého města a okolí. Jednou z takových iniciativ je „Viviamolaq“, již založili studenti a absolventi místní univerzity.

„Viviamolaq“ napomáhá společenské a kulturní obnově města opětovným využíváním městských prostor a opuštěných oblastí. Projekty, které iniciativa podporuje, respektují zásady environmentální a sociální udržitelnosti a slouží jako katalyzátory

k posílení sociální soudržnosti a kolektivních akcí. Zásadní pro všechny její projekty je participace a spolupráce, a to od kreativní fáze plánování až po fázi výstavby. V tomto duchu se nesl i projekt „Restart“, který vznikl v roce 2014: jeho cílem bylo nové využití opuštěného veřejného prostoru nacházejícího se před katedrou humanitních věd univerzity v L'Aquile k vytvoření otevřené rekreační zóny pro studenty a místní komunitu. Recyklované materiály z rekonstrukce (suť, ocel a dřevo, které předtím sloužily ke zpevnění poškozených budov) byly použity na výrobu městského mobiliáře. Integrace vzpomínek na katastrofu (recyklovaných materiálů) do nového projektu je hlavní silnou stránkou projektu „Restart“ - poukazuje totiž na možnost obnovy a na to, jak lze zvyšovat odolnost a sociální soudržnost ve fázi po katastrofě.

Po úspěchu komunitních opatření na obnovu v L'Aquile byly komunitní přístupy uplatněny také při řešení situace a obnově po zemětřesení v Emilia Romagna v roce 2012 a později i ve střední Itálii v letech 2016 a 2017.

Zdroj: Valentina Spano, (MA), Brandenburská technická univerzita Cottbus-Senftenberg, bývalá stážistka, oddělení sbírek, ICCROM.

Viz literatura na straně 167.

„Restart“: využití recyklovaných sutin v historickém centru města L'Aquila k opětovnému vytvoření veřejného prostoru. Foto: Valentina Spano.

Budování kapacit řemeslníků: na cestě k obnově malých podniků na Haiti

Po zemětřesení, které Haiti postihlo v roce 2010, zůstalo mnoho řemeslníků v Jacmelu, řemeslném centru země, bez domů, práce, nástrojů a materiálu. Zemětřesení se odehrálo v lednu, v době, kdy řemeslníci pracují a připravují se na každoroční karneval. V tomto období si mnozí řemeslníci dokonce berou půjčky, aby si mohli nakoupit dostatek materiálu na výrobu složitých karnevalových kostýmů. Zřícení jejich domů a dílen během zemětřesení je však připravilo také o zásoby a hotová díla, což jim znemožnilo tyto půjčky splácet.

Ve fázi první pomoci se pozornost zaměřila na zajištění dočasného přístřeší a vybavení komunity. V první fázi obnovy však UNESCO spolupracovalo s řemeslníky na obnově jejich podnikání tak, že jim poskytlo společné (dočasné) pracoviště a místo pro prodej jejich prací, jakož i potřebný materiál a nástroje pro obnovení činnosti.

Vzhledem k tomu, že trh – převážně mimo vlastní ostrov – nebyl výrazně zasažen, byla podpora koncipována tak, aby řemeslníkům umožnila obnovit činnost s tím, že jedině, co potřebují, je překonat dluhy a nedostatek finančních prostředků způsobený zemětřesením. Jakmile byli řemeslníci schopni obnovit výrobu, většina z nich se dokázala znovu postavit na vlastní nohy.

Zdroj: Elke Selter, School of Oriental and African Studies, University of London, Spojené království.

Masky z papírmaše před zdobením na karneval v Jacmelu, 2012. Foto: Elke Selter.

Řemesla v Jacmelu, 2010. Foto: Elke Selter.

4. Vyhodnocení využití, funkce a významu kulturního dědictví

Možnosti obnovy kulturního dědictví po katastrofě jsou ovlivněny jeho možným budoucím využitím a mírou, v jaké dokáže naplňovat potřeby postižené instituce nebo komunity po krizi. Rozhodnutí o změně využití nebo funkce kulturního dědictví může být kontroverzní a mělo by být založeno na širokém veřejném konsensu, jehož lze dosáhnout v rané fázi obnovy.

Také v situacích bezprostředně po konfliktu může být v rámci prevence recidivy zapotřebí pozměnit narativ o sporném kulturním dědictví tak, aby byl více inkluzivní a byly v něm zastoupeny marginalizované komunity. Tyto iniciativy by měly být transparentní a odehrávat se na bázi konzultací s dotčenými komunitami a všemi stranami konfliktu.

V mnoha případech se stává, že si dotčená komunita přeje vytvořit nové kulturní dědictví tak, že místo destrukce přemění na památník, zřídí nový památník katastrofy nebo pořádá vzpomínkové akce, které časem získají podobu nového nemateriálního kulturního dědictví. Dobře známým příkladem z nedávné doby je „**Ground Zero**“ v New Yorku ve Spojených státech. Tyto nové narativy se mohou týkat i předmětů a kulturních institucí. Muzeum apartheidu a muzeum District Six v Jihoafrické republice jsou silnými příklady toho, jak se instituce podílejí na obnově a vedení dialogu.

Některá společenství dávají přednost živým aspektům kulturního dědictví a rozhodnou se všechny známky destrukce odstranit. V takových případech může také padnout rozhodnutí nahradit kulturní dědictví zcela novou výstavbou. Příkladem může být obnova Chrámu relikvie Buddhova zubu na Srí Lance, který byl v roce 1998 vážně poškozen bombou. V jiných případech se při rehabilitaci upřednostňuje materiální stránka kulturního dědictví a provádí se tak, aby nezůstaly žádné stopy po destrukci, např. historické centrum polské Varšavy po druhé světové válce. Mnohdy je ovšem patrné úsilí o sladění obou přístupů. V posledních letech se k možnostem obnovy přidalo mnoho technologických inovací, jejichž výsledkem je laserová projekce zničeného kulturního dědictví, např. v **Bamiyanu**, nebo 3D tisk ve velkém měřítku, např. **Palmyra arch**.

[Viz literatura na straně 167.](#)

Otevřené úložiště: adaptivní způsob opětovného využití v Nepálském národním muzeu v první fázi obnovy

Bezprostředně po zemětřesení v Gorkha v roce 2015 muselo deset muzeí, včetně Nepálského národního muzea, evakuovat své sbírky z vážně poškozených budov, které byly prohlášeny za nebezpečné. Evakuované sbírky byly z bezpečnostních důvodů dočasně uloženy ve výstavních sálech příslušných muzeí, což následně vedlo k jejich částečnému uzavření. V první fázi obnovy uspořádal ICCROM a Národní archeologický úřad za podpory norského Ministerstva pro klima a životní prostředí školení pro zaměstnance dotčených muzeí, které mělo vést ke zřízení otevřených, ale bezpečných skladovacích prostor, které by sloužily dvojímu účelu – umožnily uložení přemístěných sbírek a zároveň nabídky nové výstavní prostory a zvýšily zájem návštěvníků.

Viz literatura na straně 167.

Adaptivní využití po katastrofě: viditelné a bezpečné dočasné úložiště v Nepálském národním muzeu vytvořené za účelem umístění sbírek a přilákání návštěvníků zpět do muzea, 2016.

Foto: Aparna Tandon, ICCROM.

5. Shromažďování zdrojů

Období mezi poskytnutím první pomoci a obnovou kulturního dědictví by se mělo využít ke shromáždění zdrojů od různých institucí, jako je vláda a místní samospráva, národní a mezinárodní grantové organizace a instituce zabývající se kulturním dědictvím. Při formulování potřeb na obnovu po krizi jsou zvláště užitečné zprávy o posouzení stavu po první pomoci. Podaří-li se do poskytování potřebných zdrojů zapojit co nejvíce zúčastněných stran, pomůže to zajistit, aby se procesy obnovy a rehabilitace kulturního dědictví řídily místně definovanými potřebami a přáními, nikoli prioritami dárců.

Z hlediska odpovědného nakládání s finančními prostředky a transparentnosti je třeba stanovit účinné mechanismy komunikace s dárci, vládou, zúčastněnými stranami i širokou veřejností.

ZÁVĚR

Tříkrokový rámec popsany v této příručce zvyšuje připravenost na koordinovanou první pomoc pro kulturní dědictví, která vede k jeho rychlé obnově. Předpoklad, že jednotlivé kroky na sebe lineárně navazují nebo se řídí jasně definovaným časovým rámcem, však neodpovídá skutečné praxi. Pokud dojde k závažné nebo komplexní mimořádné události, může být nutné poskytovat první pomoc pro kulturní dědictví na různých místech v různých časových úsecích. Její provádění závisí na bezpečném a nepřetržitém přístupu k postiženému kulturnímu dědictví a na stávajících národních a/nebo místních kapacitách.

Pokud navíc během první fáze obnovy působí na kulturní dědictví mnoho rizikových faktorů, může se stát, že v případě další mimořádné události, např. opakovaného zemětřesení nebo obnovení konfliktu, bude nutno první pomoc opakovat.

Pro zajištění odolnosti kulturního dědictví vůči katastrofám a konfliktům je proto zásadní průběžné řízení rizik, **pohotovostní plánování**, koordinace mezi různými aktéry a zúčastněnými stranami a budování kapacit institucí zabývajících se kulturním dědictvím a místních komunit za účelem omezení potenciálních rizikových faktorů.

The image features a solid orange background. Two white diagonal lines are present: one starts from the top-left corner and extends towards the center, and the other starts from the bottom-right corner and extends towards the center. The text 'SLOVNÍČEK POJMŮ' is centered in white, bold, uppercase letters.

SLOVNÍČEK POJMŮ

Aktér

Organizace, komunita nebo jednotlivec, který přímo interaguje v rámci určitého systému. Aktér je vždy zúčastněnou stranou, ale ne všechny zúčastněné strany jsou aktéry, protože například přímo v systému neinteragují, ale mají nějaký zájem na chování a výsledcích dosažených aktéry. (Cockburn, 2001, s. 53).

Více informací: <https://perma.cc/8LKF-RYNJ>

Budování míru

Činnosti mezinárodních nebo národních aktérů zaměřené na prevenci násilných konfliktů a institucionalizaci míru, který je chápán jako absence ozbrojeného konfliktu a přiměřená participativní politika, kterou lze udržet i bez mezinárodní mírové operace. (Call & Couzens, 2007 citováno v Bailey et al., 2009, s. 8).

Více informací: <https://perma.cc/927F-UPE2>

Budování státu

Vnitřní proces posilování kapacit, institucí a legitimacy státu, jehož hnací silou jsou vztahy mezi státem a společností. (Bailey et al., 2009, s. 8).

Více informací: <https://perma.cc/927F-UPE2>

Dokumentace

Dokumentace je popisný text nebo vizuální pomůcka, která slouží k určení nebo popisu předmětu, návrhu, specifikace, pokynů nebo postupu. Dokumentace jako činnost znamená systematické shromažďování a archivaci záznamů za účelem jejich uchování pro budoucí použití. (UNECE, 2000, s. 12; Letellier, 2007, s. xv).

Více informací:

EHK OSN, 2000: <https://perma.cc/NG4Z-V7YE>

Letellier, 2007: <https://perma.cc/QW3W-FA9U>

3D laserový skener

Bezkontaktní, nedestruktivní zařízení, které využívá laserové světlo k digitálnímu zachycení fyzické podoby předmětu odrazem světla od povrchu a jeho triangulací pomocí objektivu kamery. Vzniká dataset neboli „mrak bodů“ podle povrchu předmětu. 3D laserové skenování je způsob, jak zachytit přesnou velikost a tvar fyzického předmětu do digitálního trojrozměrného znázornění. Nejlépe se hodí k měření a kontrole předmětů s oblými či složitými tvary, jejichž přesný popis by vyžadoval obrovské množství dat, které by bylo obtížné získat tradičními metodami měření. (Historic England, 2018).

Více informací: <https://perma.cc/YLM5-LQL2>

Fotogrammetrie

Fotogrammetrie je metoda přesného zaměření objektu, památky nebo krajiny pomocí digitálních fotografických informací. Referenční značky na každém snímku se používají jako kotevní body pro vyrovnání snímků. Při použití s 3D laserovým skenováním umožňuje fotogrammetrie získat mimořádně přesná data ze skenování. (Cultural Heritage Imaging, 2018).

Více informací: <https://perma.cc/Z4YF-WWSW>

Geografický informační systém (GIS)

Geografické informační systémy (GIS) jsou počítačový nástroj, který se používá k vizualizaci, zkoumání, analýze a interpretaci všech forem geograficky zaznamenaných informací s cílem porozumět vztahům, vzorcům a trendům ve formě map, glóbulů, zpráv a grafů. (ESRI, 2018; National Geographic Society, 2017).

Více informací:

ESRI, 2018: <https://perma.cc/W3R9-TGSU>

National Geographic Society, 2017: <https://perma.cc/XU43-PRHP>

Inventář

Položkový seznam aktuálního majetku a zdrojů: např. soupis majetku jednotlivce, [organizace] nebo pozůstalosti. (Merriam-Webster, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/V2C8-YBA9>

Kapacita

Kombinace silných stránek, vlastností a zdrojů, které jsou k dispozici v rámci jedné organizace, komunity nebo společnosti, potřebných ke zvládnutí katastrof, snížení jejich rizika a zvyšování odolnosti. Kapacita zahrnuje: infrastrukturu, instituce, lidské znalosti a dovednosti a kolektivní vlastnosti, jako jsou sociální vztahy, vedení a řízení. (UNISDR, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

Katastrofa

Závažné narušení fungování komunity nebo společnosti zahrnující rozsáhlé lidské, materiální, ekonomické nebo environmentální ztráty a dopady, které přesahují schopnost postižené komunity nebo společnosti vyrovnat se s nimi pomocí vlastních zdrojů. (UNISDR, 2009, s. 9).

Více informací: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Klastr

Skupina humanitárních organizací pod hlavičkou OSN či jiných institucí, které jsou odpovědné za koordinaci hlavních sektorů humanitární činnosti, např. vody, zdravotnictví a logistiky. Jsou jmenovány Meziagenturním stálým výborem. (Humanitarian Response, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/TRD5-YFMG>

Komunikace

Předávání nebo výměna informací ústní nebo písemnou cestou nebo prostřednictvím jiného média; úspěšné předávání nebo sdílení myšlenek a pocitů. (Oxford Living Dictionary, 2017).

Více informací: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/communication>

Kontaminant

Kontaminantem v muzejních sbírkách se rozumí jakýkoli chemický nebo biologický materiál nacházející se na sbírkových předmětech a představující potenciální nebezpečí pro ty, kteří je používají nebo o ně pečují. Kontaminant může být inherentní, například těžké kovy v barevných pigmentech, nebo se může objevit druhotně následkem nedopatření nebo v důsledku ošetření, jako jsou chemické konzervační prostředky a aplikace pesticidů. (Ministerstvo vnitra USA, 2006, s. 1).

Více informací: <https://perma.cc/DX5W-UJN8>

Koordinace

Koordinace je „spolupráce mezi zúčastněnými stranami nebo aktéry s cílem zlepšit výsledky nebo výkonnost, a to buď během společného úsilí, nebo v reakci na společný problém, událost nebo kontext“. (ICVA, n.d.).

Více informací: <https://perma.cc/67A2-74YY>

Koordinátor řešení mimořádné události

„Koordinátor řešení mimořádné události“ (ERC) je osoba pověřená koordinací všech činností v rámci reakce na mimořádnou událost a během obnovy. (Dorge & Jones, 1999, s. 4).

Více informací: <https://perma.cc/QZ7N-BRCK>

Kulturní dědictví

Kulturní dědictví lze definovat jako projev způsobu života, který vytvořilo lidské společenství a který se předává z generace na generaci a zahrnuje zvyky, postupy, místa, předměty a umělecké projevy a hodnoty. Kulturní dědictví je často charakterizováno jako materiální či nemateriální. (ICOMOS, 2002).

Kulturní statek

Kulturní statek je předmět nebo místo, jehož hodnota je založena na jeho významu v rámci určité komunity nebo celé společnosti, znalostí a kultury dané komunity nebo národa. Jeho význam je odvozen z jeho estetické, historické, vědecké, sociální nebo duchovní hodnoty. Kulturní statek může být materiální nebo nemateriální. (Komise pro plánování a rozvoj zdrojů, 2003).

Více informací: <https://perma.cc/CNS7-SZNA>

Lešení

Dočasná konstrukce sloužící k pohybu a pobytu osob a materiálu při stavbě nebo opravě budov. (el-Habashi, 2016).

Materiální kulturní dědictví

Materiální kulturní dědictví se skládá z fyzických aspektů kultury vytvářené, udržované a předávané ve společnosti. Je naplněné kulturním významem. Materiální kulturní dědictví může být:

- a) **Nemovitě kulturní dědictví:** místa lidského obydlí včetně budov, vesnic, měst a dalších objektů.
- b) **Movité kulturní dědictví:** dokumenty a archivy, umělecká díla, řemeslné výrobky, hudební nástroje, nábytek, oděvní součásti osobní výzdoby, náboženské, rituální a pohřební předměty, nástroje a mechanické vybavení a průmyslové systémy.

Více informací:

UNESCO, 2003: <http://perma.cc/5ZXN-XCPV>

UNESCO, 2009: <https://perma.cc/7PRG-8SMV>

Mimořádná událost, krizová situace

Náhlá a obvykle nepředvídaná událost, která vyžaduje okamžitá opatření k minimalizaci nepříznivých následků (UNDHA 1992). Mimořádnou událost lze klasifikovat jako **závažnou**, pokud postihne velkou část obyvatelstva a vyznačuje se rozsáhlými ztrátami. V takových situacích může místní samospráva požádat o pomoc zvenčí za účasti více agentur. K závažným mimořádným událostem mohou patřit rozsáhlé škody na materiálním i nemateriálním kulturním dědictví, například zemětřesení v Nepálu v roce 2015.

Komplexní mimořádná událost znamená humanitární krizi spojenou s bezpečnostními riziky, politickými a občanskými nepokoji a překážkami humanitární pomoci. Komplexní mimořádné události mají více příčin a vyžadují koordinované mezinárodní řešení, které přesahuje mandát nebo kapacitu jedné agentury. Komplexní mimořádné události mají často mnohem delší cyklus než nenadálé mimořádné události.

Komplexní mimořádné události mohou zahrnovat úmyslné ničení kulturního dědictví, jak tomu bylo například při nedávných konfliktech v Iráku, Sýrii, Somálsku a Mali. V rámci systému OSN se **závažná nebo komplexní mimořádná událost** obvykle klasifikuje jako mimořádná událost **3. stupně**. Po vyhlášení tohoto statusu se aktivuje mechanismus, jehož součástí je celý systém OSN.

Mimořádná událost **2. stupně neboli L2** je méně závažný stav nouze a může vyžadovat určitou pomoc ze strany OSN, zatímco **1. stupeň** označuje lokální mimořádnou událost, kterou zasažená země zvládne bez pomoci zvenčí.

Více informací:

IASC, 1994: <https://perma.cc/973S-7TEU>

IASC, 2012: <https://perma.cc/CQU7-FLK2>

IFRC, 2017: <https://perma.cc/X8XD-HBC6>

UNDHA, 1992: <https://perma.cc/F5AP-ACVD>

Mimořádná událost způsobená ohrožením člověkem

Mimořádné události způsobené člověkem jsou události vyvolané lidskou činností, které mají významný dopad na obyvatelstvo a životní prostředí. Příklady: jaderné a radiální havárie, úniky chemických látek, rozšiřování pouští, znečištění životního prostředí, konflikty, epidemie a požáry. (ICDO, 2017; UNISDR 2018).

Více informací:

ICDO, 2017: <http://www.icdo.org/en/disasters/>

UNISDR, 2018: <https://perma.cc/6PKN-W9ND>

Mimořádná událost způsobená ohrožením přírodními riziky

Mimořádné události způsobené přírodními riziky jsou události vyvolané přírodními jevy, které vážně ovlivňují společnost, hospodářství a/nebo infrastrukturu regionu. V závislosti na rizikových faktorech pro obyvatelstvo a místní schopnost řešení představují přírodní katastrofy výzvy a problémy humanitární povahy. Příklady: zemětřesení, tsunami, hurikán, záplavy, lesní požáry, výbuch sopky, sesuv půdy a mor. (IFRC, 2017; IASC, 2011).

Více informací:

IFRC, 2017: <https://perma.cc/WP7R-ELK8>

IASC, 2011: <https://perma.cc/85SP-6HKW>

Nemateriální kulturní dědictví

Nemateriální kulturní dědictví zahrnuje postupy, znázornění, projevy, znalosti, dovednosti, nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory, které dané společenství, skupina nebo jednotlivci považují za součást svého kulturního dědictví. Předává se z generace na generaci a je komunitami průběžně redefinováno v návaznosti na jejich interakci s okolním prostředím a historií; vytváří tak pocit identity a kontinuity, který podporuje respekt ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti. Toto dědictví se projevuje prostřednictvím ústní tradice, zvyků, jazyka, scénického umění, rituálních a slavnostních událostí, lidových sportů, potravin a kulinářského umění, tradiční medicíny a lékopisu, tradičních řemesel a souvisejících výrobních dovedností, znalostí a postupů, které se týkají přirozeného prostředí. (ICOMOS, 2002; UNESCO, 2003).

Více informací: UNESCO: <http://perma.cc/5ZXN-XCPV>

Obnova

Obnovení nebo zlepšení životních podmínek a zdraví, jakož i ekonomických, fyzických, sociálních, kulturních a environmentálních aktiv, systémů a činností komunity nebo společnosti postižené katastrofou v souladu se zásadami udržitelného rozvoje a principem „stavět znovu a lépe“, aby se zabránilo budoucímu riziku katastrof nebo aby se toto riziko snížilo. (UNISDR, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

Ohrožení, nebezpečí

Jev, látka, činnost nebo stav, který je považován za nebezpečný a může způsobit ztrátu života, zranění nebo jiný dopad na zdraví, škody na majetku, ztrátu zdrojů obživy a služeb, sociální a ekonomické problémy nebo poškození životního prostředí. (UNISDR, 2009, s. 17). Viz: **Mimořádné události způsobené ohrožením ze strany člověka** a **Mimořádné události způsobené ohrožením přírodními riziky**.

Více informací:

IASC, 2011: <https://perma.cc/85SP-6HKW>

IFRC, 2017: <https://perma.cc/WP7R-ELK8>

UNISDR, 2009: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Podepření

Proces podepření budovy nebo jejích částí pomocí podpěr, které odvádějí zatížení budovy, jež ztratila stabilitu, a bezpečně je přenáší do podloží, aniž by ovlivnily stávající sestavu částí a systémů budovy. Podepření může být svislé, šikmé nebo vodorovné. (el-Habashi, 2017).

Alternativní definice:

Je definováno jako dočasná podpora nestabilních staveb, které mohou být poškozené, zcela nebo částečně zřícené; zajišťuje stabilitu nezbytnou pro ochranu majetku, pracovníků a veřejnosti. Podpěrný systém je jako dvojitý trychtýř. Musí zachytit zatížení pomocí hlavic/plášťů, přenést ho do sloupků/vzpěr a poté ho bezpečně rozložit do podpěrné konstrukce pod ním. (FEMA, 2009).

Více informací: <https://perma.cc/WF28-Q5QU>

Podpěra

Opora proti propadu nebo prověšení. (Merriam-Webster.com, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/QK5P-TLYX>

Pohotovostní plánování

Pohotovostní plánování je manažerský přístup, který analyzuje rizika katastrof a předem stanoví opatření umožňující účinně a vhodně reagovat na nějakou mimořádnou událost a její potenciální dopad na člověka. Pohotovostní plánování vytváří a koordinuje předem stanovené postupy s jasně definovanými institucionálními rolami, zdroji, informačními procesy a operačními opatřeními pro příslušné subjekty. Umožňuje aktérům předvídat problémy, které mohou při katastrofách nastat, připravovat se na ně a řešit je. (IFRC, 2017; UNISDR, 2017). [Pozn. MC MVU: V ČR se užívá zpravidla termín krizové plánování]

Více informací:

IFRC, 2017: <https://perma.cc/W2BZ-U92R>

UNISDR, 2017: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

Posouzení rizik

Informovaný úsudek na základě metodiky určování typu a míry rizika pro kulturní dědictví se provádí pomocí analýzy potenciálních příčin zhoršování stavu a vzniku škod a vyhodnocení stávajících rizikových faktorů a podmínek, které by společně mohly potenciálně poškodit ohrožené osoby, majetek, služby, zdroje obživy a životní prostředí, na nichž jsou závislé, a odpovídající hodnoty kulturního dědictví. (Abarquez & Murshed, 2004; UNISDR, 2015).

Více informací:

Abarquez & Murshed, 2004: <https://perma.cc/2PU2-V57Q>

UNISDR, 2015: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Posouzení škod

Posouzení škod je předběžné hodnocení a dokumentace škod nebo ztrát způsobených nehodou nebo živelní událostí na místě. Při posouzení škod se zaznamenává rozsah škod a to, co lze nahradit, obnovit nebo zachránit. Lze jej také použít k odhadu doby potřebné k opravě, nahrazení či obnově. Je nedílnou součástí přípravy účinného a efektivního plánování řešení krizové situace záchrannými složkami. (Úřad pro řízení a připravenost na katastrofy, 2013).

Více informací: <https://perma.cc/6PUJ-52Z4>

Postavit to znovu a lépe („Build back better“)

Začlenění opatření ke snížení rizika katastrof do procesu obnovy fyzické infrastruktury a společenských systémů a do revitalizace zdrojů obživy, ekonomiky a životního prostředí. (UNISDR, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/3D78-H6DJ>

Poškození

Fyzické poškození, které snižuje hodnotu, užitečnost nebo normální funkci nějaké věci. (Oxford Living Dictionary, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/5XGA-8SYK>

Prioritizace

Určování pořadí řešení řady položek nebo úkolů podle jejich relativní důležitosti. (Oxford Living Dictionary, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/2Z4V-2UKN>

Přechodová spravedlnost

Přechodová spravedlnost zahrnuje soudní i mimosoudní procesy a mechanismy, včetně iniciativ v oblasti trestního stíhání, facilitace aktivit v oblasti práva na pravdu, poskytování odškodnění, institucionální reformy a národních konzultací. (Generální tajemník OSN, 2010, s. 2).

Více informací: <https://perma.cc/A8H5-DPTK>

Přetížení

Pokud je zatížení vyšší, než co může určitá konstrukce unést, dochází k přetížení. To může vést ke zřícení stavby.

Více informací:

Merriam-Webster, 2017: <https://perma.cc/3BWH-FSC4>

Levy & Salvadori, 1992: <https://perma.cc/B3XW-HJ4F>

Přírůstková kniha

Přírůstková kniha je stálá evidence všech předmětů, které jsou součástí stálých sbírek muzea. Je to nejdůležitější dokument v dokumentačním systému muzea. Obsahuje informace o muzejních předmětech a slouží jako oficiální seznam všech sbírkových předmětů, za které muzeum odpovídá. (Collections Trust, 2018). [Pozn. MC MVU. Sbírková evidence v ČR je dvoustupňová: přírůstková kniha a inventární kniha, která odpovídá typu objektu a registrované podsbírcce v centrální evidenci Ministerstva kultury ČR. Na sbírkovém předmětu pravděpodobně bude inventární číslo; zapisujte všechna zjištěná čísla na předmětu]

Více informací: <https://perma.cc/J4GF-WHWN>

Rehabilitace

Obnovení základních služeb a zařízení pro fungování země, komunity nebo společnosti zasažené katastrofou. (UNISDR, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

Rekonstrukce

Činnost nebo proces, během něž se znovu vytváří konstrukce, forma, vlastnosti a detaily zničeného místa, krajiny, budovy, objektu nebo předmětu za účelem replikace jejich vzhledu v určitém časovém období a na jejich historickém místě. (Tolles et al., 2002, s. 120).

Více informací: <https://perma.cc/6TCW-WUPX>

Restaurování

Činnost nebo proces přesného zachycení podoby, vlastností a charakteru nemovitosti, jak vypadala v určitém časovém období, odstraněním prvků z jiných historických období a rekonstrukcí chybějících prvků z restaurovaného období. V rámci restaurátorského projektu je vhodná omezená a citlivá modernizace mechanických, elektrických a vodovodních systémů a další práce vyžadované platnými předpisy, aby byly nemovitosti funkční. (Tolles et al., 2002, s. 120).

Více informací: <https://perma.cc/6TCW-WUPX>

Riziko

Rizika v mimořádných situacích představují především možné negativní dopady na životy lidí, kulturní dědictví a související hodnoty. Rizika jsou identifikována na základě vyhledávání potenciálního nebezpečí a stávajících rizikových faktorů na lokalitách / v muzeích a na movitých a stavebních složkách kulturního dědictví.

Rizika jsou také definována jako kombinace pravděpodobnosti určité události a jejich negativních důsledků. (UNISDR, 2009, s. 25).

Více informací: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Riziko katastrofy

Možnost, že v rámci nějakého systému, společnosti nebo komunity v určitém časovém období dojde ke ztrátám na životech, zranění nebo zničení či poškození majetku. Stanoví se na základě výpočtu pravděpodobnosti jako funkce ohrožení, expozice, rizikových faktorů a kapacity. (Valné shromáždění OSN, 2016, s. 14).

Více informací: <https://perma.cc/TR42-CA9D>

Řešení, reakce

Poskytování záchranných služeb a pomoci během katastrofy nebo bezprostředně po ní s cílem zachránit životy, snížit dopady na zdraví, zajistit veřejnou bezpečnost a uspokojit základní životní potřeby postižených osob. (UNISDR, 2009, s. 24–25).

Více informací: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Řízení rizik

Systematický přístup a praxe řízení nejistoty s cílem minimalizovat potenciální škody. (UNISDR, s. 26-27).

Více informací: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Směr zatížení

Dráha, kterou se zatížení nosné konstrukce přenáší do základů. (Jamal, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/4KQE-XVQP>

Stabilizace

Zásah nebo opatření, jehož cílem je zachovat integritu a minimalizovat další zhoršování stavu nebezpečného, poškozeného nebo znehodnoceného kulturního dědictví. Může sloužit jako dočasné opatření nebo být součástí dlouhodobé ochrany. (US National Park Service, 2015).

Více informací: <https://perma.cc/4EVW-LK9W>

Systém nouzového řízení

Zavedený systém, který umožňuje organizaci a řízení zdrojů a odpovědnosti při řešení všech aspektů mimořádných událostí, zejména připravenosti, reakce a obnovy. (UNISDR, 2009, s. 13).

Více informací: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Udržitelný rozvoj

Rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti, aniž by ohrožoval schopnost budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. (Světová komise OSN pro životní prostředí a rozvoj, 1987).

Více informací: <https://perma.cc/U3SD-AKMZ>

Upínací pásy

Pásový nebo popruhový systém, který funguje jako korzet a zabraňuje zřícení poškozených stěn směrem ven. (Kelley, 2010, s. 10).

Více informací: <https://perma.cc/PNF6-CEL9>

Velitel zásahu

Osoba odpovědná za všechny činnosti při mimořádných událostech, včetně vypracování strategií a taktiky, zajišťování zdrojů a nakládání s nimi. Velitel zásahu má celkovou pravomoc a odpovědnost za provádění činností při události a odpovídá také za řízení všech činností v místě incidentu. (FEMA, s. 5).

Více informací: <https://perma.cc/CF9H-D462>

Význam

Smysl a hodnoty předmětu, sbírky nebo tradice a to, co na nich důležité. Význam je historická, estetická, vědecká a společenská hodnota, kterou má kulturní dědictví pro minulé, současné i budoucí generace. (Russell & Winkworth, 2009).

Více informací: <https://perma.cc/GJ8G-ERAN>

Záchranář

Osoba [...], která patří mezi osoby odpovědné za okamžitý výjezd na místo nehody nebo mimořádné události za účelem poskytnutí pomoci. (Merriam Webster.com, 2017).

Více informací: <https://perma.cc/6CW4-VCTE>

Zatížení

Síly, kterým je stavba vystavena v důsledku superponované hmotnosti nebo bočního tlaku na svislé plochy. (Merriam-Webster.com, 2017).

Na základě této definice je možné identifikovat různé typy zatížení:

- **Statické zatížení**; roste pomalu a působí staticky.
- **Stálé zatížení**; masivní prvky architektonické konstrukce s vlastní vahou, např. sloupy, oblouky, nosníky, kopule. Obecně tato kategorie zahrnuje všechny prvky, které jsou pevné.
- **Užitné zatížení**; jedná se o proměnné zatížení související s funkcí a účelem architektonické konstrukce. Do této kategorie patří lidé, nábytek, sniž a další.
- **Dynamické zatížení**; působí dynamicky a náhle se zvyšuje, například při větru nebo zemětřesení. Je příčinou mnoha zřícení budov. (Levy & Salvadori, 1992, s. 269–276).

Zranitelnost

Charakteristiky a okolnosti komunity, systému nebo kulturního statku, které je činí náchylné ke škodlivým následkům nějakého ohrožení. Faktory mohou být fyzické, sociální, ekonomické a environmentální. Zranitelnost se může v rámci komunity a v průběhu času výrazně měnit. (UNIDSR, 2009, s. 30).

UNIDSR: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

Zúčastněná strana

Zúčastněné strany jsou lidé, kteří mají přímý nebo nepřímý zájem na provádění a výsledcích určité intervence, nebo jej ovlivňují či jsou jím ovlivňováni. Obvykle se jedná o jednotlivce a zástupce komunit, institucí a/nebo organizací a agentur, které se angažují v oblasti projektu. Zúčastněné strany se obvykle dělí do tří hlavních kategorií: primární, sekundární a klíčové. (IUCN, n.d. ; IFRC, 2010, s. 16-17).

- **Primární zúčastněné strany:** jsou ti, kteří jsou na dotčeném kulturním dědictví nejvíce závislí nebo k němu mají nejpřímější vztah, a proto je pravděpodobné, že budou jakýmkoli zásahem v oblasti pozitivně nebo negativně ovlivněni. Příkladem jsou náboženské komunity spojené s určitou lokalitou; domorodé skupiny s vlastnickými právy a komunity závislé na zdrojích kulturního dědictví jako součásti své obživy.
- **Sekundární zúčastněné strany:** nejsou přímo závislé na dotčeném kulturním dědictví nebo s ním nejsou přímo spojené, ale mají významný zájem na tom, jak je spravováno nebo využíváno. Mají zájem na projektu, ale mají omezený vliv a oprávnění na zdroje. Příkladem sekundárních zainteresovaných stran jsou nevládní organizace, vzdělávací instituce a soukromý sektor.
- **Klíčové zúčastněné strany:** mohou významně ovlivnit jakýkoliv zvolený zásah na podporu obnovy komunity, nebo jsou zásadní pro jeho úspěch. Ke klíčovým zúčastněným stranám mohou patřit vládní úřady a ministerstva, držitelé klíčových zdrojů a dárci.

Více informací:

IFRC, 2010: <https://perma.cc/3Q8E-EU7M>

IUCN, n.d.: <https://perma.cc/EG6K-E3TQ>

LITERATURA

Seznámení s první pomocí pro kulturní dědictví

Abarquez, I. & Murshed, Z. 2004. *Field Practitioners' Handbook, Community-Based Disaster Risk Management*. Thailand, Asian Disaster Preparedness Center. Dostupné z: <https://www.adpc.net/igo/category/ID428/doc/2014-xCSf7I-ADPC-12handbk.pdf> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/2PU2-V57Q>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency. 2017. *ICS Glossary*. Washington, DC, United States Department of Homeland Security. Dostupné z: <https://training.fema.gov/emiweb/is/icsresource/assets/icsglossary.pdf> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/CF9H-D462>

Dorge, V. & Jones, S.L. 1999. *Building an Emergency Plan: A Guide for Museums and Other Cultural Institutions*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/emergency_plan.pdf [vyhledáno 14. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QZ7N-BRCK>

Hammer, J. 2017. The Salvation of Mosul. *Smithsonian Magazine*. Washington, DC, Smithsonian Institution. Dostupné z: <https://www.smithsonianmag.com/history/salvation-mosul-180964772/> [vyhledáno 24. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/B7YF-NA2S>

Humanitarian Response. 2017. *What is the Cluster Approach?* New York, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. Dostupné z: <https://www.humanitarianresponse.info/en/about-clusters/what-is-thecluster-approach> [vyhledáno 24. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/TRD5-YFMG>

Inter-Agency Standing Committee. 1994. Definition of Complex Emergencies. Inter-Agency Standing Committee Working Group XVIth Meeting, 30 November 1994, Geneva, Inter-Agency Standing Committee. Dostupné z: https://interagencystandingcommittee.org/system/files/legacy_files/WG16_4.pdf [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/973S-7TEU>

Inter-Agency Standing Committee. 2011. *IASC Operational Guidelines on the Protection of Persons in Situations of Natural Disasters*. Washington, DC, The Brookings – Bern Project on Internal Displacement. Dostupné z: <https://docs.unocha.org/sites/dms/Documents/Operational%20Guidelines.pdf> [vyhledáno 27. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85SP-6HKW>

Inter-Agency Standing Committee. 2012. *Humanitarian System-Wide Emergency Activation: Definition and Procedures*. Geneva, Inter-Agency Standing Committee. Dostupné z: https://interagencystandingcommittee.org/system/files/legacy_files/2.%20System-Wide%20%28Level%20%29%20Activation%20%2820Apr12%29.pdf [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/CQU7-FLK2>

International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM). 2018. *First Aid to Cultural Heritage in Times of Crisis (FAC)*. Rome, ICCROM. Dostupné z: <https://www.iccrom.org/section/disaster-resilient-heritage/first-aid-cultural-heritage-times-crisis-fac> [vyhledáno 17. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/EEK9-MEZK>

International Civil Defence Organisation. 2017. *Disasters*. Geneva, International Civil Defence Organisation. Dostupné z: <http://www.icdo.org/en/disasters/> [vyhledáno 2. 6. 2017].

International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). 2002. *ICOMOS International Cultural Tourism Charter, Principles and Guidelines for Managing Tourism at Places of Cultural and Heritage Significance*. Charenton-le-Pont, ICOMOS International Cultural Tourism Committee.

International Council of Voluntary Agencies. n.d. *Definition of Humanitarian Coordination*. Geneva, International Council of Voluntary Agencies. Dostupné z: <https://ngocoordination.org/content/definition-humanitarian-coordination> [vyhledáno 26. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/67A2-74YY>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Complex/Man-Made Hazards: Complex Emergencies*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/about-disasters/definition-of-hazard/complex-emergencies/> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/X8XD-HBC6>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Disaster and crisis management*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/> [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/WP7R-ELK8>

Italian Civil Protection Department. 2016. *Terremoto Centro Italia: procedure per la messa in sicurezza dei beni culturali (Earthquake in Central Italy: Procedures for the Safeguarding of Cultural Assets)*. Rome, Italian Civil Protection Department – Presidency of the Council of Ministers. Dostupné (v italštině) z: http://www.protezionecivile.gov.it/jcms/en/view_new.wp?contentId=NEW59794 [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/4H2Q-SFUY>

Letellier, R. 2007. *Recording, Documentation, and Information Management for the Conservation of Heritage Places, Guiding Principles*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/guiding_principles.pdf [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QW3W-FA9U>

L'Institut de Sauvegarde du Patrimoine National. n.d. *Les bulletins de l'Institut de Sauvegarde du Patrimoine National*. Haiti, l'Institut de Sauvegarde du Patrimoine National. Dostupné (ve francouzštině) z: <http://www.mappinghaitianhistory.com/new-page/> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/NFP5-VPZH>

Ministry of Cultural Heritage and Activities and Tourism. 2017. *Emergenza Terremoto e Beni Culturali*. Rome, Ministry of Cultural Heritage and Activities and Tourism. Dostupné (v italštině) z: http://www.beniculturali.it/mibac/export/MiBAC/sito-MiBAC/Contenuti/MibacUnif/Comunicati/visualizza_asset.html_1142856925.html [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/Z7NE-UTHV>

National Disaster Management Authority. 2005. *National Disaster Management Act, 2005*. New Delhi, Government of India. Dostupné z: http://www.ndma.gov.in/images/ndma-pdf/DM_act2005.pdf [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/L86C-E3KS>

National Park Service. 2017. *Definitions – Preservation Maintenance*. Washington, DC, U.S. Department of the Interior. Dostupné z: https://www.nps.gov/dscw/definitionsdc_p.htm#preservmain [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/4EVW-LK9W>

Office of Disaster Management and Preparedness. 2013. *Damage Assessment*. Port of Spain, Government of the Republic of Trinidad and Tobago. Dostupné z: <http://www.odpm.gov.tt/node/70> [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/6PUJ-5Z24>

Oxford University Press. 2018. *Oxford Living Dictionary*. Oxford, Oxford University Press. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/> [vyhledáno 20. 1. 2018].

Thapa, M. 2016. *Out of Barracks: Civil-Military Relations in Disaster Management – A Case Study of Nepalese Army's Humanitarian Response during 2015 Earthquake in Nepal*. San José, University for Peace. Dostupné z: <https://www.upeace.org/uploads/file/Ideas01.pdf> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/ZZ2D-WLPG>

United Nations Department of Humanitarian Affairs. 1992. *Internationally agreed basic glossary of terms related to Disaster Management*. Geneva, United Nations Department of Humanitarian Affairs. Dostupné z: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/004DFD3E15B69A67C1256C4C006225C2-dha-glossary-1992.pdf> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/F5AP-ACVD>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2003. *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris, UNESCO. Dostupné z: <https://ich.unesco.org/en/convention> [vyhledáno 26. 4. 2017].

Permalink: <http://perma.cc/5ZXN-XCPV>

United Nations International Strategy for Disaster Reduction. 2009. *UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction*. Geneva, United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Dostupné z: http://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2017. *Terminology – Capacity*. Geneva, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: <https://www.unisdr.org/we/inform/terminology#letter-c> [vyhledáno 5. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2017. *Terminology – Contingency Planning*. Geneva, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: <https://www.unisdr.org/we/inform/terminology#letter-c> [vyhledáno 5. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2018. *Words into Action Guidelines: Man-made and Technological Hazards. Practical considerations for Addressing Man-made and Technological Hazards in Disaster Risk Reduction*. Geneva, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: https://www.unisdr.org/files/54012_manmadetechhazards.pdf [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/6PKN-W9ND>

United Nations Statistical Commission and Economic Commission for Europe. 2000. *Terminology on Statistical Metadata*. United Nations Statistical Commission and Economic Commission for Europe Conference of European Statisticians Statistical Standards and Studies No. 53, Geneva, United Nations. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/coded_files/UNECE_TERMINOLOGY_STAT_METADATA_2000_EN.pdf [vyhledáno 27. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/NG4Z-V7YE>

Krok 1: Analýza situace

Australia International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). 2013. *The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance, 2013*. Burwood, ICOMOS. Dostupné z: <http://australia.icomos.org/wp-content/uploads/The-Burra-Charter-2013-Adopted-31.10.2013.pdf> [vyhledáno 21. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/ULL9-UY9U>

Avrami, E., Mason R. & de la Torre, M. 2000. *Values and Heritage Conservation: Research Report*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/valuesrpt.pdf [vyhledáno 18. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/T4PS-KNPC>

Cockburn, A. 2001. *Writing Effective Use Cases*. New Jersey, Addison-Wesley. Dostupné z: <http://alistair.cockburn.us/get/2465> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/8LKF-RYNJ>

Department for International Development (DFID), n.d. *Conducting Conflict Assessments: Guidance Notes*. Dostupné z: <http://www.conflictrecovery.org/bin/dfid-conflictassessmentguidance.pdf> [vyhledáno 20. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/XFC9-4HMN>

Inter-Agency Standing Committee. 2011. *IASC Operational Guidelines on the Protection of Persons in Situations of Natural Disasters*. Washington, DC, The Brookings – Bern Project on Internal Displacement. Dostupné z: <https://docs.unocha.org/sites/dms/Documents/Operational%20Guidelines.pdf> [vyhledáno 27. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85SP-6HKW>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2010. *Project/Programme Planning Guidance Manual*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/Global/Publications/monitoring/PPP-Guidance-Manual-English.pdf> [vyhledáno 8. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/3Q8E-EU7M>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2012. *Practical application of the recovery approach programme cycle. IFRC Recovery programming guidance 2012*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/PageFiles/41104/IFRC%20Recovery%20programming%20guidance%202012%20-%201232900.pdf> [vyhledáno 8. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/L88B-XKZM>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Contingency Planning*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/preparing-for-disaster/disaster-preparedness-tools/contingency-planning-and-disaster-response-planning/> [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/W2BZ-U92R>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Disaster and crisis management*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/> [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/WP7R-ELK8>

International Union for Conservation of Nature (IUCN). *Situation Analysis – An Approach and Method for Analysing the Context of Projects and Programme*. Gland, International Union for Conservation of Nature. Dostupné z: http://cmsdata.iucn.org/downloads/approach_and_method.pdf [vyhledáno 9. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/EG6K-E3TQ>

Kelley, S.J. 2013. *Typhoon and Earthquake Damage Assessment of Cultural Heritage: Damage assessment from natural disaster on the islands of Cebu, Bohol, Samar and Leyte*. Chicago, Stephen J. Kelly Preservation Architect/Engineer. Dostupné z: <http://www.kelleyaia-se.com/philippinestyphoon-and-earthquake-damage-assessment.html> [vyhledáno 20. 1. 2018]

Permalink: <https://perma.cc/6LJB-2953>

Merriam-Webster. 2017. *Definition of Inventory*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/inventory> [vyhledáno 30. 6. 2017].

Pan American Health Organization (PAHO). 2009. *Information Management and communication in emergencies and disasters*. Washington, DC, Pan American Health Organization. Dostupné z: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/753BA3EC98D0AE21852576A40078B90CPAHO_CommGuide_ResponseTeams_dec09.pdf [vyhledáno 20. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/4BZQ-46TA>

Resource Planning and Development Commission. 2003. *Understanding Heritage Assets. State of the Environment Tasmania 2003*. Hobart. Department of Justice, Government of Tasmania. Dostupné z: <http://soer.justice.tas.gov.au/2003/copy/73/index.php> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/CNS7-SZNA>

United Nations International Strategy for Disaster Reduction. 2009. *UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction*. Geneva, United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Dostupné z: http://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

United Nations Refugee Agency. 2008. *A Community-based Approach in UNHCR Operations*. Geneva, United Nations Refugee Agency. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/47f0a0232.pdf> [vyhledáno 8. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/DVF2-K66V>

Van Balen, K. 2008. The Nara Grid: An Evaluation Scheme Based on the Nara Document on Authenticity. *APT Bulletin*, 39(2/3): 39-45. Dostupné z: <http://orcp.hustoj.com/wp-content/uploads/2016/01/2008-The-Nara-Grid-An-Evaluation-Scheme-Based-on-the-Nara-Docmenton-Authenticity.pdf> [vyhledáno 17. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/DL8A-E32V>

Krok 2: Posouzení škod a rizik na místě po události

Abarquez, I. & Murshed, Z. 2004. *Field Practitioners' Handbook, Community-Based Disaster Risk Management*. Thailand, Asian Disaster Preparedness Center. Dostupné z: <https://www.adpc.net/igo/category/ID428/doc/2014-xCSf7l-ADPC-12handbk.pdf> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/2PU2-V57Q>

BC Housing. 2018. *Rapid Damage Assessment*. Burnaby, BC Housing. Dostupné z: <https://www.bchousing.org/about/rapid-damage-assessment> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/686P-5JFE>

Connecticut Technology Transfer Center. 2010. *Protective Equipment for Workers in Hurricane Flood Response*. Connecticut, School of Engineering, University of Connecticut. Dostupné z: <https://www.t2center.uconn.edu/pdfs/SAFETY%20BRIEF%202010-7.pdf> [vyhledáno 9. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/LG2T-FTDZ>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2016. *Damage Assessment Operations Manual: A Guide to Assessing Damage and Impacts*. Washington, DC, FEMA. Dostupné z: <https://www.fema.gov/media-library-data/1459972926996-a-31eb90a2741e86699ef34ce2069663a/PDAManualFinal6.pdf> [vyhledáno 31. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/B3HC-8W2P>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2017. *ICS Glossary*. Washington, DC, FEMA. Dostupné z: <https://training.fema.gov/emiweb/is/icsresource/assets/icsglossary.pdf> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/CF9H-D462>

Dorge, V. & Jones, S.L. 1999. *Building an Emergency Plan: A Guide for Museums and Other Cultural Institutions*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/emergency_plan.pdf [vyhledáno 14. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QZ7N-BRCK>

Esri. 2018. *What is GIS?* California, Esri. Dostupné z: <http://www.esri.com/what-is-gis> [vyhledáno 7. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/W3R9-TGSU>

Heritage Collections Council. 1998e. *reCollections: Caring for Collections Across Australia – Managing People*. Canberra, Heritage Collections Council. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/reCollections/5_managing_people.pdf [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/RR45-BJDW>

Inter-Agency Standing Committee. 2011. *IASC Operational Guidelines on the Protection of Persons in Situations of Natural Disasters*. Washington DC, The Brookings – Bern Project on Internal Displacement. Dostupné z: <https://docs.unocha.org/sites/dms/Documents/Operational%20Guidelines.pdf> [vyhledáno 27. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85SP-6HKW>

International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). 2010. *Methodology for Building Assessment and Mitigation following the January 12, 2010 Haiti Earthquake*. Paris, ICOMOS. Dostupné z: http://www.rdmuch.jp/en/project/itc/training_guide/sections/section_3/files/ICOMOS_Haiti_Methodology.pdf [vyhledáno 6. 3. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/QYZ7-F93W>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). 2017. *Disaster and crisis management*. Geneva, IFRC. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/> [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/WP7R-ELK8>

Japan ICOMOS National Committee. 2011. *The Great East Japan Earthquake, Report on the Damage to Cultural Heritage*. Tokyo, Japan ICOMOS National Committee. Dostupné z: http://www.japan-icomos.org/pdf/earthquake_report_20111120.pdf [vyhledáno 17. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/5QBL-ZNL7>

Kazama, M. & Noda, T. 2012. Damage Statistics (Summary of the 2011 off the Pacific Coast of Tohoku Earthquake damage). *Soils and Foundations*, 52(5): 780–792. Dostupné z: https://ac.els-cdn.com/S0038080612000947/1-s2.0-S0038080612000947-main.pdf?_tid=5336a9ea-099d-4a11-90e0-7a279e5e7c0f&acdnat=1523211272_73407c2fab7877a8c3a6273e2f1addb6 [vyhledáno 16. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/Y4M9-XE7R>

Kunwar, R.R. & Chand, U. 2016. Natural Disaster and Heritage Tourism: A Study on the Impacts of Earthquake in Bhaktapur, Nepal. *Journal of Tourism and Hospitality*, 6. Dostupné z: <https://www.nepjol.info/index.php/JTHE/article/viewFile/14766/11970> [vyhledáno 27. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/3H2R-68BK>

Oxford University Press (OUP). 2018. *Oxford Living Dictionary*. Oxford, OUP. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/> [vyhledáno 20. 1. 2018].

Russell, R. & Winkworth, K. 2009. *Significance 2.0: A guide to assessing the significance of collections*. Adelaide, Collections Council of Australia Ltd. Dostupné z: <https://www.arts.gov.au/sites/g/files/net1761/ff/significance-2.0.pdf> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/GJ8G-ERAN>

Sheehan, M. 2013. Improving Disaster Assessment: Disconnected mobile app uses ArcGIS Online. Salt Lake City, WebMap Solutions. Dostupné z: <http://www.esri.com/~media/Files/Pdfs/news/arcuser/0613/disasterassess.pdf> [vyhledáno 31. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/3Z5C-6BBR>

Tateishi, T. 2014. Overview of properties affected by disaster in the Great East Japan Earthquake of March 2011. *Microbial bio-deterioration of Cultural Property, Proceedings of the International Symposium on the Conservation and Restoration of Cultural Property 2012*. Tokyo, National Research Institute for Cultural Properties. Dostupné z: http://www.tobunken.go.jp/~ccr/pub/symp2012/symp2012_03.pdf [vyhledáno 16. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/P4EG-M7KS>

United Nations Development Programme (UNDP). 2014. *Post Disaster Needs Assessments*. Geneva, UNDP. Dostupné z: www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/crisis-prevention-and-recovery/pdna.html [vyhledáno 29. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/8APF-KE8K>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2003. *The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris, UNESCO. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540e.pdf> [vyhledáno 1. 2. 2018].

Permalink: <http://perma.cc/5ZXN-XCPV>

United Nations General Assembly. 2016. *Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction*. Geneva, United Nations. Dostupné z: <http://www.preventionweb.net/publications/view/51748> [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/TR42-CA9D>

United Nations International Strategy for Disaster Reduction (UNISDR). 2009. *UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction*. Geneva, UNISDR. Dostupné z: http://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

United Nations International Strategy for Disaster Reduction (UNISDR). 2017. *Terminology – C*. Geneva, UNISDR. Dostupné z: <https://www.unisdr.org/we/inform/terminology#letter-c> [vyhledáno 5. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

Krok 3: Zabezpečení a stabilizace

Australian Institute for the Conservation of Cultural Material. 2017. *Visual Glossary*. Canberra, Australian Institute for the Conservation of Cultural Material. Dostupné z: <https://aiccm.org.au/conservation/visual-glossary> [vyhledáno 22. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/4P8N-5GBP>

Australia International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). 2013. *The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance, 2013*. Burwood, ICOMOS. Dostupné z: <http://australia.icomos.org/wp-content/uploads/The-Burra-Charter-2013-Adopted-31.10.2013.pdf> [vyhledáno 21. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/ULL9-UY9U>

Australian War Memorial. n.d. *Conservation advice: Cleaning Soot Damaged Objects*. Canberra, The Australian War Memorial. Dostupné z: <https://www.awm.gov.au/about/our-work/projects/soot> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/Q38H-G6KT>

Canadian Conservation Institute. 2007. Vacuum Freeze-drying Archaeological Artifacts. *Canadian Conservation Institute (CCI) Notes 4/2*. Ottawa, Minister of Public Works and Government Canada. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/conservationpreservation-publications/canadian-conservation-institute-notes/vacuumfreeze-drying-archaeological-artifacts.html> [vyhledáno 12. 10. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QRP8-LYKA>

Canadian Conservation Institute. 2017. *Agents of Deterioration*. Ottawa, Minister of Public Works and Government Canada, Ottawa. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/agentsdeterioration.html> [vyhledáno 22. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/S65F-KNA5>

Canadian Conservation Institute. 2017. *Care of Objects and Collections*. Ottawa, Minister of Public Works and Government. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/care-objects.html> [vyhledáno 22. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/ZDG8-Y4UU>

Corpo Nazionale dei Vigili del Fuoco – Università degli Studi di Udine. 2011. *Manuale Opere Provvisoriale, l'intervento tecnico urgente in emergenza sismica*. Rome, Ministero dell'Interno. Dostupné (v italštině) z: <http://www.vigilfuoco.it/allegati/STOP/ManualeSTOP.pdf> [vyhledáno 24. 10. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/AP8A-22L2>

Daniels, B.I. & Wegener, C. 2016. *Heritage at Risk: Safeguarding Museums During Conflict*. Museum, American Alliance of Museums.

Permalink: <https://perma.cc/R9HQ-6Z8L>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2008. *Glossary – Incident Command System Training May 2008*. Washington, DC, U.S. Department of Homeland Security. Dostupné z: <https://training.fema.gov/emiweb/is/icsresource/assets/icsglossary.pdf> [vyhledáno 14. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/RHW4-EAFV>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2009. *FEMA National US&R Response System Structural Collapse Technician Module 2a Shoring Basics*. Washington, DC, FEMA. Dostupné z: <https://www.fema.gov/pdf/emergency/usr/module2a.pdf> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/WF28-Q5QU>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2015. *Disposing of Debris and Removing Hazardous Waste*. Washington, DC, U.S. Department of Homeland Security. Dostupné z: <https://www.fema.gov/disposing-debris-removing-hazardous-waste> [vyhledáno 11. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/3CNY-ZNQF>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2018. *Reclaiming Precious Heirlooms From Flood Waters*. Washington, DC, U.S. Department of Homeland Security. Dostupné z: <https://www.fema.gov/news-release/2003/09/23/reclaiming-preciousheirlooms-flood-waters> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/XY64-GPM6>

Department of Homeland Security Science and Technology Directorate, Infrastructure Protection and Disaster Management Division. 2011. *Field guide for Building Stabilization and Shoring Techniques*. Washington, DC, U.S. Department of Homeland Security. Dostupné z: <https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/st/st-120108-final-shoring-guidebook.pdf> [vyhledáno 24. 10. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/ZN3R-NRWU>

Department of the Interior. 2006. *Frequently Asked Questions about Contaminated Museum Collections*. Washington, DC, U.S. Department of the Interior. Dostupné z: https://www.doi.gov/sites/doi.gov/files/migrated/museum/upload/Contaminated_Collections_FAQs.pdf [vyhledáno 20. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/DX5W-UJN8>

Dorge, V. & Jones, S.L. 1999. *Building an Emergency Plan: A Guide for Museums and Other Cultural Institutions*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/emergency_plan.pdf [vyhledáno 14. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QZ7N-BRCK>

El-Habashi, A. 2016. Course Glossary. First Aid to Cultural Heritage in Times of Crisis. Unpublished course document, 2–29 June 2016, Washington, DC, International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM) & the Smithsonian Institution.

Grimaz, S., Cavriai, M., Mannino, E., Munaro, L., Bellizzi, M., Bolognese, C., Caciolai, M., D'Odorico, A., Maiolo, A., Ponticelli, L., Barazza, F., Malisan, P. & Moretti, A. 2010. *Vademecum, STOP, Shoring Templates and Operating Procedures for the Support of Buildings damaged by Earthquakes*. Rome, Ministry of Interior – Italian Fire Service. Dostupné z: http://sprint.uniud.it/sites/default/files/Vademecum_STOP_eng_0.pdf [vyhledáno 24. 10. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/62JX-UGLP>

Healthy Buildings International. 2017. *Flood Water Clean-up Procedures Indoor Environmental Quality*. Healthy Buildings International. Dostupné z: <http://healthybuildings.com/services/indoor-air-quality/flood-cleanup-procedure/> [vyhledáno 11. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/H332-2QLS>

Heritage Collections Council. 1998a. *reCollections: Caring for Collections Across Australia – Caring for Cultural Material 1*. Canberra, Heritage Collections Council. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/reCollections/1_caring_for_cultural_material_1.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/9DS2-DRPA>

Heritage Collections Council. 1998b. *reCollections: Caring for Collections Across Australia – Caring for Cultural Material 2*. Canberra, Heritage Collections Council. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/reCollections/2_caring_for_cultural_material_2.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/49CQ-QVUV>

Heritage Collections Council. 1998d. *reCollections: Caring for Collections Across Australia – Managing Collections*. Canberra, Heritage Collections Council. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/reCollections/4_managing_collections.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/5NAY-J562>

Heritage Collections Council. 1998f. *reCollections, Caring for Collections Across Australia – Handling, Transportation, Storage and Display*. Canberra, Heritage Collections Council. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/reCollections/6_htsd.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/5XRJ-U9R3>

Historic England. 2015. *Flooding and Historic Buildings*. Swindon, Historic England. Dostupné z: <https://content.historicengland.org.uk/images-books/publications/flooding-and-historic-buildings-2ednrev/hea017-floodingand-historic-buildings.pdf/> [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/M66M-3E8L>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. n.d. *The IFRC Shelter Kit*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/PageFiles/95526/publications/D.03.a.07.%20IFRC%20shelter-kit-guidelines-EN-LR.pdf> [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/R5YZ-DEU3>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2015. *IFRC bamboo frame for emergency shelters and emergency roofs – Technical sheets*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/Global/Documents/Secretariat/Shelter/IFRC-bamboo-frame-A4-FINAL-EN-2015.pdf> [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/S7YY-78MG>

Jamal, H. 2017. Frame Structures – Types of Frame Structures. *AboutCivil.org*. Dostupné z: <https://www.aboutcivil.org/frame-structures-definitiontypes.html> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/4KQE-XVQP>

Kelley, S. 2010. *ICOMOS Methodology for Building Assessment and Mitigation following the January 12, 2010 Haiti Earthquake*. Haiti, ICOMOS, Dostupné z: http://www.r-dmuch.jp/en/project/itc/training_guide/sections/section_3/files/ICOMOS_Haiti_Methodology.pdf [vyhledáno 21. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/PNF6-CEL9>

Ko, K.M. 2016. *Safeguarding the Tradition of Myanmar Marionette and Performing Arts*. Bern, Report for the Swiss Agency for Development and Cooperation. Dostupné z: <http://www.cujucr.com/downloads/Individual%20Articles/13/vol13%20Kyaw%20Myo%20Ko.pdf> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/QS4B-H593>

Levitan, A. 1993. Emergency Treatment for Water-Soaked Furniture and Wooden Objects. *National Parks Service Conserve O Gram*, 7(7). Washington, DC, U.S. Department of the Interior. Dostupné z: <https://www.nps.gov/museum/publications/consveogram/07-07.pdf> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/4J9T-SFVZ>

Levy, M. & Salvadori, M. 1992. *Why Buildings Fall Down: How Structures Fail*. London, W.W. Norton & Co. Dostupné z: <https://civiltechnocrats.files.wordpress.com/2013/11/82003327-why-buildings-fall-down-howstructures-fail.pdf> [vyhledáno 16. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/B3XW-HJ4F>

Merriam-Webster. 2018a. *Definition of First Responder*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriamwebster.com/dictionary/first%20responder> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Merriam-Webster. 2018b. *Definition of Load*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/load> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Merriam-Webster. 2018c. *Definition of Shore*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/shore> [vyhledáno 18. 2. 2018].

National Park Service's National Center for Preservation Technology & Training (NCPTT) & the Louisiana Division of Historic Preservation (LDHP). 2015. *Resilient Heritage – Protecting your Historic Home from Natural Disasters*. Natchitoches, Northwestern State University. Dostupné z: <https://www.crt.state.la.us/Assets/OCD/hp/uniquely-louisiana-education/Disaster-Recovery/GOHSEP%20BOOKLET%20Final%20For%20Web.pdf> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/DL4P-3BFZ>

New Zealand Ministry of Business, Innovation and Employment (MBIE) Hikina Whakatutuki. 2014. *Rapid Post Disaster Building Usability Assessment – Flooding*. Wellington, MBIE. Dostupné z: <http://www.building.govt.nz/assets/Uploads/managing-buildings/post-emergencybuilding-assessment/flooding-field-guide-1-1.pdf> [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/N98E-X9RY>

PROMEDHE. 2017. *PROMEDHE* Homepage. Rome, Italian Civil Protection Department. Dostupné z: <http://www.promedhe.eu/> [vyhľadáno 5. 10. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/7MHJ-RK9L>

Russell, R. & Winkworth, K. 2009. *Significance 2.0: A guide to assessing the significance of collections*. Canberra, Collections Council of Australia Ltd. Dostupné z: <https://www.arts.gov.au/sites/g/files/net1761/f/significance-2.0.pdf> [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/GJ8G-ERAN>

Scott, M. 2003. *Bushfires...Protect Your Precious Possessions*. Melbourne, University of Melbourne. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/AICCM_Brochures/bushfire-protection.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/8KVN-5YJQ>

Smithsonian Institute. *Emergency Preservation Activities Completed at Syria's Ma'arra Mosaic Museum*. Washington, DC, Smithsonian Institute. Dostupné z: <http://newsdesk.si.edu/releases/emergency-preservationactivities-completed-syria-s-ma-arra-mosaic-museum> [vyhľadáno 4. 10. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/UAP5-2D7Y>

State Library of Queensland. 2014a. *Caring for your collections: Salvaging water-damaged collections*. Brisbane, Queensland Government. Dostupné z: http://www.slq.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0005/128984/Caring-for-your-collections-Salvaging-water-damaged-collections.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/8V9X-YFNS>

State Library of Queensland. 2014b. *Caring for your collections: Freezing water-damaged and insect infested collections*. Brisbane, Queensland Government. Dostupné z: http://www.slq.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0004/128983/Caring-for-your-collections-Freezing-water-damagedand-insect-infested-collections.pdf [vyhľadáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/V6KB-XKZL>

Tandon, A. 2016. *Endangered Heritage: Emergency Evacuation of Heritage Collections*. Paris, UNESCO & Rome, ICCROM. Dostupné z: https://www.iccrom.org/wp-content/uploads/Endangered-Heritage_INTERACTIVE.pdf [vyhľadáno 14. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/7J4C-TJDK>

Van Balen, K. 2008. The Nara Grid: An evaluation Scheme Based on the Nara Document on Authenticity. *APT Bulletin*, 39(2/3): 39–45. Dostupné z: <http://orcp.hustoj.com/wp-content/uploads/2016/01/2008-The-Nara-Grid-An-Evaluation-Scheme-Based-on-the-Nara-Document-on-Authenticity.pdf> [vyhledáno 17. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/DL8A-E32V>

Krok 4: První fáze obnovy

Associazione Culturale Territori L'Aquila. 2012. *Laboratorio Città*. L'Aquila, *Associazione Culturale Territori*. Dostupné (v italštině) z: <https://territoriaq.com/2012/11/26/266/> [vyhledáno 8. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/283S-B89H>

Bailey, S., Pavanello, S., Elhawary, S. & O'Callaghan, S. 2009. *Early Recovery: an overview of policy debates and operational challenges*. London, Humanitarian Policy Group Working Paper, Overseas Development Institute. Dostupné z: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/5638.pdf> [vyhledáno 10. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/927F-UPE2>

Cultural Heritage Imaging. 2018. *Photogrammetry*. Dostupné z: <http://culturalheritageimaging.org/Technologies/Photogrammetry/> [vyhledáno 17. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/Z4YF-WWSW>

<http://www.conflictrecovery.org/bin/dfid-conflictassessmentguidance.pdf> [vyhledáno 20. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/XFC9-4HMN>

Heritage Collections Council. 1998c. *reCollections: Caring for Collections Across Australia – Damage and Decay*. Canberra, Heritage Collections Council. Dostupné z: https://aiccm.org.au/sites/default/files/docs/reCollections/3_damage_and_decay.pdf [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/527E-WB8U>

Historic England. 2018. *3D Laser Scanning for Heritage: Advice and Guidance on the Use of Laser Scanning in Archaeology and Architecture*, 3rd edition. London, Historic England. Dostupné z: <https://content.historicengland.org.uk/images-books/publications/3d-laser-scanningheritage/heag155-3d-laser-scanning.pdf> [vyhledáno 17. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/YLM5-LQL2>

Inter-Agency Standing Committee Cluster Working Group on Early Recovery. 2006. *Implementing Early Recovery*. Geneva, Inter-Agency Standing Committee. Dostupné z: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/26FB981DE9BEE0E3852571C000560D35-iascearlyrecovery-jul2006.pdf> [vyhledáno 16. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/7BK3-8KFP>

Inter-Agency Standing Committee Cluster Working Group on Early Recovery. 2008. *Guidance note on Early Recovery, April 2008*. Geneva, Bureau for Crisis Prevention & Recovery United Nations Development Programme. Dostupné z: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/crisis-prevention-and-recovery/guidance-note-on-earlyrecovery-cwger-april-2008.html> [vyhledáno 13. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/H9SG-6CTF>

Meskill, L. 2002. Negative Heritage and Past Mastering in Archaeology. *Anthropological Quarterly*, 75(3): 557–574. Dostupné z: <https://canvas.brown.edu/courses/949664/files/47749506/download?wrap=1> [vyhledáno 7. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/QZ4H-DCCX>

National Geographic Society. 2017. *GIS (Geographic Information System)*. Washington, DC, National Geographic Society. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/geographic-information-system-gis/> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/XU43-PRHP>

Spano, V. 2017. *Community involvement in post-disaster reconstruction: The Italian case of the city of L'Aquila*. Cottbus-Senftenberg, Brandenburg University of Technology. (Master's Thesis). Dostupné z: https://www.academia.edu/36199562/COMMUNITY_INVOLVEMENT_IN_POSTDISASTER_RECONSTRUCTION_THE_ITALIAN_CASE_OF_THE_CITY_OF_LAQUILA [vyhledáno 4. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/27SU-S9UV>

Tandon, A., Pradhan, M., Hebatallah, A., Pradhananga, N. & Cotte, S. 2017. Building capacity for post-disaster recovery of museum collections in Nepal. In J Bridgland, ed. *ICOM-CC 18th Triennial Conference Preprints. Copenhagen, 4–8 September 2017*. Paris, International Council of Museums. Dostupné z: https://www.iccom.org/sites/default/files/2017-12/tandon_pradhan_2017_building_capacity_for_pd_recovery.pdf [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/3BXJ-NGT2>

Till, K.E. & Kuusisto-Arponen, A.K. 2015. Towards Responsible Geographies of Memory: Complexities of Place and the Ethics of Remembering. *Erdkunde*, (69/4): 291–306. Dostupné z: http://eprints.maynoothuniversity.ie/9001/1/KT_erdkunde%202015.pdf [vyhledáno 5. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/H4BB-9XW9>

Tolles, E.L., Kimbro, E.E., & Ginell, W.S. 2002. *Planning and Engineering Guidelines for the Seismic Retrofitting of Historic Adobe Structures*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: https://getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/seismic_retrofitting.pdf [vyhledáno 13. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/6TCW-WUPX>

United Nations. 2018. *Peacebuilding & The United Nations*. New York, United Nations Peacebuilding Support Office. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacebuilding/pbso/pbun.shtml> [vyhledáno 7. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/62EJ-FPM2>

United Nations Development Programme. 2009. *Early Recovery, Vulnerability Reduction and Disaster Risk Reduction: A Contribution to the 2009 ISDR Global Assessment Report on Disaster R Reduction*. Geneva, Bureau for Crises Prevention and Recovery, United Nations Development Programme. Dostupné z: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:wINetgnLQhQJ:https://www.preventionweb.net/english/hyogo/gar/background-papers/documents/Chap5/thematic-progressreviews/recovery/UNDPBCPR-ERT.doc+&cd=3&hl=en&ct=clnk&gl=my&client=firefox-b-ab> [vyhledáno 13. 1. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/27P5-P7DA>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2016. *Nepal's museums re-opening post-earthquake*. Paris, UNESCO. Dostupné z: <https://en.unesco.org/news/nepal-s-museums-reopening-post-earthquake> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/BA5G-ZUNB>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) World Heritage Convention. 2018. *World Heritage Review*, 86. London, UNESCO. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0026/002612/261275e.pdf> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/P8M5-GR53>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2017. *Terminology – Build back better*. Geneva, PreventionWeb, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: <https://www.preventionweb.net/english/professional/terminology/> [vyhledáno 16. 1. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/Calcal3D78-H6DJ>

United Nations Secretary-General. 2010. *Guidance Note of the Secretary General: United Nations Approach to Transitional Justice*. New York, UN Secretary-General. Dostupné z: https://www.un.org/ruleoflaw/files/TJ_Guidance_Note_March_2010FINAL.pdf [vyhledáno 7. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/A8H5-DPTK>

United Nations World Commission on Environment and Development. 1987. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Oxford, Oxford University Press. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> [vyhledáno 19. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/U3SD-AKMZ>

Viviamolaq n.d. *Viviamolaq Homepage*. L'Aquila, Viviamolaq. Dostupné (v italštině) z: <https://viviamolaq.blogspot.sg/> [vyhledáno 8. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/Y8FT-6Y7S>

Slovník pojmů

Abarquez, I. & Murshed, Z. 2004. *Field Practitioners' Handbook, Community-Based Disaster Risk Management*. Thailand, Asian Disaster Preparedness Center. Dostupné z: <https://www.adpc.net/igo/category/ID428/doc/2014-xCSf7I-ADPC-12handbk.pdf> [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/2PU2-V57Q>

Bailey, S., Pavanello, S., Elhawary, S. & O'Callaghan, S. 2009. *Early Recovery: an overview of policy debates and operational challenges*. London, Humanitarian Policy Group Working Paper, Overseas Development Institute. Dostupné z: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/5638.pdf> [vyhledáno 10. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/927F-UPE2>

Cockburn, A. 2001. *Writing Effective Use Cases*. New Jersey, Addison-Wesley. Dostupné z: <http://alistair.cockburn.us/get/2465> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/8LKF-RYNJ>

Collections Trust 2018, *Accession Register*. London, Collections Trust. Dostupné z: <https://collectionstrust.org.uk/resource/accession-registers/> [vyhledáno 12. 7. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/J4GF-WHWN>

Cultural Heritage Imaging. 2018. *Photogrammetry*. Dostupné z: <http://culturalheritageimaging.org/Technologies/Photogrammetry/> [vyhledáno 17. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/Z4YF-WWSW>

Department of the Interior. 2006. *Frequently Asked Questions about Contaminated Museum Collections*. Washington, DC, U.S. Department of the Interior. Dostupné z: https://www.doi.gov/sites/doi.gov/files/migrated/museum/upload/Contaminated_Collections_FAQs.pdf [vyhledáno 20. 12. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/DX5W-UJN8>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency (FEMA). 2009. *FEMA National US&R Response System Structural Collapse Technician Module 2a Shoring Basics*. Washington D.C. FEMA. Dostupné z: <https://www.fema.gov/pdf/emergency/usr/module2a.pdf> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/WF28-Q5QU>

Department of Homeland Security Federal Emergency Management Agency. 2017. *ICS Glossary*. Washington, DC, United States Department of Homeland Security. Dostupné z: <https://training.fema.gov/emiweb/is/icsresource/assets/icsglossary.pdf> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/CF9H-D462>

Dorge, V. & Jones, S.L. 1999. *Building an Emergency Plan: A Guide for Museums and Other Cultural Institutions*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/emergency_plan.pdf [vyhledáno 14. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QZ7N-BRCK>

El-Habashi, A. 2016. Course Glossary. First Aid to Cultural Heritage in Times of Crisis. Unpublished course document, 2–29 June 2016, Washington, DC, International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM) & the Smithsonian Institution.

Historic England. 2018. *3D Laser Scanning for Heritage: Advice and Guidance on the Use of Laser Scanning in Archaeology and Architecture*, 3rd edition. London, Historic England. Dostupné z: <https://content.historicengland.org.uk/images-books/publications/3d-laser-scanningheritage/heag155-3d-laser-scanning.pdf> [vyhledáno 17. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/YLM5-LQL2>

Inter-Agency Standing Committee. 1994. Definition of Complex Emergencies. Inter-Agency Standing Committee Working Group XVIth Meeting, 30 November 1994, Geneva, Inter-Agency Standing Committee. Dostupné z: https://interagencystandingcommittee.org/system/files/legacy_files/WG16_4.pdf [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/973S-7TEU>

Inter-Agency Standing Committee. 2011. *IASC Operational Guidelines on the Protection of Persons in Situations of Natural Disasters*. Washington, DC, The Brookings – Bern Project on Internal Displacement. Dostupné z: <https://docs.unocha.org/sites/dms/Documents/Operational%20Guidelines.pdf> [vyhledáno 27. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85SP-6HKW>

Inter-Agency Standing Committee. 2012. *Humanitarian System-Wide Emergency Activation: Definition and Procedures*. Geneva, Inter-Agency Standing Committee. Dostupné z: https://interagencystandingcommittee.org/system/files/legacy_files/2.%20System-Wide%20%28Level%203%29%20Activation%20%2820Apr12%29.pdf [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/CQU7-FLK2>

International Civil Defence Organisation. 2017. *Disasters*. Geneva, International Civil Defence Organisation. Dostupné z: <http://www.icdo.org/en/disasters/> [vyhledáno 2. 6. 2017].

International Council on Monuments and Sites (ICOMOS). 2002. *ICOMOS International Cultural Tourism Charter, Principles and Guidelines for Managing Tourism at Places of Cultural and Heritage Significance*. Charenton-le-Pont, ICOMOS International Cultural Tourism Committee.

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2010. *Project/Programme Planning Guidance Manual*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/Global/Publications/monitoring/PPP-Guidance-Manual-English.pdf> [vyhledáno 8. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/3Q8E-EU7M>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Complex/Man-Made Hazards: Complex Emergencies*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/about-disasters/definition-of-hazard/complex-emergencies/> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/X8XD-HBC6>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Contingency Planning*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/preparing-for-disaster/disaster-preparedness-tools/contingency-planning-and-disaster-response-planning/> [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/W2BZ-U92R>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. 2017. *Disaster and crisis management*. Geneva, International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Dostupné z: <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/> [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/WP7R-ELK8>

International Union for Conservation of Nature (IUCN). n.d. *Situation Analysis – An Approach and Method for Analysing the Context of Projects and Programme*. Gland, International Union for Conservation of Nature. Dostupné z: http://cmsdata.iucn.org/downloads/approach_and_method.pdf [vyhledáno 9. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/EG6K-E3TQ>

Jamal, H. 2017. Frame Structures – Types of Frame Structures. *AboutCivil.org*. Dostupné z: <https://www.aboutcivil.org/frame-structures-definitiontypes.html> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/4KQE-XVQP>

Letellier, R. 2007. *Recording, Documentation, and Information Management for the Conservation of Heritage Places, Guiding Principles*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/guiding_principles.pdf [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/QW3W-FA9U>

Levy, M. & Salvadori, M. 1992. *Why Buildings Fall Down: How Structures Fail*. London, W.W. Norton & Co. Dostupné z: <https://civiltechnocrats.files.wordpress.com/2013/11/82003327-why-buildings-fall-down-howstructures-fail.pdf> [vyhledáno 16. 11. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/B3XW-HJ4F>

Merriam-Webster. 2017. *Definition of Inventory*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/inventory> [vyhledáno 30. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/V2C8-YBA9>

Merriam-Webster. 2018a. *Definition of First Responder*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriamwebster.com/dictionary/first%20responder> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/6CW4-VCTE>

Merriam-Webster. 2018b. *Definition of Load*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/load> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/3BWH-FSC4>

Merriam-Webster. 2018c. *Definition of Shore*. Springfield, Merriam-Webster, Incorporated. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/shore> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/QK5P-TLYX>

National Geographic Society. 2017. *GIS (Geographic Information System)*. Washington, DC, National Geographic Society. Dostupné z: <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/geographic-information-system-gis/> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/XU43-PRHP>

National Park Service. 2017. *Definitions – Preservation Maintenance*. Washington, DC, U.S. Department of the Interior. Dostupné z: https://www.nps.gov/dscw/definitionsdc_p.htm#preservmain [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/4EVW-LK9W>

Office of Disaster Management and Preparedness. 2013. *Damage Assessment*. Port of Spain, Government of the Republic of Trinidad and Tobago. Dostupné z: <http://www.odpm.gov.tt/node/70> [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/6PUJ-5Z24>

Oxford University Press. 2018a. *Definition of Damage*. Oxford Living Dictionary. Oxford, Oxford University Press. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/> [vyhledáno 20. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/5XGA-8SYQ>

Oxford University Press. 2018b. *Definition of Prioritize*. Oxford Living Dictionary. Oxford, Oxford University Press. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/prioritize> [vyhledáno 23. 6. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/2Z4V-2UKN>

Resource Planning and Development Commission. 2003. 'Understanding Heritage Assets'. *State of the Environment Tasmania 2003*. Hobart. Department of Justice, Government of Tasmania. Dostupné z: <http://soer.justice.tas.gov.au/2003/copy/73/index.php> [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/CNS7-SZNA>

Russell, R. & Winkworth, K. 2009. *Significance 2.0: A guide to assessing the significance of collections*. Canberra, Collections Council of Australia Ltd. Dostupné z: <https://www.arts.gov.au/sites/g/files/net1761/f/significance-2.0.pdf> [vyhledáno 18. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/GJ8G-ERAN>

Tolles, E.L., Kimbro, E.E., & Ginell, W.S. 2002. *Planning and Engineering Guidelines for the Seismic Retrofitting of Historic Adobe Structures*. Los Angeles, The Getty Conservation Institute. Dostupné z: https://getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/pdf/seismic_retrofitting.pdf [vyhledáno 13. 1. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/6TCW-WUPX>

United Nations Department of Humanitarian Affairs. 1992. *Internationally agreed basic glossary of terms related to Disaster Management*. Geneva, United Nations Department of Humanitarian Affairs. Dostupné z: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/004DFD3E15B69A67C1256C4C006225C2-dha-glossary-1992.pdf> [vyhledáno 2. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/F5AP-ACVD>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2009, *Framework for Cultural Statistics Handbook*, Quebec Canada, UNESCO Institute for Statistics. Dostupné z: [vyhledáno 20. 7. 2020]

Permalink: <https://perma.cc/7PRG-8SMV>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2003. *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Paris, UNESCO. Dostupné z: <https://ich.unesco.org/en/convention> [vyhledáno 20. 7. 2020].

Permalink: <http://perma.cc/5ZXN-XCPV>

United Nations General Assembly. 2016. *Report of the open-ended intergovernmental expert working group on indicators and terminology relating to disaster risk reduction*. Geneva, United Nations. Dostupné z: <http://www.preventionweb.net/publications/view/51748> [vyhledáno 22. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/TR42-CA9D>

United Nations International Strategy for Disaster Reduction. 2009. *UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction*. Geneva, United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Dostupné z: http://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf [vyhledáno 8. 6. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/85M4-6TB9>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2017. *Terminology – Build back better*. Geneva, PreventionWeb, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: <https://www.preventionweb.net/english/professional/terminology/> [vyhledáno 16. 1. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/3D78-H6DJ>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2017. *Terminology*. Geneva, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: <https://www.unisdr.org/we/inform/terminology> [vyhledáno 5. 5. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/L88V-8EBA>

United Nations Office for Disaster Risk Reduction. 2018. Words into Action Guidelines: Man-made and Technological Hazards. Practical considerations for Addressing Man-made and Technological Hazards in Disaster Risk Reduction. Geneva, United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Dostupné z: https://www.unisdr.org/files/54012_manmadetechhazards.pdf [vyhledáno 29. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/6PKN-W9ND>

United Nations Secretary-General. 2010. *Guidance Note of the Secretary General: United Nations Approach to Transitional Justice*. New York, UN Secretary-General. Dostupné z: https://www.un.org/ruleoflaw/files/TJ_Guidance_Note_March_2010FINAL.pdf [vyhledáno 7. 4. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/A8H5-DPTK>

United Nations Statistical Commission and Economic Commission for Europe. 2000. Terminology on Statistical Metadata. United Nations Statistical Commission and Economic Commission for Europe Conference of European Statisticians Statistical Standards and Studies No. 53, Geneva, United Nations. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/coded_files/UNECE_TERMINOLOGY_STAT_METADATA_2000_EN.pdf [vyhledáno 27. 4. 2017].

Permalink: <https://perma.cc/NG4Z-V7YE>

United Nations World Commission on Environment and Development. 1987. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Oxford, Oxford University Press. Dostupné z: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> [vyhledáno 19. 2. 2018].

Permalink: <https://perma.cc/U3SD-AKMZ>

Doporučení

„Nejcennějším aspektem nové příručky a manuálu FAC je jejich praktičnost. Tento nástroj plný praktických rad, jak dokumentovat, zachránit a stabilizovat kulturní dědictví téměř v celé jeho šíři, je chybějícím článkem mezi zvládáním katastrof a záchrannými pracemi v terénu.“

Corine Wegenerová, ředitelka Smithsonian Cultural Rescue Initiative

„...tato příručka pomůže zprostředkovat mou práci a naplnit naše poslání příjemnějším, komplexnějším a efektivnějším způsobem.“

Samuel Franco Arce, předseda Regionální aliance ICOM pro Latinskou Ameriku a Karibik, člen Komise ICOM pro řízení rizik v souvislosti s katastrofami a Modrého štítu Guatemala

„... Tato nová příručka integruje materiální i nemateriální dědictví do jediné metodiky, a navíc se svým přístupem přizpůsobuje praxi a terminologii humanitárních organizací... Tím se bude významně podílet na implementaci strategie UNESCO pro kulturu v mimořádných situacích z roku 2015 a bezpochyby se stane mimořádně užitečným nástrojem pro odborníky z praxe a instituce zabývající se kulturním dědictvím po celém světě.“

Mechtild Rösslerová, ředitelka odboru kulturního dědictví a ředitelka Centra světového kulturního dědictví, UNESCO

„Jsem přesvědčen, že přispěje k rozšíření poznatků a pomůže zlepšit práci odborníků z praxe i teoretiků. Už jen to, že vznikla, je projevem úcty k odkazu, který nám zanechalo lidstvo ve své rozmanitosti; umožňuje nám pochopit myšlenkové bohatství minulosti a inspirovat kreativitu u budoucích generací.“

Richard Kurin, držitel ocenění Smithsonian Distinguished Scholar a velvyslanec se zvláštním posláním

„V roce 2017 jsem v Sýrii poprvé uspořádal kurz první pomoci. Měl značný dopad na odborníky ve městě Homs, protože podtrhl význam role, kterou mohou instituce zabývající se kulturním dědictvím a odborníci sehrát při přípravě na krizové situace. Začali také jinak přemýšlet o úloze, kterou může hrát kulturní dědictví při budování míru v naší společnosti. Mnoho organizací následně vzneslo požadavek, aby se kurz opakoval v dalších syrských městech. Dalším krokem je využití příručky a manuálu ke stabilizaci kulturního dědictví ve starém městě Homs. Konflikt v Sýrii jednoho dne skončí a já věřím, že FAC bude představovat vynikající nástroj k všeobecné aktivizaci, který nás povede v našem úsilí o obnovu syrského kulturního dědictví v celé jeho kráse.“

Lama Abboud, odborník na kulturní dědictví a školitel první pomoci ze Sýrie

#culturecannotwait

Fond prince Clause
pro kulturu a rozvoj

Herengracht 603
1017 n. l. Amsterdam,
Nizozemsko
+31 20 3449 160
www.princeclausfund.org

© ICCROM 2018
© Fond prince Clause pro kulturu a rozvoj 2018

ICCROM ISBN 978-92-9077-281-1
Fond prince Clause ISBN 978-90-822913-7-7

Vytištěno díky velkorysosti
Monackého knížectví.

Via di San Michele
13 00153 Řím
Itálie
+39 06585531
www.iccrom.org

Překlad do češtiny:
Kateřina Danielová
Zpracovalo:
Metodické centrum pro
muzea výtvarného umění,
Národní galerie Praha

